

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен бірге

Аудиторский отчет независимого аудитора	134
Шоғырландырылған қаржылық есептілік	136
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	136
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	137
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	138
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	139
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	140

«Эрист энд Янг» ЖШС
Әлі-Фараби да-ы, 777
«Есентай Таур» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрист энд Янг»
пр. Алі-Фараби, 777
здние «Есентай Таур»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 777
Essential Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

Аудиторский отчёт независимого аудитора

Акционерам и комитету по аудиту Совета директоров АО «Казакхтелеком»

Мнение

Мы провели аудит консолидированной финансовой отчётности АО «Казакхтелеком» и его дочерних организаций (далее «Группа»), состоящей из консолидированного отчета о финансовом положении по состоянию на 31 декабря 2022 года, консолидированного отчета о совокупном доходе, консолидированного отчета об изменениях в капитале и консолидированного отчета о движении денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, а также примечаний к консолидированной финансовой отчётности, включая краткий обзор основных положений учетной политики.

По нашему мнению, прилагаемая консолидированная финансовая отчётность отражает достоверно во всех существенных отношениях консолидированное финансовое положение Группы по состоянию на 31 декабря 2022 года, а также ее консолидированные финансовые результаты и консолидированное движение денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, в соответствии с Международными стандартами финансовой отчётности (МСФО).

Основание для выражения мнения

Мы провели аудит в соответствии с Международными стандартами аудита (МСА). Наши обязанности в соответствии с этими стандартами описаны далее в разделе «Ответственность аудитора за аудит консолидированной финансовой отчётности» нашего отчета. Мы независимы по отношению к Группе в соответствии с принятым Советом по международным стандартам этики для бухгалтеров (СМСЭБ) Международным кодексом этики профессиональных бухгалтеров (включая международные стандарты независимости) (Кодекс СМСЭБ) и этическими требованиями, применимыми к нашему аудиту консолидированной финансовой отчётности в Республике Казахстан, и нами выполнены прочие этические обязанности в соответствии с этими требованиями и Кодексом СМСЭБ. Мы полагаем, что полученные нами аудиторские доказательства являются достаточными и надлежащими, чтобы служить основанием для выражения нашего мнения.

«Эрист энд Янг» ЖШС
Әлі-Фараби да-ы, 777
«Есентай Таур» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрист энд Янг»
пр. Алі-Фараби, 777
здние «Есентай Таур»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 777
Essential Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

Аудиторский отчёт независимого аудитора

Акционерам и комитету по аудиту Совета директоров АО «Казакхтелеком»

Мнение

Мы провели аудит консолидированной финансовой отчётности АО «Казакхтелеком» и его дочерних организаций (далее «Группа»), состоящей из консолидированного отчета о финансовом положении по состоянию на 31 декабря 2022 года, консолидированного отчета о совокупном доходе, консолидированного отчета об изменениях в капитале и консолидированного отчета о движении денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, а также примечаний к консолидированной финансовой отчётности, включая краткий обзор основных положений учетной политики.

По нашему мнению, прилагаемая консолидированная финансовая отчётность отражает достоверно во всех существенных отношениях консолидированное финансовое положение Группы по состоянию на 31 декабря 2022 года, а также ее консолидированные финансовые результаты и консолидированное движение денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, в соответствии с Международными стандартами финансовой отчётности (МСФО).

Основание для выражения мнения

Мы провели аудит в соответствии с Международными стандартами аудита (МСА). Наши обязанности в соответствии с этими стандартами описаны далее в разделе «Ответственность аудитора за аудит консолидированной финансовой отчётности» нашего отчета. Мы независимы по отношению к Группе в соответствии с принятым Советом по международным стандартам этики для бухгалтеров (СМСЭБ) Международным кодексом этики профессиональных бухгалтеров (включая международные стандарты независимости) (Кодекс СМСЭБ) и этическими требованиями, применимыми к нашему аудиту консолидированной финансовой отчётности в Республике Казахстан, и нами выполнены прочие этические обязанности в соответствии с этими требованиями и Кодексом СМСЭБ. Мы полагаем, что полученные нами аудиторские доказательства являются достаточными и надлежащими, чтобы служить основанием для выражения нашего мнения.

«Эрист энд Янг» ЖШС
Әлі-Фараби да-ы, 777
«Есентай Таур» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрист энд Янг»
пр. Алі-Фараби, 777
здние «Есентай Таур»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 777
Essential Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

Аудиторский отчёт независимого аудитора

Акционерам и комитету по аудиту Совета директоров АО «Казакхтелеком»

Мнение

Мы провели аудит консолидированной финансовой отчётности АО «Казакхтелеком» и его дочерних организаций (далее «Группа»), состоящей из консолидированного отчета о финансовом положении по состоянию на 31 декабря 2022 года, консолидированного отчета о совокупном доходе, консолидированного отчета об изменениях в капитале и консолидированного отчета о движении денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, а также примечаний к консолидированной финансовой отчётности, включая краткий обзор основных положений учетной политики.

По нашему мнению, прилагаемая консолидированная финансовая отчётность отражает достоверно во всех существенных отношениях консолидированное финансовое положение Группы по состоянию на 31 декабря 2022 года, а также ее консолидированные финансовые результаты и консолидированное движение денежных средств за год, закончившийся на указанную дату, в соответствии с Международными стандартами финансовой отчётности (МСФО).

Основание для выражения мнения

Мы провели аудит в соответствии с Международными стандартами аудита (МСА). Наши обязанности в соответствии с этими стандартами описаны далее в разделе «Ответственность аудитора за аудит консолидированной финансовой отчётности» нашего отчета. Мы независимы по отношению к Группе в соответствии с принятым Советом по международным стандартам этики для бухгалтеров (СМСЭБ) Международным кодексом этики профессиональных бухгалтеров (включая международные стандарты независимости) (Кодекс СМСЭБ) и этическими требованиями, применимыми к нашему аудиту консолидированной финансовой отчётности в Республике Казахстан, и нами выполнены прочие этические обязанности в соответствии с этими требованиями и Кодексом СМСЭБ. Мы полагаем, что полученные нами аудиторские доказательства являются достаточными и надлежащими, чтобы служить основанием для выражения нашего мнения.

В рамках аудита, проводимого в соответствии с Международными стандартами аудита, мы применяем профессиональное суждение и сохраняем профессиональный скептицизм на протяжении всего аудита. Кроме того, мы выполняем следующее:

- ▶ выявляем и оцениваем риски существенного искажения консолидированной финансовой отчётности вследствие недобросовестных действий или ошибок; разрабатываем и проводим аудиторские процедуры в ответ на эти риски; получаем аудиторские доказательства, являющиеся достаточными и надлежащими, чтобы служить основанием для выражения нашего мнения. Риск необнаружения существенного искажения в результате недобросовестных действий выше, чем риск необнаружения существенного искажения в результате ошибок, так как недобросовестные действия могут включать сговор, подлог, умышленный пропуск, искаженное представление информации или действия в обход системы внутреннего контроля;
- ▶ получаем понимание системы внутреннего контроля, имеющей значение для аудита, с целью разработки аудиторских процедур, соответствующих обстоятельствам, но не с целью выражения мнения об эффективности системы внутреннего контроля Группы;
- ▶ оцениваем надлежащий характер применяемой учетной политики и обоснованность оценочных значений, рассчитанных руководством, и раскрытия соответствующей информации;
- ▶ делаем вывод о правомерности применения руководством допущения о непрерывности деятельности, и, на основании полученных аудиторских доказательств, вывод о том, имеется ли существенная неопределенность в связи с событиями или условиями, которые могут вызвать значительные сомнения в способности Группы продолжать непрерывно свою деятельность. Если мы приходим к выводу о наличии существенной неопределенности, мы должны привлечь внимание в нашем аудиторском отчете к соответствующему раскрытию информации в консолидированной финансовой отчётности или, если такое раскрытие информации является ненадлежащим, модифицировать наше мнение. Наши выводы основаны на аудиторских доказательствах, полученных до даты нашего аудиторского отчета. Однако будущие события или условия могут привести к тому, что Группа утратит способность продолжать непрерывно свою деятельность;
- ▶ проводим оценку представления консолидированной финансовой отчётности в целом, ее структуры и содержания, включая раскрытие информации, а также того, представляет ли консолидированная финансовая отчётность лежащие в ее основе операции и события так, чтобы было обеспечено их достоверное представление;
- ▶ получаем достаточные надлежащие аудиторские доказательства в отношении финансовой информации организаций и хозяйственной деятельности внутри Группы, чтобы выразить мнение о консолидированной финансовой отчётности. Мы отвечаем за общее руководство, контроль и проведение аудита Группы. Мы являемся единолично ответственными за наше аудиторское мнение.

Мы осуществляем информационное взаимодействие с комитетом по аудиту Совета директоров, доводя до его сведения, помимо прочего, информацию о запланированном объеме и сроках аудита, а также о существенных замечаниях по результатам аудита, в том числе о значительных недостатках системы внутреннего контроля, если мы выявляем таковые в процессе аудита.

Мы также предоставляем комитету по аудиту Совета директоров, заявление о том, что мы соблюдали все соответствующие этические требования в отношении независимости и информировали его обо всех взаимоотношениях и прочих вопросах, которые можно обоснованно считать оказывающими влияние на независимость аудитора, а в необходимых случаях - о действиях, осуществленных для устранения угроз, или принятых мерах предосторожности.

Из тех вопросов, которые мы довели до сведения комитета по аудиту Совета директоров, мы определяем вопросы, которые были наиболее значимыми для аудита консолидированной финансовой отчётности за текущий период и которые, следовательно, являются ключевыми вопросами аудита. Мы описываем эти вопросы в нашем аудиторском отчете, кроме случаев, когда публичное раскрытие информации об этих вопросах запрещено законом или нормативным актом, или когда в крайне редких случаях мы приходим к выводу о том, что информация о каком-либо вопросе не должна быть сообщена в нашем отчете, так как можно обоснованно предположить, что отрицательные последствия сообщения такой информации превысят общественно значимую пользу от ее сообщения.

Руководитель, ответственный за проведение аудита, по результатам которого выпущен настоящий аудиторский отчет независимого аудитора, - Пол Кон.

ТОО «Эрнст энд Янг»

Пол Кон
Партнер по аудиту

Адил Сыздыков
Аудитор

Квалификационное свидетельство аудитора
№ МФ-0000172 от 23 Декабря 2013 года

050060, Республика Казахстан, г. Алматы
пр. Аль-Фараби, 77/7, здание «Есентай Тауэр»

20 апреля 2023 года

Рустамжан Саттаров
Генеральный директор
ТОО «Эрнст энд Янг»

Государственная лицензия на занятие
аудиторской деятельностью на
территории Республики Казахстан
серии МФЮ-2 № 0000003, выданная
Министерством финансов Республики
Казахстан 15 июля 2005 года

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	8	501.991.438	476.038.092
Инвестициялық мүлік	12	1.976.652	-
Материалдық емес активтер	9	195.141.499	205.424.785
Гудвил	11	152.402.245	152.402.245
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	24	63.294.805	70.849.066
Айналымнан тыс активтерге төленген аванстар	8	6.830.659	3.647.122
Қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар	10	-	3.460.120
Шарттар жасасу шығындары		2.781.123	2.494.814
Шарттарды орындау шығындары		80.103	135.051
Өзге айналымнан тыс қаржылық емес активтер	14	6.624.903	5.601.003
Өзге айналымнан тыс қаржылық активтер	13	6.973.300	7.141.361
Кейінге қалдырылған салық активтері	43	1.470.763	660.170
Барлық айналымнан тыс активтер		939.567.490	927.853.829
Айналым активтері			
Тауарлы-материалдық қорлар	15	13.857.314	11.962.754
Сауда дебиторлық берешек	16	45.305.186	36.873.043
Аванстық төлемдер	17	6.206.238	7.500.551
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		3.944.275	7.527.978
Шарттарды орындау шығындары		690.565	854.321
Өзге айналымнан тыс қаржылық емес активтер	20	12.070.418	13.310.432
Өзге айналымнан тыс қаржылық активтер	18	4.374.070	11.592.724
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері	19	14.832.821	-
Кері «Репо» шарты бойынша активтер	19	-	49.999.824
Ақша қаражаты және олардың баламалары	21	242.122.154	167.109.839
		343.403.041	306.731.466
Сатуға арналған активтер	10	3.763.284	-
Барлық айналым активтері		347.166.325	306.731.466
Барлық актив		1.286.733.815	1.234.585.295

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Капитал және міндеттемелер			
Акционерлік капитал	22	12.136.529	12.136.529
Меншікті сатып алынған акциялар	22	(7.065.614)	(7.065.614)
Шетелдік валютаны қайта есептеу резерві		26.183	(18.338)
Өзге резервтер	22	1.820.479	1.820.479
Бөлінбеген пайда		641.236.831	569.486.063
		648.154.408	576.359.119
Бақыламайтын қатысу үлестері	6	82.453.415	67.818.247
Барлық капитал		730.607.823	644.177.366
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар: ұзақ мерзімді бөлігі	23	222.858.631	282.246.983
Жалдау бойынша міндеттемелер: ұзақ мерзімді бөлігі	24	28.360.505	33.810.098
Өзге ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер		414	707
Жұмыскерлерді сыйақылау міндеттемелері	25	16.687.529	21.848.722
Артықшылықты акциялардың қарыздық құрамдасы	22	814.868	814.868
Шарт бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер	26	7.554.205	8.188.122
Мемлекеттік субсидиялар: ұзақ мерзімді бөлігі	32	20.690.473	14.596.405
Активтерді жою бойынша міндеттемелер	27	6.595.165	7.416.005
Кейінге қалдырылған салық активтері	43	31.521.131	34.571.582
Барлық ұзақ мерзімді міндеттемелер		335.082.921	403.493.492
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар: қысқа мерзімді бөлігі	23	25.018.246	33.544.325
Жалдау бойынша міндеттемелер: қысқа мерзімді бөлігі	24	12.465.379	15.341.478
Өзге қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	29	27.616.881	19.952.085
Жұмыскерлерді сыйақылау міндеттемелерінің қысқа мерзімді бөлігі	25	1.562.857	1.526.442
Сауда кредиторлық берешек	28	104.832.254	75.100.611
Төленуі тиіс ағымдағы корпоративтік табыс салығы		2.131.847	1.087.723
Шарт бойынша қысқа мерзімді міндеттемелер	30	26.742.107	21.880.659
Мемлекеттік субсидиялар: қысқа мерзімді бөлігі	32	6.167.493	4.202.083
Өзге де қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелер	31	14.506.007	14.279.031
Барлық қысқа мерзімді міндеттемелер		221.043.071	186.914.437
Барлық міндеттемелер		556.125.992	590.407.929
Барлық капитал мен міндеттемелер		1.286.733.815	1.234.585.295

Басқарма төрағасы

Бас қаржы директоры

Бас бухгалтер

 Ескеев К.Б.

 Атамуратова Л.В.

 Уразиманова М.М.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім	33	621.837.582	581.495.220
Ауылдық мекендерде әмбебап қызметтерді көрсету үшін өтемақы	34	6.326.916	6.412.945
Мемлекеттік субсидиядан кіріс	32	6.331.898	6.285.022
		634.496.396	594.193.187
Сатудың өзіндік құны	35	(399.170.034)	(368.002.607)
Жалпы пайда		235.326.362	226.190.580
Жалпы және әкімшілік шығыстар	36	(44.158.784)	(48.922.105)
Қаржылық активтердің құнсыздануынан залал	47	(7.622.160)	(3.256.363)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан залал	47	(1.478.876)	(6.001.959)
Өткізу шығыстары	37	(16.908.727)	(13.681.240)
Салықтарға және онымен байланысты айыппұлдар мен өсімпұлдарға түзетпе жасау	31, 48	-	682.820
Telia және Turkcell өтемақылаудан кіріс	41	-	9.386.963
Негізгі құралдарды істен шығару кезіндегі залал, нетто		(229.712)	(671.797)
Өзге операциялық кірістер	42	17.052.723	4.249.587
Өзге операциялық шығыстар	42	(1.322.018)	(998.537)
Операциялық пайда		180.658.808	166.977.949
Қауымдастырылған ұйымдар пайдасындағы Топтың үлесі	10	380.019	512.364
Еншілес ұйымдардың кетуінен залал	44	-	(425.818)
Қаржы шығыстары	39	(40.469.547)	(46.436.473)
Қаржы кірістері	39	15.977.954	5.842.984
Валюта баптарын қайта бағалаудан таза кірістер	40	7.901.638	2.259.417
Салық салынғанға дейінгі пайда		164.448.872	128.730.423
Табыс салығы бойынша шығыстар	43	(35.695.727)	(31.286.637)
Есепті жыл пайдасы		128.753.145	97.443.786

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Өзге жиынтық залал			
Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелуге жататын өзге жиынтық залал (салықты шегергенде)			
Шетелдік еншілес ұйымдардың есептілігін қайта есептеудегі бағамдық айыр-машылықтар		44.521	(1.138)
Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелуге жататын өзге де таза жиынтық залал		44.521	(1.138)
Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелуге жатпайтын өзге жиынтық кіріс/(залал)(салықты шегергенде)			
Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша актуарлы залалдар	25, 43	(3.348.018)	(6.302.871)
Салық әсері		387.506	-
Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелуге жатпайтын таза өзге жиынтық залал		(2.960.512)	(6.302.871)
Табыс салығын шегергендегі бір жыл үшін өзге жиынтық залал		(2.915.991)	(6.304.009)
Табыс салығын шегергендегі бір жыл үшін барлық жиынтық кіріс		125.837.154	91.139.777

Мыналарға келетін пайда:

Бас компанияның меншік иелеріне		114.117.977	90.759.490
Бақыламайтын қатысу үлестері	6	14.635.168	6.684.296
		128.753.145	97.443.786

Мыналарға келетін жиынтық кіріс:

Бас компанияның меншік иелеріне		111.201.986	84.455.481
Бақыламайтын қатысу үлестері	6	14.635.168	6.684.296
		125.837.154	91.139.777

Бас компанияның жай акцияларын ұстаушыларға қатысты бір жыл ішіндегі таза пайда бойынша базалық және бытыраңқы, теңге	22	10.377,97	8.255,40
---	----	-----------	----------

Басқарма төрағасы

Бас қаржы директоры

Бас бухгалтер

 Есенов К.Б.

 Атамуратовна Л.В.

 Уразиманова М.М.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Бас компанияның меншік иелеріне түседі					Барлығы	Бақыламайтын қатысу үлестері	Барлық капитал
	Акционерлік капитал	Меншікті сатып алынған акциялар	Шетел валютасын қайта есептеу резерві	Өзге резервтер	Бөлінбеген пайда			
Ескерт.	22	22		22			6	
2021 жылғы 1 қаңтар	12.136.529	(7.065.614)	(17.200)	1.820.479	476.006.801	482.880.995	35.659.002	518.539.997
Бір жылғы таза пайда	-	-	-	-	90.759.490	90.759.490	6.684.296	97.443.786
Өзге жиынтық шығыс	-	-	(1.138)	-	(6.302.871)	(6.304.009)	-	(6.304.009)
Барлық жиынтық кіріс	-	-	(1.138)	-	84.456.619	84.455.481	6.684.296	91.139.777
Дивидендтер (22-ескертпе)	-	-	-	-	(18.958.368)	(18.958.368)	(4.394.500)	(23.352.868)
Бақыланбайтын қатысу үлесінен алынған займды дисконттау (23-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	1.260.102	1.260.102
Меншік иелерімен өзге операциялар (22-ескертпе)	-	-	-	-	1.310.411	1.310.411	-	1.310.411
Бақылауды жоғалтуға әкелмейтін еншілес ұйымдардағы қатысу үлесіндегі өзгеріс (5-ескертпе)	-	-	-	-	26.670.600	26.670.600	28.609.347	55.279.947
2021 жылғы 31 желтоқсанға	12.136.529	(7.065.614)	(18.338)	1.820.479	569.486.063	576.359.119	67.818.247	644.177.366
Бір жылғы таза пайда	-	-	-	-	114.117.977	114.117.977	14.635.168	128.753.145
Өзге жиынтық шығыс	-	-	44.521	-	(2.960.512)	(2.915.991)	-	(2.915.991)
Барлық жиынтық кіріс	-	-	44.521	-	111.157.465	111.201.986	14.635.168	125.837.154
Дивидендтер (22-ескертпе)	-	-	-	-	(39.421.921)	(39.421.921)	-	(39.421.921)
Өзге операциялар	-	-	-	-	15.224	15.224	-	15.224
202 жылғы 31 желтоқсанға	12.136.529	(7.065.614)	26.183	1.820.479	641.236.831	648.154.408	82.453.415	730.607.823

Басқарма төрағасы

Бас қаржы директоры

Бас бухгалтер

Ескеев К.Б.

Атамуратова Л.В.

Уразиманова М.М.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызмет			
Есепті жыл үшін салық салынғанға дейінгі пайда		164.448.872	128.730.423
Мыналарға түзетулер:			
Негізгі құралдардың және пайдалану құқығы нысанындағы активтердің тозуы	8, 24	90.445.532	90.332.002
Материалдық емес активтердің амортизациясы	9	28.203.711	27.512.149
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан залал	47	1.478.876	6.001.959
Қаржылық активтердің құнсыздануынан залал	47	7.622.160	3.256.363
Валюта баптарын қайта бағалаудан таза кірістер	40	(7.901.638)	(2.259.417)
Жұмыскерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелердегі өзгерістер		(8.472.796)	(871.089)
Тауарлы-материалдық қор құнын өткізудің таза құнына дейін есептен шығару	36	314.205	521.450
Қауымдастырылған ұйымдардың пайдасындағы Топ үлесі	10	(380.019)	(512.364)
Қаржы шығыстары	39	40.469.547	46.436.473
Қаржы кірістері	39	(15.977.954)	(5.842.984)
Салық тәуекелдері бойынша провизия құруға шығыстар	31	1.019.959	2.226.548
Сот шағымдары бойынша провизия құру шығыстары	32	(6.331.898)	(6.285.022)
Мемлекеттік субсидиядан кіріс		229.712	671.797
Негізгі құралдардың кетуінен шығындар, нетто	24	-	319.436
Жалдау шарттарын бұзудан залал	31, 48	(2.130.246)	(682.820)
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейінгі операциялық қызметтің ақша қаражатының қозғалысы		293.038.023	289.554.904
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістер			
Сауда дебиторлық берешектегі өзгеріс		(15.518.083)	(5.253.423)
Тауарлы-материалдық қордағы өзгеріс		(2.208.765)	3.005.825
Өзге айналым активтеріндегі өзгеріс		3.700.055	(7.199.343)
Берілген аванстардағы өзгеріс		1.294.313	(2.829.011)
Сауда кредиторлық берешектегі өзгеріс		18.881.620	6.895.576
Шарт жасасу шығындары мен шартты орындау шығындарындағы өзгеріс		(67.605)	(535.474)
Шарт бойынша міндеттемелердегі өзгеріс		2.645.145	5.123.969
Өзге қысқа мерзімді міндеттемелердегі өзгеріс		21.808.177	16.944.554
Операциялық қызметтен ақша қаражатының түсімі		323.572.880	305.707.577
Төленген табыс салығы			
Төленген пайыздар	47	(39.103.847)	(44.661.377)
Алынған пайыздар		14.224.876	4.372.735
Операциялық қызметтен алынған таза ақша ағындары		264.972.130	237.179.816

Мың теңгемен	ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Инвестициялық қызмет			
Негізгі құралдарды сатып алу		(101.551.623)	(83.802.273)
Материалды емес активтерді сатып алу		(19.948.771)	(17.425.609)
Негізгі құралдарды, материалдық емес активтерді сатудан түсімдер		1.724.661	1.797.882
Кері «репо» шарты бойынша активтерге төленген ақша қаражаты	19	-	(49.999.824)
Амортизациялық құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сатып алу	19	(84.163.285)	(140.018.401)
Амортизациялық құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін өтеуден түсімдер	19	69.350.275	158.630.603
Кері «репо» шарты бойынша ақша қаражатын қайтару	19	49.999.824	-
Депозиттерді орналастыру	13, 18	(908.440)	(10.136.700)
Депозиттер бойынша қаражатты қайтару	13, 18	9.227.472	-
Кеткен ақша қаражатын шығарып тастағандағы еншілес ұйымды сатудан түсім	44	-	987.132
Жұмыскерлерге ұзақ мерзімді қарыз беру		(2.018.873)	(935.162)
Жұмыскерлерден қарызды қайтару		496.026	472.912
Пайдалану құқығы шектеулі ақшалай қаражатты қайтару		-	7.548
Қауымдасқан ұйымнан алынған дивидендтер	10	76.855	35.201
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(77.715.879)	(140.386.691)
Қаржылық қызмет			
Қарыздан түсімдер	47	-	62.500.000
Қарызды төлеу	47	(66.673.091)	(107.240.887)
Жай және артықшылықты акциялар бойынша төленген дивидендтер	22	(39.511.557)	(17.661.587)
Бақыламайтын қатысу үлестеріне төленген дивидендтер	6, 22	-	(4.394.500)
Жалдау бойынша міндеттемелердің негізгі сомасын өтеу	47	(13.759.891)	(15.072.509)
Бақыламайтын қатысу үлестерін сату	5	-	55.279.947
Қаржылық қызметте қолданылған таза ақша ағындары		(119.944.539)	(26.589.536)
Ақша қаражатына және оның баламаларына бағам айырмасының әсері			
Ақша қаражатына және оның баламаларына күтілетін кредиттік залал	21	(2.404)	(4.830)
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының таза өзгерісі		75.012.315	72.400.673
Ақша қаражаттары және олардың баламалары, 1 қаңтарға			
Ақша қаражаттары және олардың баламалары, 31 желтоқсанға	21	242.122.154	167.109.839

Елеулі ақшалай емес операцияларды ашу 45-ескертпеде берілген

Басқарма төрағасы

Бас қаржы директоры

Бас бухгалтер

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2022 жылғы 31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Қазақтелеком» АҚ (бұдан әрі — «Компания» немесе «Қазақтелеком») 1994 жылы маусымда Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылды.

Компанияның тіркелген, орналасқан және қызметін жүзеге асыратын орны Қазақстан Республикасы болып табылады. Компанияның заңды мекенжайы: 010000, Астана қаласы, Сауран көшесі, 12, Қазақстан Республикасы.

Қазақстан Республикасының Үкіметі Компания акцияларының 51% мөлшеріндегі бақылау пакеті меншігі болып табылатын «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі — «Самұрық-Қазына» немесе «Бас компания») арқылы Компанияны бақылайды. Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанға Компания акционерлерінің тізбесі беріліп отыр:

	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Самұрық-Қазына	51,0%	51,0%
«ҚР ҚМ мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ	28,2%	–
АДР (The Bank of New York – депозитарий)	9,6%	9,6%
«Даму қоры» корпоративтік қоры	3,4%	3,4%
SKYLINE INVESTMENT COMPANY S.A.	–	24,5%
«Алатау Капитал Инвест» ЖШС	–	3,7%
Басқалары	7,8%	7,8%
	100%	100%

Компания телекоммуникация операторларына көрсетілетін трафикті беру, тәуелсіз телекоммуникация операторларына көрсетілетін ортақ пайдаланылатын телефон желісіне (бұдан әрі — «ОПТЖ») қосу, сондай-ақ ОПТЖ-ға қосылу үшін телекоммуникация операторларына бөлектелген телефон арналарын жалға беру бойынша қызметтер бөлігінде табиғи монополиялар тізіліміне қосылған.

Компания және оның 5-ескертпеде көрсетілген еншілес ұйымдары (бұдан әрі бірлесіп — «Топ») жергілікті, қалааралық және халықаралық, оның ішінде таяу және алыс шетелдермен байланыс қызметін қоса алғанда, тіркелген және мобильдік байланыс нарығының елеулі үлесіне ие; сондай-ақ байланыс арналарын жалға беру, деректер беру, мобильді құрылғыларды сату қызметтерін көрсетеді және басқа да телекоммуникация қызметтерін ұсынады.

Компания басшылығы атынан Басқарма төрағасы 2022 жылғы 20 сәуірде Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігін басып шығаруды мақұлдады.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУДЫҢ НЕГІЗІ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі — «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары жөніндегі кеңес (бұдан әрі — «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалды.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, егер есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелерде басқаша көрсетілмесе, бастапқы құн бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалды. Шоғырландырылған қаржылық есептілік қазақстандық теңгемен (бұдан әрі — «теңге») берілді және барлық сома, егер басқаша көрсетілмесе, бүтін мыңдықпен жуықталып дөңгелектенді.

ҚЫЗМЕТТІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік қызметтің үздіксіздігі қағидаты негізінде дайындалды, яғни ол қызметтің жалға-суын, активтерді іске асыруды және әдеттегі қызмет барысында міндеттерді реттеуді көздейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компания және оның еншілес ұйымдарының 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептіліктерінен тұрады. Егер Топ инвестициялар объектісіне қатысудан түсетін ауыспалы кіріске байланысты тәуекелге ұшыраса немесе осындай кірісті алуға құқылы болса, сондай-ақ инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру арқылы кіріске ықпал ету мүмкіндігі болса, бақылау жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ инвестициялар объектісін мынадай шарттар орындалса ғана бақылай алады:

- Топтың инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктері болса (яғни инвестициялар объектісінің маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін күшіндегі құқықтары);
- Топтың инвестициялар объектісіне қатысудан ауыспалы кіріске байланысты тәуекелге ұшырау қаупі немесе осындай кірісті алу құқығы болса;
- Топтың кіріс көлеміне ықпал ету үшін өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігі болса.

Негізінен дауыс беру құқығының көп болуы бақылауды қажет етеді. Мұны растау үшін және Топтың инвестициялар объектісіне қатысты дауыс құқығының басым бөлігі немесе осыған ұқсас құқығы болса, Топ барлық орынды фактілер мен жағдайларды осы инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктерінің барлығын бағалау барысында ескереді:

- инвестициялар объектісінде дауыс құқығына ие басқа ұстаушылармен келісім;
- басқа келісімдерде көзделген құқықтар;
- Топқа тиесілі дауыс беру құқықтары және әлеуетті дауыс беру құқықтары.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (ЖАЛҒАСЫ)

ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ (ЖАЛҒАСЫ)

Егер бақылаудың бір немесе бірнеше құрамдасының өзгергенін фактілер мен жағдайлар көрсетіп тұрса, Топ инвестициялар объектісіне қатысты бақылаудың болуын қайталап талдайды. Еншілес компанияны шоғырландыру Топ еншілес компанияны бақылауға ие болғанда басталады және Топ еншілес компанияны бақылаудан айырылғанда тоқтатылады. Сатып алынуы немесе істен шығуы бір жыл ішінде орын алған еншілес ұйымның активтері, міндеттемелері, кірістері және шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылады және Топ еншілес ұйымды бақылауды жоғалтқан күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және өзге жиынтық кірістің («ӨЖК») әр құрамдасы бақыламайтын қатысу үлестерінде терс сальдоға алып келсе де, Топтың Бас кәсіпорнының акционерлеріне және бақыламайтын қатысу үлестеріне тиесілі. Қажет болған жағдайда еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі мұндай ұйымдардың есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкестендіру үшін түзетіледі. Бардық топшілік активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, Топ ішінде жүзеге асырылатын операциялар нәтижесінде туындайтын кірістер, шығыстар және ақша ағындары шоғырландыру кезінде толығымен алынып тасталады.

Еншілес ұйымға қатысу үлесін бақылауды жоғалтпай өзгерту меншікті капиталмен операция ретінде ескеріледі.

Егер Топ еншілес ұйымды бақылауды тоқтатса, ол меншікті капиталының тиісті активтерін (оның ішінде гудвилді), міндеттемелерді, бақыламайтын қатысу үлестерін және басқа да құрамдастарын тануды тоқтататыд және пайда болған пайда мен залалды жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп құрамында таниды.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ

ЖАҢА СТАНДАРТТАР, ҚОЛДАНЫСТАҒЫ СТАНДАРТТАР МЕН ТҮСІНДІРМЕЛЕРГЕ ТҮСІНДІРМЕЛЕР ЖӘНЕ ТҮЗЕТУЛЕР

Топ 2022 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын (егер басқалай көрсетілмесе) жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енетін кейбір стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды. Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелер немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

37 ҚЕХС (IFRS) түзетулер — «Ауыртпалық шарттары: шартты орындауға жұмсалатын шығындар»

Ауыртпалықты шарт — бұл міндеттемелерді орындау шығындары (яғни, шартпен байланысты болғандықтан Топ құтыла алмайтын шығындар) одан күтілетін экономикалық пайдадан асып түсетін шарт.

Түзетулер шарт ауыртпалықты немесе залал әкелуші болуына қатысты бағалау кезінде ұйымға осындай шарт бойынша тауарларды немесе қызметтерді өндірумен тікелей байланысты шығынды, оның ішінде қосымша шығындарды (мысалы, тікелей еңбек шығындары және материалдар құны) қосу және шарт бойынша қызметпен тікелей байланысты шығындарды бөлу қажеттілігін нақтылайды (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын жабдық амортизациясы және шарттың орындалуын басқару және қадағалау құны). Жалпы және әкімшілік шығындар шартпен тікелей байланысты болмаса және шарт бойынша анық контрагентке жүктелмесе, бағалаудан алынып тасталады.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ, себебі Топта кезең ішінде осы түзетулерге жататын ауыртпалықты шарттар болған жоқ.

3 ҚЕХС (IFRS) түзетулер — Тұжырымдамалық негіздерге сілтеме

Түзетулер стандарт талаптарына елеулі өзгерістерде енгізбей, 2018 жылы шығарылған ағымдағы нұсқаға сілтемемен ҚЕХС «Тұжырымдамалық негіздеменің» алдыңғы нұсқасына сілтемені алмастырады.

Түзетулер жекелеген операциялар аясында туындағандай, ҚЕХС (IAS) 37 «**Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер**» немесе ҚЕХС ТК (IFRIC) 21 «**Міндетті төлемдер**» түсіндірмелерін қолдану саласына қатысты болатын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «**2-ші күннің**» әлеуетті пайдалары мен залалдарының пайда болуын болдырмау үшін ҚЕХС 3 «**Бизнесерді біріктіру**» бойынша тану қағидатын алып тастауды қамтиды. Алып тастау ұйымдардан Тұжырымдамалық негіздер ережелерінің орнына сәйкесінше ҚЕХС (IAS) 37 немесе ҚЕХС ТК (IFRIC) 21-критерийлерін қолдана отырып, ағымдағы міндеттемелер сатып алу күніндегі жағдай бойынша болу-болмауын анықтауды талап етеді.

Түзетулер сондай-ақ ҚЕХС (IFRS) 3 жаңа абзацын да қосады, ол активтер сатып алу күніне тануға жатпайды.

Бұл түзетуер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ, себебі осы түзетулер аясында кезең ішінде Топтың шартты активтері, міндеттемелері мен шартты міндеттемелері болған жоқ.

16 ҚЕХС (IAS) түзетулер «Жалдау» — «Негізгі құралдар: мақсатқа сай пайдалануға дейінгі түсімдер»

Түзетулер ұйымдарға негізгі құралдар объектісінің бастапқы құнынан басшылықтың ниетіне сәйкес пайдаланғанға дейін қажет етілетін жағдайға келтіру және сол объектіні орналасқан жеріне жеткізуге барысында жүзеге асырылған өнімдерді сатудан қандай да бір түсімдерді шегеруге тыйым салады. Оның орнына ұйым осындай өнімдерді сату түсімдерін, сондай-ақ пайда мен залал құрамындағы осы өнімдерін өндіру құнын таниды.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ, Топта кезең ішінде ұсынылған кезеңдердің басында немесе ең ерте кезең басталғаннан кейін пайдалану үшін ұсынылған негізгі құралдар есебінен жүргізілген осындай объектілерді сату болған жоқ.

1 ҚЕХС (IFRS) «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғашқы қодану» — «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын тұңғыш қолданатын еншілес ұйым»

Егер бизнесерді шоғырландыру және біріктіру нәтижесінде бас ұйым еншілес компанияға ие болу рәсімдерімен байланысты ешқандай түзетулер болмаса, Түзетулер ҚЕХС (IFRS) D16(a) тармағының ережесін қодануды шешкен еншілес компанияға Бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген соманы пайдалана отырып, валютаны есептеу нәтижесінде жинақталған бағамдық айырмашылықты бағалауға мүмкіндік береді. Бұл түзету сондай-ақ 1 ҚЕХС (IFRS) D16(a) тармағының ережесін қолдануға шешім қабылдаған қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен кәсіпорындарға да таралады.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне еш әсер еткен жоқ, себебі Топ халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші рет қолданып отыр.

9 ҚЕХС (IFRS) «Қаржылық құралдар» — «Қаржылық міндеттемелерді таныған жағдайда «10% тест» өткізу кезінде комиссиялық сыйақы»

Түзету жаңа немесе бастапқы қаржылық міндеттемелер бастапқы қаржылық міндеттемеден айтарлықтай ерекшелене ме дегенді бағалау кезінде ұйым есепке алатын комиссиялық сыйақы сомасын нақтылайды. Мұндай сомаға басқа тараптан кредитор немесе қарыз алушы алған немесе төлеген комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор немесе қарыз алушы арасындағы алынған немесе төленген сомалар ғана жатады. 39 ҚЕХС (IAS) «Қаржылық құралдар. Тану және бағалауға» ұқсас түзетулер ұсынылған жоқ.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне еш әсер еткен жоқ, себебі кезең ішінде Топта қаржылық құралдарды түрлендіру болған жоқ.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ЖАҢА СТАНДАРТТАР, ҚОЛДАНЫСТАҒЫ СТАНДАРТТАР МЕН ТҮСІНДІРМЕЛЕРГЕ ТҮСІНДІРМЕЛЕР ЖӘНЕ ТҮЗЕТУЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

41 ҚЕХС (IAS) «Ауыл шаруашылығы» — әділ құнды бағалау кезіндегі салық салу

Түзету 41 ҚЕХС (IAS) 22-тармағында ұйымдар 41 ҚЕХС (IAS) жататын активтердің әділ құнын бағалау кезіндегі салық салумен байланысты ақша ағындарының есебіне қоспау талабын болдырмайды.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне еш әсер еткен жоқ, себебі Топта есепті күндегі жағдай бойынша 41 ҚЕХС (IAS) әрекеті таралатын активтер болған жоқ.

ШЫҒАРЫЛҒАН, БІРАҚ ӘЛІ КҮШІН ЕНБЕГЕН СТАНДАРТТАР

Төменде Топтың қаржылық есептіліктің шығу күніне шығарылған, бірақ әлі күшін енбеген жаңа сатандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Егер қолдану мүмкін болса, Топ бұл стандарттарды түзетулер мен түсіндірулерді олар күшін енген күннен бастап қолдануға ниетті.

17 ҚЕХС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылдың мамыр айында ҚЕХС жөніндегі кеңес сақтандыру шарттарына арналған қаржылық есептіліктің жан-жақты қамтылған жаңа 17 ҚЕХС (IFRS) стандартын шығарды, онда тану және бағалау, ақпаратты ұсыну және ашу мәселелері қарастырылады. 17 ҚЕХС (IFRS) күшіне енген жағдайда, ол 2005 жылы шығарылған 4 ҚЕХС (IFRS) «Сақтандыру шарттарын» алмастырады. 17 ҚЕХС (IFRS) ұйым түріне қарамастан, сақтандыру шарттарының барлық түріне (яғни, өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан басқа, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу шарттарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржылық құралдарға қолданылады. Қолдану саласына қатысты ерекшеліктер бар. 17 ҚЕХС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандырушылар үшін мейлінше тиімді және ретімен жасалатын сақтау шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады. Алдыңғы жергілікті есеп саясаттарына негізделетін 4 ҚЕХС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ҚЕХС (IFRS) есепке алудың барлық қонымды аспектілерін қамти отырып, сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты қамтылған моделін ұсынады. 17 ҚЕХС (IFRS) мыналармен толықтырылған жалпы моделге негізделеді:

- тікелей қатысу шарттарымен сақтандыру шарттарына арналған белгілі бір түрлендіру (ауыспалы сыйақы әдісі);
- негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсіл).

17 ҚЕХС (IFRS) 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпарат ұсыну талап етіледі. Ұйым 17 ҚЕХС (IFRS) бірінші рет қолдану күніне немесе оған дейін 9 ҚЕХС (IFRS) және 15 ҚЕХС (IFRS) қолданған жағдайда, мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

Бұл стандарт Топқа қолданылмайды.

1 ҚЕХС (IFRS) «Қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді міндеттемелердің жіктелуіне» түзетулер

2020 жылдың мамыр айында ҚЕХС жөніндегі кеңес 1 ҚЕХС (IAS) 69-76-тармақтарына түзетулер шығарды, оларда қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді міндеттемелерді жіктеуге қатысты талаптарға түсіндірмелер беріледі. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы деп не түсініледі;
- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңында болуы тиіс;
- міндеттемелерді жіктеу ұйымның өз міндеттемелерін реттеуді кейінге қалдыру құқығын пайдалану ықтималдығына әсер етпейді;
- міндеттемелердің шарттары айырбасталатын міндеттемеге кіріктірілген өндірілген құрал өздігінен үлестік құрал болмаса, оның жіктеліміне әсер етпейді;
- Ақпаратты ашу.

Реттеуді кейінге қалдыру құқығы

Басқарма, егер кәсіпорынның міндеттемелерді өтеуді кейінге қалдыру құқығы кәсіпорынның есепті кезеңнен кейінгі күнге («келешектегі шарттар») талап етілетін шарттардың сақтауына тәуелді болса, кәсіпорын бұл шарттардың есепті кезеңнің соңында сақтамаса да, міндеттемелерді кейінге қалдыру құқығы болады деп шешті. Сонымен қатар, Басқарма 72В талаптары қарыз беру туралы келісімдердің нәтижесінде туындайтын міндеттемелерге ғана қолданылады деп нақтылады.

Есепті кезеңнің соңына болу

Түзетулер сондай-ақ есепті кезеңнің соңына болу құқығының бар болу талабы кредитордың осы күнге немесе одан кейінгі күндегі талаптарға сәйкестікке тексеру жүргізуі-жүргізуіне қарамастан қолданылатынын түсіндіреді.

Басшылықтың күтетін нәтижесі

1.75А ҚЕХС (IAS) қосылды, ол «кәсіпорынның міндеттемені өтеуді есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі айға ұзарту құқығын пайдалану ықтималдығы міндеттемені жіктеуге әсер етпейді» дегенді түсіндіру үшін қосылды. Яғни басшылықтың қысқа мерзімді перспективада есептесу ниеті жіктеуге әсер етпейді. Бұл еептеулер қаржылық есептілікті шығару бекіту сәтінде болса да қолданылады.

‘Реттеу’ терминінің мәні

Басқарма міндеттемені ‘реттеу’ деп нені түсіну қажеттігін анықтау үшін 1 ҚЕХС (IAS) екі жаңа тармақ қосты (76А және 76В). Басқарма міндеттемені өтеуді ұйымның ресурстарының жылыстауымен байланыстыру маңызды деген қорытындыға келді.

Кәсіпорынның меншікті үлестік құралдарын пайдаланумен жасалған есептеулер ағымдағы немесе ұзақ мерзімді міндеттемелерін жіктеу мақсатындағы есептеулер болып саналады, бірақ бір ерекшелік бар.

Айырбастау опционы міндеттеме немесе міндеттеменің бір бөлігі ретінде жіктелсе, үлестік құралдарды беру оны ағымдағы немесе ұзақ мерзімді санатқа жатқызу мақсатында міндеттемені өтеу болып табылады. Егер айырбас опционының өзі үлестік құрал ретінде жіктелсе, меншікті үлестік құралдарды пайдаланумен жасалған есептеулер міндеттемелердің ағымдағы немесе ұзақ мерзімді болуын анықтау кезінде назарға алынады.

Қолданыстағы стандартпен салыстыру бойынша өзгеріссіз, қарызды ұзарту қолданыстағы міндеттемені ұзарту болып саналады, сәйкесінше, «реттеу» ретінде қарастырылмайды.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ШЫҒАРЫЛҒАН, БІРАҚ ӘЛІ КҮШІН ЕНБЕГЕН СТАНДАРТТАР (ЖАЛҒАСЫ)

Ақпаратты ашу

1.76ZA ҚЕХС (IAS) қосылды, ол ұйымнан кредиттік келісімнен туындаған міндеттеме ұзақ мерзімді деп танылып жіктелгенде және ұйымның өтеуді кейінге қалдыру құқығы он екі ай ішінде келешектегі шарттарды сақтауына байланысты болады. Бұл ашуға келісімдер және онымен байланысты міндеттемелер туралы ақпаратты қамтуы тиіс.

Түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтарда және осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті қолданылуы тиіс. Қазіргі уақытта Топ түзетулерді ағымдағы практикаға әсерін және қолданыстағы кредиттік шарттарды қайта қарау қажеттілігін бағалайды.

8 ҚЕХС (IAS) «Бухгалтерлік бағалауларды анықтау»

2021 жылы ақпанда ҚЕХС Кеңесі 8 ҚЕХС (IAS) түзету шығарды, онда «бхгалтерлік бағалаулар» анықтамасы енгізіледі. Түзетулерде бухгалтерлік бағалаулардағы өзгерістер және есеп саясатындағы өзгерістер мен қателерді түзетудегі айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен қатар құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағалаулардағы әзірлемелер үшін өлшеу әдістері мен бастапқы деректерді қалай пайдаланылатыны түсіндіріледі.

Түзетулер 2024 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін жылдық есептік кезеңде күшіне енеді және көрсетілген кезеңнің бастапқы күні немесе одан кейін жүргізілетін есепке алу саясатындағы өзгерістерге және бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістерге қатысты қолданылады. Мерзімінен бұрын қолдану осы дәйекті ашқан жағдайда рұқсат беріледі.

Аталған түзету Топқа маңызды ықпал етпейді деп күтіледі.

«Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу» ҚЕХС қолдану бойынша 1 ҚЕХС (IAS) және № 2 практикалық ұсынымдарға түзетулер

2021 жылдың ақпанында ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IAS) 1-ге және «Маңыздылығы туралы пайымды қалыптастыру» ҚЕХС қолдану бойынша № 2 практикалық ұсынымдамаға түзету енгізді, онда ұйымдардың есепке алу саясаты жөніндегі ақпаратты ашу кезінде маңыздылық пайымын қолдануға арналған басшылық пен мысалдар көрсетілген. Түзетулер ұйымдарға есепке алу саясатының «маңызды қағидаларын» ашу талаптарын есепке алу саясаты жөніндегі «маңызды ақпаратты» ашу туралы талаптарына ауыстыру арқылы, сондай-ақ есепке алу саясаты жөніндегі ақпаратты ашу туралы шешім қабылданған жағдайда ұйымның маңыздылық ұғымын қалай пайдалану қажеттігіне қатысты басшылыққа алу құжатын қосу есебінен есепке алу саясаты жөніндегі анағұрлым пайдалы ақпаратты ашуға көмек көрсетеді.

ҚЕХС (IAS) 1-ге түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігі бар жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ҚЕХС қолдану жөніндегі № 2 практикалық ұсынымдардағы түзетулерде есеп саясаты туралы ақпараттың маңыздылығын айқындайтын қолдануға қатысты міндетті нұсқаулық болмағандықтан, осы түзетулердің күшіне ену күнін көрсету талап етілмейді.

Топ қазіргі кезде Топтың есеп саясаты туралы ақпаратын ашуға мүмкіндік беретін, осы түзетулердің әсеріне бағалау жүргізеді.

«Табыс салығы: бір операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық» ҚЕХС (IAS) 12-ге түзетулер

2021 жылғы 7 мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IAS) 12-ге түзетулер енгізді, олар IAS 12 сәйкес бастапқы танудан алып тастау қолданысы саласын кішірейтеді, яғни алып тастаулар бұдан әрі тең салық салынатын және шегерілетін уақыт шектеріне алып келетін операцияларға қолданылмайды.

Түзетулер ұсынылған кезеңдердің бұрынғысының басында және басталғаннан кейінгі операцияларға қолданылуы тиіс. Сонымен қатар ұсынылған салыстармалы кезеңдердің ең ілгерідегісінің басындағы кейінге қалдырылған салық активі (жеткілікті салық салынатын пайда болған жағдайда) және кейінге қалдырылған салық міндеттемесі де пайдаланудан шығару міндеттемелер мен жалдаумен байланысты барлық шегерілетін және салық салынатын уақыт айырмашылығына қатысты танылуы тиіс.

Топ қазіргі уақытта осы түзетулердің Топтың есеп саясаты туралы ақпаратты ашуға әсер етуі мүмкін осы түзетулердің әсеріне бағалау жүргізеді.

Кері жалдаумен сату кезіндегі жалдау бойынша міндеттеме – ҚЕХС (IFRS) 16-ға түзетулер

2022 жылғы қыркүйекте Басқарма кері жалдаумен сату кезінде жалдау бойынша міндеттемені жариялады (ҚЕХС (IFRS) 16-ға түзетулер).

ҚЕХС (IFRS) 16-ға түзетулер сату алу-сату мәмілесі нәтижесінде туындайтын жалдау міндеттемесін бағалау кезінде сатушы-жалға беруші пайдаланатын талаптарды анықтайды және оның мақсаты сатушы – жалға беруші өзіне тиесілі болатын пайдалдану құқығына қатысты пайда мен залалдың қандай да бір сомасын танымауына кепілдік беру болып табылады.

Түзету кері жалдау нәтижесінде туындайтын жалдау міндеттемелерін бағалауға нақты талаптарды белгілемейді. Кері жалдау нәтижесінде туындайтын жалдау міндеттемесін бастапқы бағалау сатушы- жалға беруші ҚЕХС (IFRS) 16-ға А қосымшадағы жалдау төлемдерінің жалпы анықтамасынан өзгеше «жалдау төлемдерін» анықтауына алып келуі мүмкін. Сатушы-жалға беруші нәтижесінде ҚЕХС (IAS) 8-ге сәйкес өзекті және сенімді болатын ақпаратты әзірлеп, есеп саясатын қолдануы қажет.

Сатушы-жалға беруші 2024 жылдың 1 қаңтарында немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қолданады. Қазіргі уақытта Топ түзетулердің әсерін бағалауда.

ШЕТЕЛ ВАЛЮТАСЫН ҚАЙТА ЕСЕПТЕУ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Компанияның және оның негізгі еншілес ұйымдарының функционалдық валютасы болып табылатын теңгемен ұсынылды. Теңге негізгі экономикалық айналымның валютасы болып табылады, онымен Компания және оның негізгі еншілес ұйымдары жұмыс істейді. Топқа кіретін әрбір компания өзінің функционалдық валютасын белгілейді және әр компанияның қаржылық есептілігіне қосылған баптар осындай функционалдық валютамен бағаланады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ШЕТЕЛ ВАЛЮТАСЫН ҚАЙТА ЕСЕПТЕУ (ЖАЛҒАСЫ)

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валюталарындағы операцияларды бастапқыда Топтың компаниялары операция тану критерийлерін қанағаттандыратын күні қолданыстағы спот-бағам бойынша олардың функционалдық валютасында ескереді. Шетел валютасымен берілген монетарлық активтер мен міндеттемелер Қазақстан қор биржасы (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚҚБ») белгілеген және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚРҰБ») жариялаған есепті күні қолданыстағы ресми бағам бойынша қайта есептеледі. Барлық айырмашылық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте пайда мен залалдарда көрсетіледі.

Шетел валютасында тарихи құны негізінде бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелерді жасау күнінде қолданыстағы бағамдар бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасында әділ құнымен бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнын белгілеу күніндегі бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша бағаланатын монетарлық емес баптарды есептеу кезінде туындайтын пайда немесе залал баптың әділ құны өзгерісінен пайда немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес ескеріледі (яғни, әділ құны бойынша қайта бағалаудан пайдасы мен залалы БЖК немесе пайда не залал құрамында танылатын баптар бойынша бағамды қайта есептеуден бағам айырмашылықтары тиісінше БЖК немесе пайда не залал құрамында танылады).

Мына кестеде шетел валюталарының теңгеге шаққандағы бағамы берілген:

	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	462,65	431,80
Еуро	492,86	489,10
Ресей рублі	6,43	5,76

«КТ-АЙИКС» ЖШҚ (Ресей) шетелдегі бөлімшенің функционалдық валютасы ресей рублі болып табылады. Шоғырландыру барысында шетелдік бөлімшелердің активтері және міндеттемелері есепті күнде қолданыстағы теңгеге шаққандағы бағам бойынша қайта есептеледі, ал мұндай бөлімшелердің жиынтық кірісі туралы шоғырландырылған есептің баптары мәміле жасау сәтіндегі қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Мұндай қайта есептеуде туындаған бағамдық айырма өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

БИЗНЕСТІ БІРІКТІРУ ЖӘНЕ ГУДВИЛ

Бизнесті біріктіру сатып алу әдісін пайдалана отырып ескеріледі. Сатып алу құны сатып алынатын компанияда бақылаудағы емес қатысу үлесі және сатып алу күніне әділ құны бойынша бағаланған берілген өтеу сомасы ретінде бағаланады. Бизнесті біріктіру бойынша әрбір мәміле үшін Топ сатып алатын компанияда бақылаудағы емес қатысу үлесін қалай бағалау туралы шешім қабылдайды: не әділ құны бойынша, не сатып алынатын компаниядағы таза активтерге сәйкесетін бара-бар үлес бойынша. Сатып алумен байланысты шығындар олар келтірілген сәттен бастап жалпы және әкімшілік шығыстар құрамына қосылады.

Сатып алынған қызмет түрлері мен активтер жиынтығы салымды және өте маңызды үдерісті қамтып, олар бірге қайтарымды қалыптастыруға айтарлықтай ықпал еткен кезде, Топ бизнес сатып алынды деген қорытындыға келеді. Егер сатып алынған үдеріс қайтарымды қалыптастыруды жалғастыру мүмкіндігі үшін өте маңызды болып, ал сатып алынған салымдар мұндай үдерісті орындауға қажетті дағдыларға, білім немесе тәжірибеге ие, ұйымдастырылған жұмыс күшін қамтыса немесе қайтарымды құруды жалғастыру мүмкіндігіне айтарлықтай ықпал етсе, онда сатып алынған үдеріс өте маңызды болып есептеледі және бірегей немесе сирек кездесетін не ауқымды шығындарсыз, күш немесе кейінге қалдырылған қайтарымды құруды жалғастыру мүмкіндігінсіз ауыстырылмайтын болып есептеледі.

Егер Топ бизнес сатып алса, онда ол шарт талаптары, экономикалық жағдай және сатып алу күніне тиісті жағдайларға қарай сатып алынған қаржылық активтер мен қабылданған міндеттемелерді тиісті дәрежеде жіктейді және белгілейді. Бұған туынды құралдардың негізгі шарттарына кіргізілген сатып алынатын компанияға бөлу қажеттілігіне талдау жатқызылады.

Сатып алуға тиесілі шартты өтеу сатып алу күніне әділ құны бойынша танылады. Меншікті капитал ретінде жіктелген шартты өтеу қайта бағаланбайды, ал оның келесі өтеуі капитал құрамында ескеріледі. Қаржылық құрал болып табылатын актив немесе міндеттеме ретінде жіктелетін шартты өтеу 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IFRS) қолдану саласына жатады және әділ құны бойынша бағаланады. Ал әділ құнының өзгерістері 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IFRS) сәйкес жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады. 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IFRS) қолдану саласына жатпайтын өзге шартты өтеу әрбір есепті күнге әділ құны бойынша бағаланады, ал әділ құнының өзгерісі пайда мен залал құрамында танылады.

Гудвил әуелден бастапқы құны бойынша бағаланады (берілген өтеу сомасының және танылған бақыланбайтын қатысу үлестерінің және бұдан бұрын сатып алушыға қатысу үлесінің Топ сатып алған таза сәйкестендірілетін активтер мен оның қабылдаған міндеттемелерінің сомасынан артуы ретінде анықталатын). Егер сатып алынған таза активтердің әділ құны берілген өтеу сомасынан асатын болса, Топ барлық сатып алынған активтің және барлық қабылданған міндеттеменің анықталуының, сондай-ақ сатып алу күні танылуы тиіс соманы бағалау кезінде қолданылған іс-жосықтардың дұрыстығын қайтадан талдайды. Егер қайтадан бағалаудан кейін берілген өтеу таза сатып алынған активтердің әділ құнынан тағы да аз болып шықса, пайда жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп құрамында танылады.

Кейіннен гудвил құнсыздандудан келетін жиналған залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған гудвилді тестілеу үшін гудвил Топ еншілес ұйымды сатып алған күнінен бастап сатып алынатын еншілес ұйымның өзге де активтері немесе міндеттемелері көрсетілген бірліктерге жатуына немесе жатпауына қарамастан, бизнесті біріктіруден пайда көретін, ақша қаражатын өндіретін Топтың әрбір бірлігіне бөлінеді.

Егер гудвил ақша қаражатын өндіретін бірліктің бір бөлігін құраса және осы бірліктің бір бөлігі шығарылатын болса, шығарылатын қызметке жататын гудвил оның шығуынан түсетін пайда немесе залал анықталған кезде осы қызметтің баланстық құнына қосылады. Бұл жағдайларда шыққан гудвил шығарылған қызмет құны мен ақша қаражатын өндіретін бірліктің қалған бөлігінің құнының қатынасы негізінде бағаланады.

ҚАУЫМДАСТЫРЫЛҒАН ҰЙЫМДАРҒА ЖӘНЕ БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Қауымдастырылған ұйым — бұл қызметіне Компания елеулі ықпал ететін ұйым. Елеулі ықпал — бұл инвестициялар объектісінің қаржылық және операциялық саясаты бойынша шешімдерді қабылдауға қатыса алатын, бірақ осы саясатты бақылай алмайтын немесе бірлесіп бақылай алмайтын өкілеттік.

Бірлескен кәсіпорын — бұл қызметті бірлесіп бақылайтын тараптардың қызметтің таза активтеріне құқықтары бар екенін білдіретін ортақ кәсіпкерлік. Бірлесіп бақылау — маңызды қызметке қатысты шешімдер қабылдау бақылауды бөлісетін тараптардың бірауыздан келісімін талап ететін жағдайда орын алатын, шартпен қарастыра отырып, қызметті бақылауды бөлу.

3. ЕСЕП САПЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАУЫМДАСТЫРЫЛҒАН ҰЙЫМДАРҒА ЖӘНЕ БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Елеулі ықпалдың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес ұйымдарды бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас. Топтың қауымдастырылған ұйымдарына инвестициялары және бірлескен кәсіпорын үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі.

Үлестік қатысу әдісіне сәйкес қауымдастырылған ұйымға инвестиция басында бастапқы құны бойынша танылады. Инвестицияның баланстық құны нәтижесінде сатып алу күнінен кейін туындаған қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның таза активтерінде Топтың үлесіндегі өзгерістерді тану салдарынан түзетіледі. Қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға жататын гудвил инвестицияның баланстық құнына қосылады және құнсыздануға бөлек тестіленбейді.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның қызмет нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Осындай инвестиция объектілерінің БЖК өзгерістері Топтың БЖК құрамында ұсынылады. Мұнымен қатар егер қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның меншікті капиталында тікелей танылған өзгеріс болса, Топ осы өзгерістегі өзінің үлесін таниды және орынды жерде бұл фактіні меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте ашып көрсетеді. Қауымдастырылған ұйыммен немесе бірлескен кәсіпорынмен байланысты Топтың операциялары бойынша туындайтын іске асырылмаған пайда және залалдар Топтың қауымдастырылған ұйымдағы бар қатысу үлесі деңгейінде алынып тасталған.

Қауымдастырылған ұйымның және бірлескен кәсіпорынның пайдасындағы немесе залалындағы Топ үлесі операциялық пайдадан тыс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тікелей ұсынылған. Ол қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның еншілес ұйымдарындағы бақыланбайтын қатысу үлестеріне салық салынғаннан кейінгі және есепке алынғаннан кейінгі пайда немесе залалды білдіреді.

Қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі жасалатын есепті кезеңде жасалады. Қажет болған жағдайда есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкестендіру мақсатында оған түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға салған өзінің инвестициясы бойынша құнсызданудан қосымша залалды тану қажеттілігін анықтайды. Әр есепті күнге Топ қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға салған инвестициялардың құнсыздануына объективті растаулардың болуын белгілейді. Осындай растаулар болған жағдайда, Топ қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға инвестицияның өтелетін сомасы мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде құнсыздану сомасын есептейді және «Қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның залалындағы үлесі» бабы бойынша жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте залалды таниды.

Топ қауымдастырылған ұйымға елеулі ықпал етуді немесе бірлескен кәсіпорынды бірлесіп бақылауды жоғалтқан жағдайда қалған инвестицияны әділ құны бойынша бағалайды және таниды. Елеулі ықпалды немесе бірлесіп бақылауды жоғалту кезіндегі қауымдастырылған ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және шығудан түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады.

АКТИВТЕР МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІ АЙНАЛЫМДАҒЫ/ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ЖӘНЕ АЙНАЛЫМНАН ТЫС/ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ДЕП ЖІКТЕУ

Топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте активтер мен міндеттемелерді айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді деп жіктеу арқылы ұсынады. Актив мына жағдайларда айналымдағы болып табылады:

- егер оны сату қарастырылған немесе ол әдеттегі операциялық цикл аясында сатуға немесе тұтынуға арналған болса;
- ол негізінен сатуға арналған болса;
- оны есепті кезеңнен кейін 12 (он екі ай) ішінде сату қарастырылса; немесе
- ол есепті кезеңнен кейін кемінде 12 (он екі ай) ішінде міндеттемелерді өтеу үшін оны айырбастауға немесе пайдалануға шектеулер болу жағдайларын қоспағанда, ақша қаражаты немесе оның баламалары болса.

Барлық басқа активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме:

- оны әдеттегі операциялық цикл шеңберінде өтеу көзделген;
- ол негізінен сауда үшін ұсталған;
- ол есепті кезеңнен кейін 12 (он екі ай) ішінде өтелуге жатқан; немесе
- Топтың есепті кезеңнен кейін кемінде 12 (он екі ай) ішінде міндеттемелерді өтеуді кейінге қалдыруға шартсыз құқығы болған жағдайларда қысқа мерзімді болып табылады.

Контрагенттің қарауы бойынша үлестік құралдарды шығару және тапсыру арқылы реттеуге болатын міндеттеме талаптары аталған міндеттеменің жіктелуіне ықпал етпейді.

Топ барлық өзге міндеттемені ұзақ мерзімді міндеттеме ретінде жіктейді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

ӘДІЛ ҚҰНЫ БОЙЫНША БАҒАЛАУ

Әділ құны бойынша бағаланатын немесе әділ құны қаржылық есептілікте ашылуы тиіс қаржы құралдары мен қаржылық емес активтердің әділ құны туралы ақпаратты ашу 47-ескертпеде көрсетілген.

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында әдеттегі операция аясында активті сату немесе міндеттемелерді беру үшін төленген баға болып табылады. Әділ құн бойынша бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша операция мынадай жағдайларда өтетінін қарастырады:

- не аталған актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмағанда, аталған актив немесе міндеттеме үшін мейлінше оңтайлы нарықта.

Топқа негізгі немесе мейлінше тиімді нарық қолжетімді болуы тиіс.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушыларының актив немесе міндеттеме бағасын анықтау кезінде пайдалануы мүмкін жорамалдарды қолдану арқылы бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің үздік мүдделері үшін әрекет ететінін көзделеді.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының активті ең үздік әрі мейлінше тиімді тәсілмен пайдалану арқылы немесе аталған активті ең үздік әрі мейлінше тиімді тәсілмен пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде экономикалық тиімділікті өндіру мүмкіндігін ескереді.

Топ бұл ретте орынды қадағалайтын бастапқы деректерді барынша пайдалана отырып және қадағаламайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдалана отырып, туындаған жағдайларда қолдануға болатын және олар үшін әділ құны бойынша бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді осындай бағалау модельдерін пайдаланады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ӘДІЛ ҚҰНЫ БОЙЫНША БАҒАЛАУ (ЖАЛҒАСЫ)

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны бойынша бағаланатын немесе әділ құны шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылатын барлық актив пен міндеттеме жалпы алғанда әділ құны бойынша бағалау үшін айтарлықтай болып табылатын ең төменгі деңгейдің бастапқы деректері негізінде әділ құн көздерінің төменде берілген иерархиясы аясында жіктеледі:

- 1-деңгей — ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағаның котировкалары (қандай да бір түзетулерсіз).
- 2-деңгей — бағалау модельдері, онда әділ құнды бағалау үшін мейлінше төмен сатыға жататын бастапқы деректер тікелей немесе жанама түрде нарықта бақыланатын болып табылады.
- 3-деңгей — бағалау модельдері, әділ құнды бағалау үшін мейлінше төмен сатыға жататын бастапқы деректер нарықта бақыланбайтын болып табылады.

Мерзімді түрде қаржылық есептілікте қайта бағаланып отыратын активтер мен міндеттемелер жағдайында Топ әр есепті кезең соңына жіктеуді қайтадан талдай отырып, оларды иерархия көзі деңгейлерінің арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды (жалпы әділ құн бойынша бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректер негізінде).

Топтың тиісті бөлімшесі («Жұмыс тобы») инвестициялық жылжымайтын мүлікті және сату үшін қолда бар котировкаланбайтын қаржылық активтерді әділ құны бойынша мерзімді бағалаумен қатар, мысалы, тоқтатылған қызмет құрамында бөлуге арналған активтер сияқты активтердің әділ құны бойынша біржолғы бағалауға арналған саясат пен іс-жосықтарды анықтайды. Жұмыс тобының құрамын Топ басшылығы анықтайды.

Сатуға арналған жылжымайтын мүлік объектілері мен қаржылық активтер сияқты маңызды активтерді, сондай-ақ шартты өтеу сияқты маңызды міндеттемелерді бағалау үшін сыртқы бағалаушылар тартылады. Сыртқы бағалаушыларды тарту туралы шешімді жыл сайын Компанияның Аудит комитеті талқылап, бекіткеннен кейін Жұмыс тобы қабылдайды. Нарықты білуі, беделі, тәуелсіздігі және кәсіби стандарттарға сәйкестігі іріктеу критерийлері болып қабылданады. Бағалау комитеті сыртқы бағалаушылармен талқылағаннан кейін әрбір жағдайда қандай бағалау моделі мен бастапқы деректерді қолдану қажеттігі туралы шешім қабылдайды.

Әр есепті күнге Жұмыс тобы Топтың есеп саясатына сәйкес қайтадан талдауды немесе қайтадан бағалауды қажет ететін активтер мен міндеттемелер құнының өзгерісін талдайды. Мұндай талдау аясында Жұмыс тобы бағалау кезінде қолданылатын ақпаратты шарттармен және басқа орынды құжаттармен салыстыру арқылы соңғы бағалауда қолданылған негізгі бастапқы деректерді тексереді.

Жұмыс тобы әрбір активтің әділетті құнының және міндеттемелердің өзгерісін өзгерістің негізділігін анықтау мақсатында тиісті сыртқы ақпарат көздерімен салыстырады.

Жұмыс тобы және Топтың сыртқы бағалаушылары мерзімді түрде нәтижелерді Топтың Аудит комитетіне және тәуелсіз аудиторларына ұсынып отырады, бұл ретте бағалау кезінде пайдаланылған негізгі кемшін тұстар талқыланады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді оларға тиесілі сипаттамалары мен тәуекелдерінің, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құны көздерінің иерархиясында қолданылатын сипаты негізінде жіктейді.

САТУ ҮШІН ҰСТАЛАТЫН АЙНАЛЫМНАН ТЫС АКТИВТЕР ЖӘНЕ ТОҚТАТЫЛҒАН ҚЫЗМЕТ

Топ айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды олардың баланстық құны ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, негізінен оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін ұсталатын деп жіктейді. Сату үшін ұсталатын деп жіктелген айналымнан тыс активтер және шығатын топтар екі мәннің мейлінше аз мәні бойынша — баланстық құны және сату шығындарын шегергендегі әділ құны бойынша бағаланады. Сатуға шығында активтің кетуіне тікелей қатысты қосымша шығындар болып табылады және пайдаға салық бойынша шығыстан және қаржыландыру бойынша шығындардан тұрады.

Сатуға арналған объектіні жіктеу критеріі егер сату ықтималдығы жоғары болса, ал актив немесе кететін топ ағымдағы жағдайында бірден сатылуы мүмкін болса ғана сақталған деп есептеледі. Сатуды жүзеге асыру бойынша қажетті әрекеттер сату бойынша әрекеттердегі айтарлықтай өзгерістердің ықтималдығының аздығын, сондай-ақ сатудан бас тартуды көрсететі тиіс. Басшылық активті сату бойынша жоспарды іске асыру міндеттемесін өзіне алады және сату жіктеу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатын болады деп күтілуі қажет.

Жіктеуден кейін сатуға арналған деп анықталған негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизацияланбайды.

Сатуға арналған деп жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте айналым/қысқа мерзімді баптар ретінде бөлек көрсетіледі.

Тоқтатылған қызмет жалғасатын қызмет нәтижелерінен алынып тасталады және жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте бөлек баппен пайда ретінде немесе тоқтатылған қызметке салық салынғаннан кейінгі залал ретінде көрсетіледі.

НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

Негізгі құралдар болған жағдайда, олар жинақталған амортизацияны және құнсыздандудың жинақталған залалдарын шегергендегі бастапқы құны бойынша есептелінеді. Мұндай құн жабдықтардың бір бөлігін ауыстыру құнын және ұзақ мерзімді құрылыс жобаларын тану критерийлері орындалған жағдайда қарыздар бойынша шығындарды қамтиды. Белгілі уақыт аралығынан кейін негізгі құралдардың маңызды компоненттерін ауыстыру қажет болғанда, Топ оларды пайдалы қолданудың тиісті жеке мерзімдеріне сәйкес бөлек амортизациялайды. Елеулі техникалық байқауды өткізу кезінде баламалы түрде оларға байланысты шығындар, егер тану критерийлері орындалса, негізгі құралдардың баланстық құнында жабдықтарды ауыстыру ретінде танылады. Жөндеу мен техникалық күтім жасаудың барлық өзге шығындары жатқызылу сәтінде пайда немесе залал құрамында танылады. Активті оны қолданудан кейін пайдаланудан шығару бойынша күтілген шығындардың берілген құны, егер бағалау міндеттемелерін тану критерийлері орындалса, оны пайдаланғаннан кейін тиісті активтің бастапқы құнына қосылады. Пайдаланудан шығару бойынша танылған бағалау міндеттемесі туралы мейлінше толық ақпарат «Активтерді пайдаланудан шығару міндеттемелері» бөлімінде беріледі (27-ескертпе).

Амортизация активтерді пайдалы қолданудың мынадай есептік мерзімдері ішінде жүйелік әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар	50
Құрылыстар	10-20
Телекоммуникация жабдығы	3-20
Өзгелері	3-20

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Жер амортизацияланбайды.

Негізгі құралдар объектісін және негізгі құралдардың кез келген бастапқыда танылған маңызды объекті компонентін тану олар шығарылғаннан кейін немесе олардың шығуы барысында немесе болашақта пайдаланудан экономикалық пайда болмайтын жағдайда тоқтатылады. Активті тануды тоқтату кезінде туындайтын пайда немесе залал (істен шығарудан түскен таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептеледі) активті тануды тоқтату кезіндегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке қосылады.

Негізі құралдардың жою құны, пайдалы қолдану мерзімдері мен олардың амортизация әдістері әрбір қаржы жылының аяғында талданып, қажетіне қарай перспективалы негізде түзету енгізіледі.

Аяқталмаған құрылыс

Аяқталмаған құрылыс қондыру күтіліп отырған машиналар және жабдықтар құрылысы барысында негізгі құралдармен берілген және бастапқы құны бойынша есептеледі. Аяқталмаған құрылысқа құрылыстың, жабдықтың өзіндік құны және өзге де тікелей шығындар қосылады. Активтерді салу аяқталғаннан кейін немесе жабдықты пайдалануға беру сәтінде құрылыс объектілері тиісті санатқа көшіріледі. Құрылыс объектілері амортизацияға жатпайды.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК

Инвестициялық жылжымайтын мүлік әуелден мәміле бойынша шығындарды қоса отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Егер шығындарды тану критерийлері орындалса, баланстық құнға осындай шығындардың туындау кезіндегі бар инвестициялық жылжымайтын мүліктің бір бөлігін ауыстыру құны қосылады және инвестициялық жылжымайтын мүліктің ағымдағы қызмет көрсету шығындары алынып тасталады. Бастапқы танудан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік жинақталған тозу мен жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есептелінеді. 50 жылды құрайтын тозу пайдалы қолданудың есепті мерзімі ішінде жүйелік әдіспен есептелінеді.

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте инвестициялық жылжымайтын мүлікті тану мынадай жағдайда тоқтатылады: ол істен шықса немесе ол пайдаланудан шығарылса және оны пайдаланудан болашақта ешқандай экономикалық пайда болмаса. Істен шығудың таза түсімдері мен активтің баланстық құны арасындағы айырмашылық оны тану тоқтатылған есепті жылдың жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есебінде танылатын болады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің санатына немесе оның санатынан ауыстыру жылжымайтын мүлікті пайдалану сипаты өзгергенде ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен меншік иесі орын алған жылжымайтын мүлік объектісіне ауыстырған кезде кейінгі есепке алудың шартты бастапқы құны пайдалану мақсаттарын өзгерту кезіндегі әділ құнды білдіреді. Меншік иесі алып отырған жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісі болса, Топ мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаты өзгергенге дейінгі негізгі құралдарды есептеу саясатына сәйкес есепке алады.

МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы тануда бастапқы құнымен бағаланады. Бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құнды білдіреді. Материалдық емес активтер бастапқы танудан кейін жинақталған амортизация мен құнсыздану салдарынан жинақталған шығындарды шегергеннен кейінгі сатып алу құнымен көрсетіледі. Өнімдерді дайындауға капиталға айналдырылған шығындарды қоспағанда,

Топтың ішінде өндірілген материалдық емес активтер капиталдандырылмайды және тиісті шығындар олар туындаған кезеңге пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімдері шектеулі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және осы материалдық емес активтің ықтимал құнсыздану белгілері болған жағдайда құнсыздануға бағаланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизация мерзімі мен әдісі ең аз дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Пайдалы қолданудың шектеулі мерзімін немесе активте жасалған болашақтағы экономикалық пайданың болжалды құрылымын өзгерту амортизация мерзімін немесе әдісін өзгертеді және есеп бағасының өзгерістері ретінде ескеріледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтердің амортизациясына шығыстар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте материалдық емес активтердің функциясы сәйкес келетін шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активті тануды тоқтатудан пайда немесе залал активтің шығуынан таза түсім мен активтің баланстық құны арасындағы айырмашылық ретінде бағаланады және осы активті тануды тоқтату сәтінде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есебінде танылады.

Материалдық емес активтер пайдалы қолданудың есепті мерзімі ішінде жүйелік әдіс бойынша амортизацияланады.

	Жылдар
Лицензиялар	3-20
Бағдарламалық жасақтама	1-14
Клиенттік база	8-10
Өзгелері	2-15

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРДІҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫ

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын тексереді. Егер осындай белгілер болса немесе жыл сайынғы активті құнсыздану мәніне тексеру қажет болса, Топ активтің өтелетін құнын бағалайды. Активтің немесе ақша қаражатын өндіретін бірліктің (ақша қаражатын өндіретін бірлік) өтелетін сомасы мынадай мөлшерлердің ең үлкені: істен шығу шығындарын шегергендегі активтің (ақша қаражатын өндіретін бірліктің) әділ құны және активті (ақша қаражатын өндіретін бірлікті) пайдалану құндылығы. Өтелетін құн негізінен өзге де активтер немесе активтердің топтары өндіретініне қарамастан, актив ақша ағынын өндірмейтін жағдайларды қоспағанда, жекелеген актив үшін белгіленеді. Егер активтің немесе ақша қаражатын өндіретін бірліктің баланстық құны оның өтелетін сомасынан асса, ондай актив құнсызданған болып саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан түскен құндылықты бағалау кезінде болашақтағы ақша ағындары активке тән ақша мен тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша келтірілген құнына дейін дисконтталады. Шығуы бойынша шығындарын шегере отырып, әділ құнын белгілеу кезінде жақын мерзімде болған нарықтық операциялар есепке алынады. Олар болмаған жағдайда тиісті бағалау үлгісі қолданылады. Бұл есептеулер акциялар нарығында еркін айналатын баға белгілеуімен, бағалау коэффициенттерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ жекелеген активтер жатқызылатын ақша қаражатын өндіретін әр бірлік үшін жеке дайындалатын егжей-тегжейлі жоспарлар мен болжамды есептеулерге сәйкес құнсыздану сомасын анықтайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есептеулер негізінен 5 (бес) жылға жасалады. Ұзақ мерзімді өсу қарқындары бесінші жылдан кейінгі болашақтағы ақша ағындарына қатысты қолданылады және есептеледі.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВЕРДІҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫ (ЖАЛҒАСЫ)

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан болған залалдар құнсызданған актив функциясына сәйкес келетін шығыс сатттарының құрамындағы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Әрбір есепті күнге Топ гудвилден басқа, құнсызданған активтің ілгеріде танылған залалдар бұдан әрі жоқ немесе қысқарды деген белгілері бар-жоғын анықтайды. Егер осындай белгі болса, Топ ақша қаражатын өндіретін активтер мен бірліктердің өтелетін сомасын есептейді. Ілгеріде құнсызданудан танылған залалдар Топ гудвилді қоспағанда, әрбір есепті күнге активтің құнсыздануынан бұдан бұрын танылған залалдардың белгісінің бар-жоғын немесе қысқарғандығын анықтайды. Егер мұндай белгі орын алса, Топ активтің немесе ақша қаражатын өндіретін бірліктің өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудың бұдан бұрын танылған залалдары құнсызданудан болған залалды соңғы таныған мерзімнен бастап активтің өтелетін құнын анықтау үшін пайдаланылған жорамалдарда өзгеріс болған жағдайда ғана қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан аспайтын жолмен шектелген, сондай-ақ алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал танылмаған жағдайда аталған актив танылатын амортизация шегерілгендегі баланстық құннан аспайды. Мұндай құнды қалпына келтіру жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Гудвил

Гудвил құнсыздануға жыл сайын 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, сондай-ақ оқиғалар немесе жағдайлар оның баланстық құны құнсызданатынын білдірсе, тестіленеді.

Гудвилдің құнсыздануы гудвил қатысы бар ақша қаражатын өндіретін әр бірліктің (немесе осындай бірліктер тобының) өтелетін құнын бағалау жолымен анықталады. Егер ақша қаражатын өндіретін бірліктің өтелетін құны оның баланстық құнынан кем болса, онда оның құнсыздану залалы танылады. Гудвилдің құнсыздану залалы болашақ кезеңдерде қалпына келтірілмейді.

ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР

Бастапқы тану және бағалау

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтер амортизацияланған құны, өзге жиынтық құн (ӨЖҚ) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив және осы активтерді басқару үшін Топ қолданатын бизнес модель бойынша ақша ағындары шартында көзделген сипаттамаларға байланысты. Қаржыландырудың елеулі компонентінен тұрмайтын немесе Топ практикалық сипаттағы жеңілдетуді қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың елеулі компонентінен тұрмайтын немесе Топ практикалық сипаттағы жеңілдетуді қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ҚЕХС (IFRS) сәйкес анықталған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активті амортизацияланған құны бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеп бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары «борыштың негізгі сомасы және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебі болып қана табылатын» ақша ағындарын алумен негізделген болуы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп

аталады және әр құралдың деңгейінде жүзеге асырылады. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құралдың деңгейінде жүзеге асырылады. «Ақшалай ағындар» критерийіне сәйкес келмейтін қаржылық активтер, ақша ағыны бизнес-модельге байланыссыз пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындай жіктеледі

Қаржылық активтерді басқару үшін Топ қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Топтың өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель шартта көзделген ақша ағындарын алу, қаржылық активтерді немесе екеуін де сату нәтижесі болатынын-болмайтынын анықтайды. Амортизацияланатын құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер, шартта көзделген ақша ағынын алу үшін қаржылық активтерді ұстап қалу мақсаты болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталады, ал өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатындай жіктелетін қаржылық активтер, мақсаты шартта көзделген ақша ағынын алу әрі қаржылық активтерді сату жолымен келетін бизнес-модель аясында ұсталады.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықтағы қағидаларға сәйкес («стандартты талаптарда» сату) белгіленген мерзімдерде жеткізу қажет етілетін активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық операция мәміле жасау күні, яғни Топ өзіне активті сатып алу немесе сату міндеттемесін алған күні танылады.

Топтың қаржылық активтеріне ақша құралдары және олардың баламалары, сауда дебиторлық берешек, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер, амортизацияланатын құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер және өзге де айналымдағы қаржылық активтер кіреді.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау үшін қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланатын құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борыштық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалдарды кейіннен қайта жіктеу мен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борыштық құралдар);
- тану тоқтатылған жағдайда жинақталған пайда мен залалды қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ұйымның қалауы бойынша жіктелетін қаржылық активтер (борыштық құралдар);
- пайда немесе залал арқылы бағаланатын қаржылық активтер.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борыштық құралдар)

Бұл санат топ үшін мейлінше өзекті. Топ мынадай екі шарт орындалса, қаржылық активтерді амортизацияланған құны бойынша бағалайды:

- қаржылық актив мақсаты шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржылық активтерді ұстау болып табылатын бизнес-модель шеңберінде ұсталады; және
- борыштың негізгі сомасына және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыз есебіне төлемдер болып қана табылатын ақша ағындарын көрсетілген күндері алумен негізделген қаржылық активтің шарттық талаптары.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер нәтижесінде тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залалдар активті тануды тоқтатқан, ол өзгерген немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына Топ сауда және басқа дебиторлық берешекті, жұмыскерлерге берілетін қарызды, банк депозиттері мен басқа да айналымнан тыс және айналымдағы қаржылық активтерді жатқызады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Тануды тоқтату

Қаржылық активті (немесе — қолдануға болатын жерде — қаржылық активтің бір бөлігін немесе ұқсас қаржылық активтердің бір бөлігін) мынадай жағдайларда тану тоқтатылады (яғни Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады), егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданыс мерзімі өтіп кетсе; не
- Топ активтен ақша ағындарын алуға өз құқықтарын тапсырса немесе үшінші тарапқа алынатын ақша ағындарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кешіктірмей беру бойынша міндеттемені өзіне алса; не (а) Топ іс жүзінде активтің барлық тәуекелі мен пайдасын іс жүзінде тапсырса, не (б) Топ тапсырмаса, бірақ активтің барлық тәуекелі мен пайдасын іс жүзінде өзінде сақтамай, осы активтің бақылауын тапсырса.

Егер Топ активтен ақша ағынын алудың барлық құқығын тапсырса немесе транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығымен байланысты тәуекелдер мен пайданың сақталуын бағалайды, егер сақтаса, қандай көлемде сақтағанын бағалайды. Егер Топ тапсырмаса, оған қоса іс жүзінде активтің барлық тәуекелі мен пайдасын өзінде сақтамаса, сондай-ақ активтің бақылауын тапсырмаса, Топ тапсырылған активті ондағы өзінің қатысуын жалғастырып отырған деңгейде тануды жалғастырады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Тапсырылған актив және тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Тапсырылған актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайтын жалғасатын қатысу мынадай шамалардың ең аз шамасымен бағаланады: активтің бастапқы баланстық құны немесе төлемі Топтан талап етілуі мүмкін төлемді өтеудің жоғарғы сомасы.

Қаржылық активтердің құнсыздануы

Амортизацияланған құны бойынша көрсетілетін қаржылық активтер

Топ бағалау резервін пайда немесе залал арқылы әділ емес құнымен бағаланатын барлық борыштық құралға қатысты бол-жалды кредиттік залалдармен (БКЗ) таниды. БКЗ шартқа сәйкес тиесілі ақша ағындары мен алуды Топ күтіп отырған барлық ақша ағыны арасындағы бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамалас мәнін пайдалана отырып дисконтталған айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындары ұсталатын шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын кредиттік сапаны көтерудің ақша ағындарынан тұрады.

БКЗ екі кезеңмен танылады. Бастапқы танығанынан бастап кредиттік тәуекелі елеулі артпаған қаржы құралдары жағдайында келесі 12 ай ішінде ықтимал (12 айлық болжалды кредиттік залалдар) дефолттардың салдарынан пайда болуы мүмкін кредиттік залалдарға қатысты залалмен бағалау резерві құрылады. Бастапқы танығанынан бастап кредиттік тәуекелі елеулі артқан қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан (барлық мерзімге болжалды кредиттік залалдар), осы қаржы құралының қалған қолданыс мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдарға қатысты залалмен бағалау резерві құрылады.

Топ сауда дебиторлық берешекке қатысты БКЗ есептеу кезінде жеңілдетілген амал-тәсілді қолданады. Олай болса, Топ кредиттік тәуекелдің өзгерісін қадағаламайды, мұның орнына әр есепті күнге барлық мерзімге болжалды кредиттік залалдарға тең сомада залалмен бағалау резервін таниды. Топ қарыз алушыларға арналған болжалды факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отырып түзетілген кредиттік залалдардың туындауына қатысты өзінің өткен тәжірибесіне сүйене отырып, бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Егер шартта көзделген төлемдер 90 күнге кешіктірілсе, Топ қаржылық актив бойынша дефолт болды деп санайды. Егер ішкі және сыртқы ақпарат Топ ұстайтын, шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын кредиттік сапаны көтеру механизмдерін ескермей, Топтың алатыны екіталай екенін көрсетсе, белгілі бір жағдайларда Топ қаржылық актив бойынша дефолт болды деген қорытындыға да келуі мүмкін. Егер Топта шартта көзделген ақша ағындарын өтеуге қатысты негізді бол-жамдар болмаса, қаржылық актив есептен шығарылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде тиісінше пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер, кредиттер мен қарыз және кредиторлық берешек ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттеме мәміле бойынша оларға тікелей жататын шығындарды шегере отырып (кредиттер, қарыз және кредиторлық берешек жағдайында), бастапқы кезде әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелері сауда кредиторлық берешекті, қарызды, жалдау міндеттемелері мен артықшылықты акциялардың борыштық құрамдас бөлігін қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау мынадай түрде олардың жіктемесіне байланысты болады:

Кредиттер мен қарыз

Бұл санат Топ үшін мейлінше маңызды болып табылады. Бастапқы танудан кейін пайыздық кредиттер мен қарыз тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизациялық құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану тоқтатылғанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, амортизация есептелуіне қарай пайда немесе залал құрамында танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялықтарды немесе шығындарды ескере отырып есептелінеді. Тиімді пайыздық мөлшерлеменің амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептегі қаржыландыру бойынша шығыстар құрамына қосылады.

Ең бастысы бұл санатқа пайыздық кредиттер мен қарыз кіреді. Толық ақпарат 23-ескертпеде берілген.

Қаржылық кепілдік бойынша міндеттемелер

Топ шығарған қаржылық кепілдік шарттары борышкерлік құралдың талаптарына сәйкес белгілі бір борышкер уақытында төлемді төлей алмауы салдарынан осы шарт иесі көтерген залалды өтеуге төлемді жүзеге асыруды талап ететін шарттар болып табылады. Қаржылық кепілдік шарттары бастапқыда кепілдікті шығаруға тікелей қатысы бар мәміле бойынша шығындар ескерілген әділ құны бойынша міндеттеме ретінде танылады. Кейіннен міндеттеме ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржылық құралдарға» сәйкес анықталған күтілетін кредиттік залалдардың ең үлкен сомасы және бастапқыда танылған, қажет болған жағдайда ҚЕХС (IFRS) 15 «Клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсімге» сәйкес танылған жиынтық кіріс сомасы шегерілген сома бойынша бағаланады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Кейінгі бағалау (жалғасы)

Міндеттемелер құрамында көрсетілетін артықшылықты акциялардың борышкерлік құрамдасы

Міндеттемелер құрамында көрсетілетін және міндеттеменің сипаттамасын көрсететін артықшылықты акциялардың борышкерлік құрамдасы мәміле бойынша шығындарды шегергендегі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі міндеттемелер құрамында танылады. Аталған акцияларға кепілдік берілетін дивидендтердің тиісті минималды мөлшері жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландыру шығыстарының құрамында көрсетіледі. Міндеттемелер құрамында көрсетілген үлестің әділ құны бастапқы тануда ұқсас борышкерлік құрал бойынша нарықтық пайыздық мөлшерлеме бойынша күтілетін келешектегі ақша ағындарын дисконттау жолымен анықталады. Капиталдың құрамында көрсетілетін акциялар үлесінің әділ құны бастапқы тануда барлық құралдың бастапқы баланстық құнынан міндеттеме құрамында көрсетілген үлес үшін анықталған әділ құнды шегергеннен кейінгі қалдық құн ретінде танылады. Кейіннен міндеттемелер құрамында көрсетілетін акциялар үлесі кредиттер мен займдарға қатысты қолданылатын қағидаттарға сәйкес есепке алынады, ал капитал құрамында көрсетілетін акциялар үлесі кейінгі жылдары қайта бағаланбайды.

Сауда кредиторлық берешек

Сауда кредиторлық берешек бойынша міндеттемелер Топқа шоттардың қойылуына қарамастан, алынған тауарлар мен қызметтер үшін келешекте төленуі тиіс әділ құн бойынша есепке алынады.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, жойылса немесе оның қолданыс мерзімі аяқталса, қаржылық міндеттемені тану тоқтатылады. Егер қолда бар қаржылық міндеттеме сол кредитор алдында айтарлықтай айырмашылығы бар талаптардағы басқа міндеттеменен ауыстырылатын болса, не қолда бар міндеттеменің талаптары айтарлықтай өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды тоқтату және жаңа міндеттемені тану ретінде есепке алынады, ал олардың баланстық құнындағы айырмашылық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ӨЗАРА ЕСЕПКЕ АЛУ

Танылған соманы өзара есепке алуға қазіргі сәтте заң жүзінде қорғалған құқық болғанда және нетто-негізде есеп айырысуға, активті сатуға және мұнымен бір мезетте міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда, қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал нетто-сома қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетуге жатады.

ЖАЛДАУ

Шарт жасасу сәтінде Топ келісім жалдау болып табыла ма немесе онда жалдаудың белгілері бар ма дегенге қатысты бағалайды. Басқаша айтқанда, Топ белгілі бір кезең ішінде шарт сәйкестендірілген активті пайдалану құқығын орнын алмастыруға беру мәселесін нақтылайды.

Жалға алушы ретіндегі Топ

Топ қысқа мерзімді жалдауды және құны төмен активтерді жалдауды қоспағанда, барлық жалдау шарттарын тануға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. Топ жалдау төлемдерін жүзеге асыруға қатысты жалдау бойынша міндеттемелерді және базалық активтерді пайдалану құқығын білдіретін пайдалану құқы нысанындағы активтерді таниды.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Топ жалдаудың басталу күніне (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болып табылатын күнге) пайдалану құқығы нысанындағы активтерді таниды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауды түзетумен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған залалдарды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құнына жалдау бойынша танылған міндеттемелер шамасы, бастапқы көтерген тікелей залал және жалдау басталған күнге немесе осындай күнге дейін жүргізілген жалдау төлемдері кіреді, жалдау бойынша алынған ынталандыру төлемдері шегеріледі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер мынадай кезеңдердің мейлінше қысқа кезеңдерінде сызықтық тәсілмен амортизацияланады: жалдау мерзімі немесе активтерді пайдалы қолданудың жорамал мерзімі. Топ пайдалы қолданудың мынадай мерзімдерін белгіледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыстар	5-10
Жабдық	3-15

Егер жалдау мерзімі соңында жалданған активке меншік құқығы Топқа өтсе немесе активтің бастапқы құны оны сатып алу опционының орындалуын көрсетсе, актив оны пайдалы қолданудың жорамал мерзімінде амортизацияланады.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер де құнсыздануға қатысты тексеріледі. Есеп саясатының сипаттамасын **«Қаржылық емес активтердің құнсыздануы»** бөлімінен қараңыз.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдауды бастау күніне Топ жалдау мерзімі ішінде жүзеге асырылуы тиіс жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін таниды. Жалдау төлемдеріне алуға арналған жалдау бойынша кез келген ынталандыру төлемдерін шегерумен бекітілген төлемдер (соның ішінде іс жүзінде бекітілген төлемдер), индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді ауыспалы жалдау төлемдері және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленеді деп күтілетін сома кіреді. Жалдау төлемдеріне Топ сатып алу опционын орындайтынына жеткілікті сенім болса, сатып алу опционы және егер жалдау мерзімі Топтың жалдауды тоқтату опционын ықтимал орындауын көрсетсе, жалдауды тоқтату үшін төлемдер де кіреді.

Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді емес ауыспалы жалдау төлемдері мұндай төлемдерді жүзеге асыруға алып келетін оқиға немесе шарт орын алатын кезеңде шығыстар ретінде танылады (олар қорларды өндіру үшін болған жағдайларды қоспағанда).

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін Топ жалдаудың басталған күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады, себебі жалдау шартына салынған пайыздық мөлшерлемені анықтау оңай болмайды. Жалдаудың басталған күнінен кейін жалдау бойынша міндеттеме шамасы пайыздарды есептеу үшін ұлғаяды және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азаяды. Сонымен бірге Топ жалдаудың түрленуі, жалдау мерзімінің өзгеруі, жалдау төлемдерінің өзгеруі (мысалы, мұндай төлемдерді анықтау үшін пайдаланылатын индекстер немесе мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты келешектегі төлемдердің өзгеруі) немесе базалық активті сатып алу опционының өзгеруі жағдайында жалдау бойынша баланстық құнды қайта бағалауды жүргізеді.

Қысқа мерзімді жалдау

Топ жалдау мерзімі жалдау басталған күннен 12 айдан аспайтын негізгі құралдардың қысқа мерзімді жалдауына қатысты қысқа мерзімді жалдауды танудан босауды қолданады және жалға беруші шартты бұзу үшін сөзсіз құқыққа ие. Қысқа мерзімді жалдау шарттары бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде шығыстарға біркелкі жатқызылады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ЖАЛДАУ (ЖАЛҒАСЫ)

Топ жалға беруші ретінде

Топта активке қатысты меншік құқығына байланысты іс жүзіндегі барлық тәуекел мен пайда қалатын жалдау операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалдау шартын жасау кезінде келтірілген бастапқы тікелей шығындар жалға берілген активтің баланстық құнына қосылады және жалдаудан түскен кірістегі негізіндегідей жалдау мерзімі ішінде танылады. Шартты жалдау төлемі алынған кезеңдегі түсім мен өзге кіріс құрамында танылады.

ТАУАРЛЫ-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАР

Қорлар мына екі шаманың мейлінше кішісімен бағаланады: бастапқы сатып алу құны және таза ықтимал сату бағасы.

Шығындар қорларды межелі орынға жеткізу кезінде келтірілген және оларды тиісті жағдайға келтіру шығыстарынан тұрады. Таза ықтимал сату құны әдеттегі қызмет барысындағы өндірісті аяқтауға есептік шығындарды және сатудың ықтимал шығындарын шегергендегі есептік сату бағасы ретінде анықталады. Сипаты мен міндеті ұқсас барлық тауарлы-материалдық қорларға қатысты бір ғана құнды есептеу формуласы қолданылады. Барлық қор орта есеппен алынған құнның әдісі бойынша бағаланады.

АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ДЕПОЗИТТЕР

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттерге банктердегі ақша қаражаты және өтеу мерзімі 3 ай немесе одан аз, ақша қаражатының белгілі сомасына жеңіл аударылатын және құнның өзгеруіне қатысты тәуекелі төмен қысқа мерзімді өтімділігі жоғары депозиттер кіреді.

КЕРІ «РЕПО» ШАРТЫ

Көрсетілген болашақ күнге қайта сату туралы келісімдерге сәйкес сатып алынған бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Есептелген пайыздарды қоса алғанда, төленген сыйақы мәміленің экономикалық мәнін Топтың қарызы ретінде көрсете отырып, бағалы қағаздардың қарызы және кері «репо» шарттары бойынша ақшалай қамтамасыз ету құрамында қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Сатып алу мен қайта сату бағасы арасындағы айырмашылық таза пайыздық кіріс құрамында көрсетіледі және сыйақының тиімді мөлшерлемесін пайдалана отырып, келісімнің қолданыс мерзімі ішінде есептеледі. Егер қайта сату туралы келісімге сәйкес сатып алынған бағалы қағаздар нәтижесінде үшінші тұлғаларға сатылса, бағалы қағаздарды қайтару бойынша міндеттеме саудаға арналған қаржылық міндеттемелер құрамында қысқа мерзімді сату ретінде көрсетіледі және кез келген пайданы немесе залалды таза кіріске қосу арқылы әділ құны бойынша бағаланады.

БАҒАЛАУ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ

Жалпы

Егер Топтың өткен оқиғаның нәтижесінен туындаған (заңды немесе тәжірибеден келіп шығатын) қолданыстағы міндеті болса, бағалау міндеттемелері танылады; осы міндетті өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайданың жылыстауы ықтимал болып табылады және осындай міндет сомасының сенімді бағасы алынуы мүмкін. Егер Топ бағалау міндеттемелерінің бір бөлігінің немесе барлық бағалау міндеттемесінің өтелуін көздесе, мәселен, сақтандыру шарты бойынша, мұндай өтеуге қол жеткізу ешқандай күдік тудырмайды деген жағдайда ғана өтеу жеке актив ретінде көрсетіледі. Бағалау міндеттемесіне жататын шығыс өтеуді шегергенде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Егер ақшаның уақытша құнының ықпалы айтарлықтай болса, онда бағалау міндеттемелері салық салғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады, олар бұл қолданымды болғанда, нақты бір міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсетеді. Егер дисконттау қолданылса, онда бағалау міндеттемесінің ұлғаюы уақыт өте келе қаржыландыру шығыстары ретінде танылады.

Объектілерді пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелер

Орын алып отырған учаскеде пайдаланудан шығару бойынша бағалау міндеттемесі объектілерді жабу және қалпына келтіруге, сондай-ақ қоршаған ортаны қалпына келтіруге (инфрақұрылымды бөлшектеу және жоюды қоса алғанда, қоқыстарды шығару және түртілген учаскелерді қалпына келтіру) көзделген болашақтағы шығындарға қатысты қоршаған ортаны тиісті бұзу орын алатын есепті кезеңде қалыптасады. Пайдаланудан шығару бойынша шығындар есептік ақша ағындарын пайдалана отырып есептелген міндеттемелерді реттеуге күтілетін шығындардың дисконтталған құны бойынша есептеледі және тиісті активтің бастапқы құны бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконт амортизациясы туындауына қарай шығыстар есебіне жатады және қаржыландыру бойынша шығыстар ретінде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады. Пайдаланудан шығару бойынша есепті болашақтағы шығындар жыл сайын талданады, қажетіне қарай түзетіледі. Есепті болашақтағы шығындардағы немесе қолданылатын дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістер тиісті актив құнына қосылады немесе алынып тасталады.

ЖҰМЫСКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БЕРУ

Әлеуметтік салық

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамалық талаптарына сәйкес әлеуметтік салықты төлейді. Әлеуметтік салық бойынша шығыстар олардың пайда болуы кезіндегі шығыстарға жатқызылады.

Мұнымен қатар Топ жинақтаушы зейнетақы қорларға жұмыскерлердің жарнасы ретінде төленетін жұмыскерлердің жалақысынан 10% ұстайды. Қолданыстағы заңнамаға сәйкес жұмыскерлер өз зейнетақы төлемдері үшін жауапты болады және Топтың жұмыскерлер зейнетке шыққаннан кейін оларға қосымша сыйақы беру бойынша ағымдағы немесе болашақтағы міндеттемелері жоқ.

Зейнетақы төлемдері

Топ өз қызметкерлеріне еңбек қызметі аяқталғаннан кейін зейнетақы немесе басқа жәрдемақы төлеумен байланысты ешқандай шығыстарды көтермейді. Қазақстан Республикасының заңнамалық талаптарына сәйкес Топ жұмыскерлердің жалақысынан зейнетақы салымын ұстап қалады және өз жұмыскерлері атынан оларды мемлекеттік немесе жеке зейнетақы қорларына аударады. Зейнетақы жарналары жұмыскерлердің міндеті болып табылады және Топтың жұмыскерлер зейнетке шыққаннан кейін оларға төлемдер бойынша ағымдағы және келешектегі міндеттемелері жоқ. Жұмыскерлер зейнетке шыққаннан кейін барлық зейнетақы төлемдерін тікелей зейнетақы қорлары жүзеге асырады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ЖҰМЫСКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БЕРУ (ЖАЛҒАСЫ)

Белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспар

Компания өз жұмыскерлерімен жасайтын ұжымдық шарт белгілі бір жұмыскерлер үшін бірқатар ұзақ мерзімді сыйақы мен жұмыстан босағанда алатын жәрдемақыларды көздейді (бұдан әрі – «Белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспар»).

Ұзақ мерзімді сыйақылар белгілі жылдар бойы жұмыс істеген жұмыскерлерге төленеді, ал жұмыстан босағанда алатын жәрдемақылар Компанияның ұжымдық шартында көзделген еңбек қызметінің аяқталуына байланысты біржолғы төлемдерді білдіреді. Көрсетілген сыйақылар көлемі жұмыскердің орташа жалақысы мен жұмыс өтіліне қарай өзгереді.

Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар беру құны «болжамдалатын шартты бірлік» әдісін пайдаланумен анықталады.

Актуарлы пайда мен залалды қамтитын қайта бағалау нәтижелері, сондай-ақ белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік бағдарлама бойынша таза міндеттеме бойынша таза пайыздар құрамына қосылған соманы қоспағанда, активтің шекті шамасының ықпалы және бағдарлама активтерінің кірістілігі (белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік бағдарлама бойынша таза міндеттеме бойынша таза пайыздар құрамына қосылған соманы қоспағанда) тиісті пайда мен залал туындаған кезеңдегі өзге де жиынтық кіріс арқылы бөлінбеген пайда құрамына тиісті соманы жатқыза отырып, қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте тез арада танылады. Қайта бағалау нәтижелері келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына жіктелмейді.

Бұрынғы қызметтер құны мына даталардың мейлінше ертерегіне пайда немесе залал құрамында танылады:

- жоспарды өзгерту немесе секвестрлеу күні; және
- Топ қайта құрылымдауға тиісті шығындарды танитын күн

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза міндеттемеге немесе таза активке қатысты дисконттау мөлшерлемесін пайдалану арқылы анықталады. Топ белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза міндеттеменің көрсетілген өзгерістерін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте «Өткізудің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» баптары құрамында таниды.

АҚША ҚАРАЖАТЫМЕН ТӨЛЕНЕТІН ДИВИДЕНДТЕР ЖӘНЕ БАС КОМПАНИЯ АКЦИОНЕРЛЕРІНЕ АҚШАЛАЙ ЕМЕС АКТИВТЕРДІ БӨЛУ

Бөлініс бекітіліп, одан әрі Топтың қарастыру мәні болып табылмайтын жағдайда Топ Бас компания акционерлеріне ақша қаражатын және ақшалай емес активтерді бөлуге қатысты міндеттемені таниды. Заңнамаға сәйкес бөліністі акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу міндеттемесі бөлінуге жататын активтердің әділ құны бойынша бағаланады, ал осы активтердің әділ құнын қайта бағалау тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу сәтінде міндеттеменің баланстық құны мен бөлінген активтердің баланстық құны арасындағы айырмашылық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

МЕНШІКТІ САТЫП АЛЫНҒАН АКЦИЯЛАР

Топ сатып алған меншікті үлестік құралдар (меншікті сатып алған акциялар) бастапқы құны бойынша танылады және капиталдан алынып тасталады. Пайда немесе залал құрамында Топтың меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе жоюға байланысты пайда немесе залал танылмайды. Меншікті сатып алынған акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату кезінде алынған өтеу сомасы арасындағы айырмашылық капиталда танылады.

САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім тауарларды немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілетін жағдайда және осы тауарларға немесе қызметтерге айырбас ретінде Топ алуды күтіп отырған өтеуді көрсететін сомада таниды.

Топтың қызметі негізінен деректер беру қызметтерін, тіркелген және ұялы байланыс қызметтерін, байланыс арналарын жалға беру, жергілікті, қалааралық және халықаралық қоңыраулар бойынша қызметтерді, желіаралық қосылыстарды ұсынуден/басқа операторларға трафикті берумен, қосымша қызметтерді және жабдық пен мобильдік құрылғыларды сатумен байланысты.

Шарттың басында Топ сатып алушымен жасалған шартта уәде етілген тауарларды және қызметтерді бағалайды және орындауға міндет ретінде сатып алушыға уәде етілген белгілі бір тауарды немесе қызметті немесе белгілі бір тауарлардың немесе қызметтердің жиынтығын анықтайды.

Топ өзі жасасқан және түсім алуды көздейтін барлық шарт бойынша принципал болу туралы қорытындыға келді. Себебі барлық жағдайда ол шарт бойынша міндетті өзіне қабылдаған негізгі тарап болып табылады және тауарлар мен қызметтер сатып алушыға берілгенге дейін оларды бақылайды.

Қызметтер көрсету

Сымсыз және тіркелген жергілікті, қалааралық және халықаралық телекоммуникация байланыс қызметтерін көрсету Топ кірісінің негізгі көзі болып табылады.

Өңделетін трафиктің нақты минут саны ескеріле отырып, жергілікті және шетелдік операторларға желіаралық қосылыс үшін төлем қызмет көрсетілуіне қарай танылады.

Қалааралық және халықаралық телефон байланысы қызметтерінен және ұялы байланыс операторларын қоса алғанда, бөгде операторлардың абоненттерімен қосылу қызметтерінен кіріс Топ желісі бойынша қоңырау жасалған сәтте танылады.

Кеңжолалы және басқа интернет қызметтеріне немесе дауыс қызметтеріне қол жеткізу үшін негізінен ай сайынғы төлемдерден тұратын абоненттік төлем уақыт өте келе кіріс ретінде теңдей танылады. Интернетке коммутацияланатын қатынаудан кіріс клиентке ұсынылатын нақты эфирлік уақыт негізінде танылады.

Аналогты және цифрлық байланыс арналарын және жеке желілерді жалға беруден кіріс, сондай-ақ көтерме қатынаудан кіріс уақыт өте келе кіріс ретінде танылады. Себебі Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындауы барысында сатып алушы бір уақытта пайда түсіреді және тұтынады.

Жаңа абоненттерді тіркелген және сымсыз байланыс желілеріне қосу кезінде алынған өтелмейтін аванстық төлемдер клиентпен өзара қарым-қатынастың болжалды кезеңі ішінде танылады. Клиентпен қарым-қатынастың болжалды кезеңі бұрынғы қарым-қатынас тәжірибесіне, сондай-ақ салалық тәжірибеге негізделеді.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ (ЖАЛҒАСЫ)

Клиенттерге ұсынылатын жабдық

Топ интернет және деректер беру бойынша басқа қызметтерді, сондай-ақ модемді, роутерлерді және басқаларды қоса алғанда, аталған қызметтерді көрсету үшін жабдық ұсынады.

Топ ағымдағы операциялық көрсеткіштер талдауын негізге ала отырып, абонент Топтың қызметтерінен бөлек пайдалана алмайтын жабдық орындау үшін жеке сәйкестендірілетін міндеттеме болып табылмайды деген қорытынды жасады.

Топ шартты орындау шығындары ретінде тегін ұсынылатын жабдық құнын ақшаға айналдырады. Шартты орындау шығындары клиентке қызмет көрсетілетін кезең ішінде амортизацияланады.

Жабдықты және мобильді құрылғыларды өткізу

Топ клиенттер үшін қызметтер мен тауарларды бір ұсыныс топтамасына біріктіре алады. Ұсыныста бірнеше тауарды, қызметті немесе активтерге құқықты жеткізу немесе ұсыну (кешенді ұсыныстар) қамтылуы мүмкін. Кейбір жағдайларда келісімдерге бастапқы орнату, қосу немесе активация қосылуы мүмкін және бекітілген төлеммен немесе келешекте жалғасатын төлемдер жиынтығымен бекітілген төлемді көздейді. Жабдықпен байланысты шығындар өткізуден түсетін кірісті тану сәтінде танылады. Кірістер жекелеген сатудың салыстырмалы бағасы әдісі бойынша жеке өнім мен қызметтер арасында бөлінеді.

Жекелеген сату бағасы Топ мобильдік құрылғылар мен байланыс қызметтерін сататын бағанамалық баға негізінде анықталады. Топ ұсынатын қызметтерді немесе тауарларды алумен ғана байланысты пайдаланыла алатын арнайы талаптар бойынша түрлендірілген жабдықты сатудан кіріс жеке есепке алынбайды, қызметтерді ұсыну бойынша келісімнің жалпы кезең ішінде біркелкі танылады.

Біреуден артық орындау міндеттемесі бар шарттар бойынша кірістер, операция сомасы жекелеген сатудың салыстырмалы бағасы әдісі бойынша тауарлар мен қызметтер арасында бөлінеді. Әр жекелеген орындау міндеттемесі бойынша операция құнын есептеу күрделі бағалауды талап етеді. Топ әрбір бөлек орындау міндеттемесінің оқшауланған сату бағасын әдетте қажет жерінде көлемі үшін шегерімдерді ескере отырып, бөлек сатылатын тауардың немесе қызметтің бағасы негізінде анықтайды.

Роуминг бойынша шегерімдер

Топ роумингтік шегерімдерді ұсыну туралы келісімді бірқатар ұялы байланыс операторымен жасайды. Келісімдердің талаптарына сәйкес Топ шегерім беруге міндетті, сондай-ақ оларды негізінен операторлар арасында роумингтік трафик көлеміне байланысты алуға құқылы. Топ тарихи деректерге негізделген және тиісті өзгерістерді ескере отырып түзетілген, алуға немесе ұсынуға арналған шегерімдер сомасын анықтау үшін түрлі бағалау мен жорамалдарды пайдаланады. Бағалау деректері жаңадан пайда болған ақпаратты көрсету үшін ай сайын түзетіліп отырады.

Топ алынған шегерімдерді роуминг бойынша шығыстардың азаюы, ал шегерім беруді — роуминг қызметтері түсімі көлемінің азаюы ретінде есепке алады. Топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте роуминг бойынша серіктестер алдында тиісті дебиторлық және кредиторлық берешекті көрсету тәсілін анықтау арқылы роумингтік шегерімдерді ұсыну туралы түрлі келісімнің шарттарын талдайды.

Қаржыландырудың елеулі компоненті

Топ негізінен сатып алушылардан қысқа мерзімді аванстық төлемдер алады. Егер шарт жасасу сәтінде уәделі тауарды немесе қызметті сатып алушыға тапсыру мен мұндай тауар немесе қызмет үшін төлем арасындағы кезең бір жылдан аспайды деп күтілсе, 15 ҚЕХС-де (IFRS) көзделген практикалық сипаттың жеңілдігін пайдалану нәтижесінде Топ қаржыландырудың елеулі компоненті әсерін ескере отырып, уәделі өтем сомасын түзетпейді.

Сондай-ақ Топ халықаралық желіге қосылысты іске қосу үшін ұзақ мерзімді аванстар алады. Қаржыландырудың елеулі компонентін көрсету үшін мұндай шарттар бойынша мәміленің тіркелген бағасы шарт жасасу кезінде Топ пен сатып алушылар арасындағы жеке қаржыландыру операциялары үшін қолданылатын мөлшерлемені пайдалану арқылы дисконтталады.

Шарт жасасу шығындары

Топ төлем скретч-карта, сим-карталардың және мобильдік телефондардың бір бөлігін сауда агенттері арқылы сатады. Топ В2С сегментінде жаңадан қосылған абоненттер үшін сату жөніндегі агенттерге комиссиялық сыйақы төлейді. Комиссиялық сыйақы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте шарт жасасу шығындары ретінде ақшаға айналдырылады. Шарт жасасу шығындары клиентпен өзара қарым-қатынастың болжалды кезеңі ішінде жүйелі түрде амортизацияланады.

Ауылдық елді мекендерде әмбебап қызметтер көрсету үшін мемлекеттік субсидиялар және өтемақы

Мемлекеттік субсидиялар алынатынына және оған байланысты шарттар орындалатынына негізді сенімділік болған жағдайда танылады. Егер субсидия белгілі бір шығысты қаржыландыру мақсатында берілген болса, онда ол өтеу қажет болатын тиісті шығындардың шығысына жатқызылатын кезеңдерде жүйелік негізде кіріс ретінде танылуға тиіс. Егер субсидия активті қаржыландыру мақсатында берілген болса, онда ол тиісті активті пайдалы қолданудың болжалды мерзімі ішінде тең үлестермен кіріс ретінде танылады.

Егер Топ субсидияны монетарлық емес активтер түрінде алған болса, актив пен субсидия номиналды шамасы бойынша ескеріледі және базалық активті пайдалы қолданудың болжалды мерзімі ішінде базалық активтен түсетін пайданы тұтыну құрылымына сәйкес жыл сайын тең бөліктермен пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Ауылдық елді мекендерде әмбебап қызметтер көрсету үшін мемлекеттік субсидиялар және өтемақы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте операциялық қызметтен кіріс ретінде жеке баптармен көрсетіледі.

ШАРТ БОЙЫНША ҚАЛДЫҚТАР

Шарт бойынша активтер

Шарт бойынша актив ұйымның сатып алушыға тапсырылған тауарлардың немесе қызметтердің орнына өтем алу құқығы болып табылады. Егер Топ сатып алушыға тауарларды немесе қызметтерді сатып алушы өтемді төлегенге дейін немесе өтем төленуге тиіс болған сәтке тапсырса, онда шартты болып табылатын, алынған өтемге қатысты шарт бойынша актив танылады.

Сауда дебиторлық берешек

Егер шартты болып табылатын сыйақы сомасы клиенттен алынатын болса (яғни мұндай өтем төленуге тиіс болатын сәттің басталуы уақыт ағынына ғана байланысты болады), дебиторлық берешек танылады. **Қаржы активтеріне қатысты есеп саясаты Қаржы активтері — бастапқы тану және кейінгі бағалау бөлімінде қаралады.**

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ШАРТ БОЙЫНША ҚАЛДЫҚТАР (ЖАЛҒАСЫ)

Шарт бойынша міндеттемелер

Төлем клиенттен алынған немесе Топ тиісті тауарлардың немесе қызметтерді клиентке бергенге дейін (қайсысы бірінші болуына қарай) төленуі тиіс болса, шарт бойынша міндеттеме танылады. Топ шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған жағдайда шарт бойынша міндеттеме түсім ретінде танылады (яғни тиісті тауарларды немесе қызметтерді бақылауды клиентке береді).

ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы мен сату үшін қолда бар активтер ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы танылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме — бұл қаржы құралын болжалды пайдалану мерзімі немесе бұл орынды болған жағдайда қаржы активінің не міндеттемесінің таза баланстық құнына дейінгі барынша қысқа кезең ішінде алдағы күтілетін төлемдерді немесе ақшалай қаражат түсімін нақты дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландыру кірісінің құрамына қосылады.

ДИВИДЕНДТЕР

Дивидендтерден кіріс Топтың төлемді алу құқығы белгіленген кезде танылады және бұл әдетте акционерлер дивидендтерді бекіткен кезде жүргізіледі.

ШЫҒЫСТАРДЫ ТАНУ

Шығыстар жатқызылуына қарай танылады және олар есептеу қағидатының негізінде жатқызылатын кезеңдегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Абоненттерді қосу бойынша шығыстар

Топ клиентпен өзара қарым-қатынастың болжалды кезеңі ішінде болашақ кезеңдердің тиісті кірістеріне жататын қатынауды іске қосу қызметтерін көрсетумен байланысты шығыстардың мерзімін ұзартуды көрсетеді.

Қарыз алу бойынша шығыстар

Активті сатып алу, салу немесе өндіруге тікелей байланысты және оны Топтың қалауы бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін міндетті түрде ұзақ уақытты қажет ететін қарыз алу бойынша шығындар осындай активтің бастапқы құнының бөлігі ретінде капиталға айналдырылады. Қарыз алу бойынша барлық өзге де шығын олар жатқызылған кезеңдегі шығыстарға жатады. Қарыз алу бойынша шығындарға қарыз құралдарына қатысты Топ тартқан пайыздар мен өзге де шығындарды төлеу кіреді.

ТАБЫС САЛЫҒЫ

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарынан өтеуге немесе салық органдарына төлеуге көзделген сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы — бұл Топ өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын пайда алатын елдердегі есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен салық заңнамасы.

Тікелей капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте емес, капитал құрамында танылады. Басшылық тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларын да көрсетілген ұстанымдарды бағалауды уақытында жүзеге асырып отырады және қажетіне қарай бағалау міндеттемелерін құрайды.

Кейінге қалдырылған табыс салығы

Кейінге қалдырылған табыс салығы қаржылық есептілік мақсаты үшін активтер мен міндеттемелердің салық базасы және олардың баланстық құны арасындағы есепті күндегі уақыт айырмашылықтарын анықтау жолымен міндеттемелер әдісі бойынша есептелінеді.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мынадай жағдайларды қоспағанда, барлық салық салынатын уақыт айырмашылықтары бойынша танылады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнестерді біріктіру болып табылмайтын операция барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқы тану нәтижесінде пайда болады және операцияны іске асыру сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен залалға да әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестерімен байланысты уақыт айырмашылықтарына қатысты, егер уақыт айырмашылығы, қалпына келтіру мерзімдерін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмашылығы көз жетерлік болашақта қалпына келтіріледі деген жағдайда.

Кейінге қалдырылған салық активтері есептелетін уақыт айырмасы, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық залалдары қарсы есептелуі мүмкін салық салынатын пайда болуы мүмкін деген айтарлықтай ықтималдық дәрежесінде, мынадай жағдайларды қоспағанда, барлық есептелетін уақыт айырмашылықтары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық залалдары бойынша танылады:

- есептелетін уақыт айырмашылығына қатысты кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан болмаған және операцияны іске асыру сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен залалға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқы тану нәтижесінде пайда болады;
- еншілес ұйымдарға, қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлік туралы келсімдерге қатысу үлестерімен байланысты есептелетін уақыт айырмашылықтарына қатысты кейінге қалдырылған салық активі уақыт айырмашылықтары көз жетерлік болашақта пайдаланылуына және уақыт айырмашылықтары қарсы пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар деңгейде ғана танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күні қарастырылады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін салық салу пайдасы жетерліктей орын алады деген ықтималдылық болса, төмендейді. Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күні қарастырылады және болашақтағы салық салу пайдасы кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік береді деген айтарлықтай ықтималдылық болған деңгейде танылады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ТАБЫС САЛЫҒЫ (ЖАЛҒАСЫ)

Кейінге қалдырылған табыс салығы (жалғасы)

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері жағдайына қарай есепті күні қолданысқа енгізілген немесе нақты қолданысқа енгізілген салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) негізінде актив сатылатын, ал міндеттеме өтелетін есепті жылы қолданылатын салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайда немесе залалдың құрамынан тыс танылған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салық баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес немесе өзге жинытық кіріс құрамында, болмаса тікелей меншікті капиталда танылады.

Бизнесті біріктіру аясында пайда болған, бірақ осы күнге жеке тану критерийлеріне сәйкес келмейтін салық пайдасы фактілер мен жағдаяттардың өзгеруі туралы жаңа ақпарат пайда болған жағдайда кейіннен танылады. Түзету бағалау кезеңі ішінде жүзеге асырылған болса (егер оның шамасы гудвил мөлшерінен аспаса), гудвилдің азаюы деп танылады, өзге жағдайларда ол пайда немесе залал құрамында танылады.

Топ кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін өзара есепке алуды өзінде ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы есепке алуға заңмен қорғалған құқығы болғанда ғана және кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері бір салық органы салатын және операцияларына салық салынатын бір ұйымға немесе ағымдағы салық міндеттемелері мен активтері бойынша есептеулерді нетто негізде жүргізуді, не бұл активтерді өткізіп, бұл міндеттемелерді бір мезгілде кейінге қалдырылған салық міндеттемелері немесе активтерінің елеулі сомасын өтеу немесе орнын толтыру күтілетін әрбір келешектегі кезеңде өтеу болжанатын, операцияларына салық салынатын бірнеше ұйымнан алынатын пайда салығына жатқызылатын жағдайда ғана жүргізеді.

ШАРТТЫ АКТИВТЕР МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Шартты активтер шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмейді. Олар экономикалық пайда ағыны мүмкін жерлерде ашылады.

Экономикалық пайданы білдіретін ресурстардың жылыстауы ықтимал болған жағдайларын қоспағанда, шартты міндеттемелер шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмейді. Олар экономикалық пайданы көрсететін ресурстардың жылыстауы үлкен болмаған жағдайларды қоспаған кездерде ашылады.

БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР

ҚЕХС (IAS) 24 «**Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашуға**» сәйкес тараптар қаржылық немесе операциялық шешімдер қабылдау кезінде бір тарап екінші тарапты бақылау немесе айтарлықтай әсер ету мүмкіндігіне ие болса, олар байланысты тараптар деп саналады.

Байланысты тараптармен операциялар Топтың байланысты тараптары болып табылатын компаниялардан алынған немесе соларға сатылған мүлік, жұмыс және қызметтер үшін есептесулердің жай-күйін көрсету үшін пайдаланылады. Ұқсас сипаттағы баптар жиынтықпен ашылады, бұған байланысты тараптармен операциялардың шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсерін түсіну үшін ақпаратты жеке ашу талап етілген жағдайлар жатпайды.

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ МЕН ЖОРАМАЛДАР

Топтың шоғырландырылған қаржы есептілігін дайындау оның басшылығынан шоғырландырылған есептілікте көрсетілетін кірістердің, шығыстардың, активтер мен міндеттемелердің сомасына, сондай-ақ осы баптар туралы және шартты міндеттемелер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін пайымдауларды, бағалау мәндері мен жорамалдарды шығаруды талап етеді. Осы жорамалдар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік болашақта активтер мен міндеттемелердің баланстық құнына маңызды түзетулер енгізу қажеттілігін талап етуі мүмкін және оларға қатысты осындай жорамалдар мен бағалаулар қабылданады.

Топтың тәуекелдерге ұшырағыштығы туралы және белгісіздіктер туралы басқа да ақпаратты ашу мынадай ескертпелерде ұсынылған:

- қаржы құралдары және қаржы тәуекелдерін басқару мақсаттары мен қағидаттары — 47-ескертпе.
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу — 11 және 25-ескертпелер.

ПАЙЫМДАУЛАР

Топтың есеп саясатын қолдану барысында басшылық шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылған сомаға айтарлықтай әсер ететін мынадай пайымдауларды қолданды:

Жалға беруді ұзарту опционымен немесе жалға беруді тоқтату опционымен жалдау мерзімін анықтау — Топ жалға беруші ретінде

Топ мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын жалдау мерзімі ретінде, егер ол орындалады деген жеткілікті сенімділік болса, оларға қатысты жалдауды ұзарту опционы көзделген кезеңдерімен немесе орындалмайды деген жеткілікті сенімділік болса, оларға қатысты жалдауды тоқтату опционы көзделген кезеңдерімен жалдау мерзімін анықтайды.

Топта жалдауды ұзарту опционы немесе жалдауды тоқтату опционы кіретін бірнеше жалдау шарты бар. Топ пайымдауды өзінде жалдауды ұзарту опционын немесе тоқтату опционын орындай алады деген жеткілікті сенімділік бар ма дегенді бағалау үшін қолданады. Бұл ретте ол кез келген опционның орындалуы үшін экономикалық ынталандырудың пайда болуына алып келетін барлық орынды факторды ескереді. Жалдау басталған күннен кейін Топ елеулі оқиға пайда болған кезде немесе Топтың бақылауындағы және оның жалдауды немесе (жалдауды тоқтату) ұзарту опционын орындау (немесе орындамау) мүмкіндігіне әсер ететін жағдаяттар өзгергенде жалдау мерзімін қайтадан бағалайды.

Топ мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын мейлінше қысқа кезеңмен техника мен жабдықты жалдау шарттары бойынша жалдау мерзімін белгілеу кезінде, оларға қатысты ұзарту опционы көзделген кезеңдерді ескерді. Топ әдетте осы жалдау шарттары бойынша ұзарту опционын орындайды, себебі бұл активтерді оңай ауыстыру мүмкіндігінің болмауы өндіріс үдерісіне елеулі кері әсер етеді.

БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ МЕН ЖОРАМАЛДАР

Келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнына маңызды түзетулер енгізу себебі болатын есепті күндегі бағалаулардағы болашақ туралы негізгі жорамалдар және белгісіздіктің басқа да негізгі көздері төменде қаралады. Топтың жорамалдары мен бағалау мәндері шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде көзделген бастапқы деректерге негізделген. Алайда болашаққа қатысты ағымдағы жағдайлар мен жорамалдар Топ бақылай алмайтын нарықтық өзгерістерден немесе жағдайлардан өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер болуына қарай жорамалдарда көрсетіледі.

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ МЕН ЖОРАМАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ МЕН ЖОРАМАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Негізгі құралдардың және материалдық емес активтердің пайдалы қызмет мерзімі

Топ негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің қалған пайдалы қызмет мерзімін кемінде әрбір қаржы жылының соңында бағалайды және егер күтілгені ілгерідегі бағалаулардан басқаша болса, өзгерістер 8 ҚЕХС (IAS) **«Есеп саясаты, есептік бағалаудағы өзгерістер мен қателерге»** сәйкес есептік бағалаудағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Топ 2021 жылы Қазақстан Республикасының телекоммуникация нарығында көшбасшы ұстанымын нығайту және қалыптастыру бойынша стратегиялық масаттарға қол жеткізу үшін Топтың бекітілген инвестициялық жоспары мен стратегиясына сәйкес желіні оңтайландыру мен жаңғыртуға, ескірген жабдықты ауыстыруға, желінің қуатын және желімен қамтуды кеңейтуге кірісті. Топ белгілі бір базалық стансыларды бөлшектеуді және жетілдірілген стансыларды орнатуды жоспарлап отыр. Бұл өндірістік процесс күрделі шығындар жағынан қосымша үнемдеуді және нарықта үздік бәсекелестік ұстанымды қамтамасыз етеді. Осыған орай Топ 2021 жылы алдында жоспарланғаннан ертерек бөлшектеуге жататын немесе интеграция процесі аяқталғаннан кейін басқаша пайдаланбайтын белгілі бір телекоммуникация жабдығын пайдалы қолданудың қалдық мерзіміне қайта бағалау жүргізді. Топ 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап қайта бағалау жүргізді, нәтижесінде осы активтерді пайдалы қолданудың қалдық мерзімі орташа алғанда 4 жылға қысқарды. Пайдалы қолданудың қалдық мерзімінің өзгеруі 2022 жылғы 31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін 2.889.119 мың теңгеге амортизациялық аударымдардың жалпы артуына алып келді (2021 жылғы 31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін 2.152.469 мың теңге сомаға). 2023-2026 жылдарға сметаның өзгеру нәтижесі 540.000 мың теңге мөлшерінде бағаланды.

	2023	2024	2025	Барлығы
Жеделдетілген амортизация	180.000	180.000	180.000	540.000

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Егер активтің немесе ақша қаражатын өндіретін бірліктің баланстық құны мына шамалардың ең үлкені болып табылатын, оның өтелетін құнынан асса, құнсыздану орын алады: істен шығу шығындары мен пайдалану құндылығын шегергендегі әділ құн. Істен шығу шығындарын шегергендегі әділ құнды есептеу тәуелсіз тараптар арасында ұқсас активтерді сатудың қолданыстағы, міндетті күші бар операциялар бойынша қолда бар ақпаратқа немесе активтің істен шығарылуына байланысты келтірілген қосымша шығындарды шегергендегі қадағаланатын нарықтық бағаға негізделген. Пайдалану құндылығын есептеу дисконтталған ақша ағындарының үлгісіне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі 5 (бес) жылға алынады және өткізу үшін ақша ағындарын өндіретін бірліктің құнсыздануына тексерілетін активтер нәтижесін жақсартатын Топтың болашақта әлі де міндеттемелерінің немесе қомақты инвестициясының болмауынан қайта құрылымдау бойынша қызметтен тұрмайды. Қайтарылатын құн дисконтталған ақша ағындары үлгісінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ күтілген ақша түсімдеріне және экстраполяция мақсатында пайдаланылған өсім қарқынына мейлінше бейім. Сезімталдықты талдауды қоса алғанда, ақша қаражатын өндіретін түрлі бірліктің өтелетін сомасын анықтау кезінде пайдаланатын басты жорамалдар туралы толық ақпарат 11-ескертпеде келтіріледі және түсіндіріледі.

Болжалды кредиттік залал үшін бағалау резерві

Топ кредиттік мекемелердегі дебиторлық берешек және қаражат (ақшалай қаражат пен оның баламалары, банк салымдары) бойынша болжалды кредиттік залалдарға резервтер жасайды. Болжалды кредиттік залалдарды сауда және өзге дебиторлық берешекке қатысты бағалау кезінде Топ стандартта көзделген жеңіл амал-тәсілді қолданды және аталған қаржы құралдарының барлық қызмет мерзіміне болжалды кредиттік залалдарды есептеді. Топ кредиттік залалдар пайда болуының бұрынғы тәжірибесі негізінде дайындалған, қарызға алушыларға тән факторлар мен жалпы экономикалық талаптар ескеріле отырып

түзетілген бағалау резервтерінің моделін пайдаланды. Топ кредиттік залалдар пайда болуының бұрынғы тәжірибесін түзету үшін болжалды ақпарат негізінде матрицаны жаңартып отыратын болады. Мысалы, келесі жыл ішінде телекоммуникациялық секторда дефолт жағдайлары артуына алып келуі мүмкін болжалды экономикалық талаптар нашарлайды деп күтілсе (мысалы, ЖІӨ), онда дефолттың тарихи деңгейі түзетіледі. Алдыңғы кезеңдердегі дефолт деңгейі туралы бақыланатын деректер әрбір есеп күніне жаңартылады және болжалды бағалардың өзгерістері талданады.

Экономикалық талаптар арқылы болжанатын дефолттың тарихи бақыланатын деңгейлері мен БКЗ арасындағы өзара байланысты бағалау маңызды есеп бағасы болып табылады. БКЗ мөлшері жағдайлар мен болжанатын экономикалық талаптардың өзгерістеріне сезімтал болады. Топтың кредиттік залалдар пайда болуының бұрынғы тәжірибесі мен экономикалық талаптар болжамы сатып алушының болашақтағы нақты дефолты үшін көрсеткіш болмауы мүмкін. Топтың сауда дебиторлық берешегі бойынша БКЗ туралы ақпарат 16-ескертпеде берілген.

Кредиттік мекемелердегі қаражатқа (ақшалай қаражат пен оның баламалары, банк салымдары) қатысты Топ 12 айлық кезеңге болжалды кредиттік залалдарды есептеп шықты. 12 айлық болжалды кредиттік залалдар — бұл бүкіл мерзімдегі болжалды кредиттік залалдардың бір бөлігі. Олар есепті күннен кейін 12 ай ішінде ықтимал, қаржы құралы бойынша дефолттар салдарынан туындайтын болжалды кредиттік залалдар болып табылады. Бірақ бастапқы тану сәтінен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекел айтарлықтай артқан жағдайда, залалға арналған бағалау резерві бүкіл мерзімдегі болжалды кредиттік залалдарға тең сомамен бағаланады.

Егер шарт бойынша төлемдер 30 күннен аса кешіктірілсе, Топ кредиттік тәуекел айтарлықтай артты деп есептейді. Сондай-ақ шарт бойынша төлемдер 90 күнге кешіктірілсе, қаржы активі бойынша дефолт деп саналады. Бірақ ішкі немесе сыртқы ақпарат Топ бекітетін кредиттік сапаны арттыру тетіктерін есепке алмағанда, шартта қарастырылған төлемдердің барлық қалған сомасын Топтың алуы ықтималдығы аз деп көрсетсе, Топ белгілі бір жағдайларда қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытынды жасауы мүмкін.

Осылайша, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша болжалды кредиттік залалдарға арналған резервтер 18.309.842 мың теңге сомасында құрылды (2021 жыл: 11.427.430 мың теңге) (13, 16, 18 және 21-ескертпелер). Экономикадағы, саладағы өзгерістер және нақты сипаттамалар шоғырландырылған қаржылық есептілікте ескерілген резервтерге ықпал етуі мүмкін.

Шартта қаржыландырудың елеулі компонентінің болуы

Топтың сатып алушыға қызмет көрсетуі мен сатып алушының мұндай қызметтердің ақысын төлеу сәті арасындағы уақыт аралығына байланысты Топ кейбір ұзақ мерзімді шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненті қамтылған деген қорытындыға келді.

Мұндай шарттар бойынша мәміле бағасы шарт жасасу кезінде Топ пен сатып алушы арасындағы қаржыландырудың жеке операциясына қолданылатын мөлшерлемені пайдалану арқылы дисконтталады.

Шарт жасасу шығындары

Топ делдалдық комиссияны шарт жасасудың қосымша шығыны деп есептейді және мұндай шығындарды сатып алушылармен шарт жасасу шығындары бойынша актив ретінде ақшаға айналдырады. Топ шарт жасасу шығындарын жүйелік негізде амортизациялайды және бұл сатып алушыларға қызмет көрсету мерзімдеріне сәйкес келеді. Қызмет көрсетудің болжалды мерзімдері өзгерген жағдайда Топ амортизация мерзімдерін қайта қарайды.

Шарт бойынша міндеттемелер

Кейінге қалдырылған кірістер шарт бойынша міндеттемелер ретінде танылады және клиенттермен өзара қарым-қатынастың болжалды кезеңі ішінде көрсетіледі. Пайымдама жасау барысында басшылық 15 ҚЕХС-те (IFRS) жазылған клиенттермен шарттар бойынша түсімді танудың егжей-тегжейлі критерийлерін, салалық тәжірибені және Топ клиенттері кетуінің тарихи көрсеткішін есепке алды.

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ МЕН ЖОРАМАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ МЕН ЖОРАМАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Өтелмейтін аванстық төлемдер

Жеке пайда табумен байланысы жоқ, іске қосу қызметтері мен сымды және сымсыз байланыс қызметтері үшін аванстық төлемдер шарт бойынша міндеттемелердің құрамына қосылады және клиентпен өзара қарым-қатынастың болжалды кезеңі ішінде көрсетіледі. Пайымдама жасау барысында басшылық 15 ҚЕХС-те (IFRS) көзделген қосу қызметтерінен кірісті тану критерийлерін, салалық тәжірибені және клиенттердің қызметтерден бас тартуы туралы тарихи деректерді ескереді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиентпен қарым-қатынастың орташа кезеңі тіркелген телефония клиенттері үшін 13 (он үш) жыл және интернет клиенттері үшін 5 (бес) жыл деп бағаланады.

Объектілерді пайдаланудан шығару бойынша міндеттеме

Объектілерді пайдаланудан шығару бойынша міндеттеме объектілерді жабуға және қалпына келтіруге, сондай-ақ қоршаған ортаны тиісті бұзушылық орын алатын есепті кезеңде қоршаған ортаны қалпына келтіруге көзделген болашақтағы шығындарға қатысты танылады. Пайдаланудан шығару бойынша шығындар есептік ақша ағындарын пайдалана отырып есептелген міндеттемелерді реттеуге күтілетін шығындардың дисконтталған құны бойынша есептеледі және тиісті активтің бастапқы құнының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салынғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконт амортизациясы туындауына қарай шығыстар есебіне жатады және қаржыландыру бойынша шығыстар ретінде пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылады. Пайдаланудан шығару бойынша есепті болашақтағы шығындар жыл сайын талданады, қажетіне қарай түзетіледі. Есепті болашақтағы шығындардағы немесе қолданылатын дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістер тиісті актив құнына қосылады немесе алынып тасталады.

2022 жылы «Қазақтелеком» АҚ өзінің еншілес компаниялары – «Кселл» АҚ және «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС-мен бірлесіп, желіні интеграциялау жоспарын әзірледі. Интеграциялау жоспарына сәйкес Топ Қазақстандағы кейбір базалық телекоммуникация стансыларын пайдаланудан шығару мерзіміне қайта бағалау жүргізді және активтерді істен шығару бойынша міндеттемелерді бағалауға ықпалын көрсетті. Нәтижесі 27-ескертпеде ашылып көрсетілген.

Жұмыскерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер

Топ белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспар бойынша міндеттемелердің дисконтталған құнын және ағымдағы қызметтердің тиісті құнын есептеу үшін актуарлық бағалау әдісін қолданады. Осы әдістің аясында көрсетілген жәрдемақыларды төлеуге болатын жұмыс істеп жатқан және бұрында жұмыс істеген жұмыскерлерге қатысты демографиялық жорамалдарды (жұмыс істеп жатқан жұмыскерлер арасында және еңбек қызметін аяқтаған жұмыскерлер арасында өлім-жітім деңгейі, кадрлар тұрақсыздығы т.с.с.), сондай-ақ қаржылық сипаттағы жорамалдарды (дисконттау мөлшерлемесі, болашақтағы ең аз жылдық жалақы деңгейі) пайдалану көзделеді. Мұндай міндеттемелер ұзақ мерзімді сипатта болады және тиісінше, белгісіздік деңгейі жоғары.

Жұмыскерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі жылдық есепті кезең аяқталғаннан кейін Топтың он екі ай ішінде төлеуді жоспарлаған міндеттемелері болып табылады.

Қолданылатын дисконттау мөлшерлемесін анықтау кезінде Топ басшылығы тиісті валютада жоғары кірісті корпоративтік облигациялардың пайыздық мөлшерлемелерін есепке алады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қолжетімді өлім-жітім кестелеріне негізделген. Болашақта жалақы мөлшерлерін ұлғайту және зейнетақы мөлшерлерін ұлғайту инфляцияның күтілетін болашақтағы қарқындылығына негізделеді.

Қолданылған жорамалдар туралы толық ақпарат 25-ескертпеде ашып көрсетілген.

Салық

Кейінге қалдырылған салық активтері салық салудан пайда алынады әрі оған қарсы пайдаланылмаған салық шығындары ескеріледі деген ықтималдылық болған деңгейде пайдаланылмаған салық шығындары бойынша танылады. Болашақтағы салық салынатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері, сонымен қатар салықтық жоспарлаудың стратегиялары негізіндегі шоғырландырылған қаржылық есептілікте тануға болатын кейінге қалдырылған салық активтерінің сомасын анықтау үшін басшылықтың маңызды пайымдауы қажет.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша танылған кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны 660.170.1470.763 мың теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 660.170 мың теңге). Толық ақпарат 43-ескертпеде берілген.

Жалдау – қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін бағалау

Топ жалдау шартында көрсетілген пайыздық мөлшерлемені оңай анықтай алмайды, сондықтан жалдау міндеттемелерін бағалау үшін қосымша қарыз алу мөлшерлемесін пайдаланады. Қосымша қарыз қаражатын тарту ставкасы — бұл Топ осындай мерзімге және ұқсас қамтамасыз ету кезінде ұқсас экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанындағы актив құнына ұқсас құны бар активті алу үшін қажетті қарыз қаражатын тарта алатын пайыз мөлшерлемесі. Осылайша, қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесі Топтың «төлеуге тура келетін» пайызын көрсетеді және оның анықтамасы, егер байқалған мөлшерлемелер болмаса немесе байқалған мөлшерлемелер жалдау шарттарын көрсету үшін түзетілуі керек болса, есептік бағаны пайдалануды талап етеді. Топ бақыланатын бастапқы деректерді (мысалы, нарықтық пайыздық мөлшерлемелер) пайдалана отырып, қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін олар болған кезде айқындайды және ұйымға тән белгілі бір есептік бағалауларды пайдаланады.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте танылған қаржы құралдарының және қаржылық міндеттемелердің әділ құны белсенді нарық деректері негізінде анықталынбайтын болса, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін қолдана отырып анықталады. Бұл модельдер үшін бастапқы деректер ретінде мүмкіндігінше қадағалайтын нарықтардан түскен ақпарат қолданылады, алайда бұны іс жүзіне асыру мүмкін болмаған жағдайда, әділ құнын белгілеу үшін белгілі бір пайымдау үлесі талап етіледі. Пайымдау өтімділік тәуекелі, кредит тәуекелі және волатильділік сияқты бастапқы деректерді есепке алуды қамтиды. Осы факторларға байланысты жорамалдарға өзгерістер шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнына әсер етуі мүмкін. Толық ақпарат 47-ескертпеде берілген.

5. ШОҒЫРЛАНДЫРУ

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке мынадай еншілес ұйымдар қосылды:

	Тіркелген ел	Қатысу үлесі	
		2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
«КТ-АЙИКС» ЖШҚ	Ресей	100,00%	100,00%
«Востоктелеком» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Цифрлық экономиканы дамыту орталығы» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Нұрсат+» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
«КТ-Телеком» ЖШС	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Кселл» АҚ	Қазақстан	51,00%	51,00%
Хан Тенгри Холдинг Б.В.	Нидерланды	–	100,00%

5. ШОҒЫРЛАНДЫРУ (ЖАЛҒАСЫ)

2021 жылғы 21 қыркүйекте «Қазақтелеком» АҚ Директорлар кеңесі Қазақстан қор биржасында (ҚҚБ) ашық сауда-саттық жолымен «Кселл» АҚ жарғылық капиталындағы 24% акцияны сату туралы шешім қабылдады. Топ 2021 жылғы 30 қыркүйекте «Кселл» АҚ 24% дауыс беретін акциясын сатты, нәтижесінде Топтың үлесі 51%-ға азайды. Бақыламайтын акционерлерге осы үлесті сату үшін ақшалай қаражатпен 55.279.947 мың теңге сомаға өтемақы алынды. Сату күніне «Кселл» АҚ таза активтерінің баланстық құны 119.205.613 мың теңге құрады (бастапқы сатып алу кезінде танылған гудвилден басқа).

«Қазақтелеком» АҚ 2022 жылғы 30 қыркүйекте Хан Тенгри Холдинг Б.В тарату туралы шешім қабылдады. «Қазақтелеком» АҚ Компанияның барлық шығарылған және төленген капиталының жалғыз иесі болып табылады. Бөлу туралы актіге сәйкес барлық актив, оның ішінде «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС-дағы 100% қатысу үлесі «Қазақтелеком» АҚ-ға берілді.

2022 жылғы 26 желтоқсанда Компания банк шотындағы қалған қаражатты тарату төлемдері ретінде «Қазақтелеком» АҚ-ға толық көлемде берді. Алған ақшалай қаражат сомасы 1.562.180 мың теңге болды. Хан Тенгри Холдинг Б.В. тарату 2022 жылғы 27 желтоқсанда аяқталды.

6. ІШІНАРА МЕНШІКТЕГІ ЕЛЕУЛІ ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАР

«КСЕЛЛ» АҚ

Төменде аталған еншілес ұйым бойынша жалпылама қаржылық ақпарат берілген, оған 49% мөлшерінде елеулі бақыламайтын қатысу үлесі тиесілі. Бұл ақпарат Топ ұйымдары арасындағы операцияларды алып тастағанға дейінгі сомаға негізделген.

Сатып алу сәтінен бастап 2022 және 201 жылдардағы «Кселл» АҚ-ның жиынтық кірісі туралы жалпылама шоғырландырылған есеп:

Мың тенге	2022	2021
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	219.002.382	194.080.886
Мемлекеттік субсидиядан кіріс	2.229.406	2.108.241
Өткізудің өзіндік құны	(149.370.828)	(138.991.033)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(16.259.344)	(14.137.364)
Қаржылық активтердің құнсыздануынан залалдар	(6.265.499)	(2.106.078)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан залалдар	-	(588.658)
Өткізу бойынша шығыстар	(2.713.999)	(3.105.692)
Салық және онымен байланысты айыппұлдар мен өсімақыларға түзетпе жасау	-	682.820
Қаржыландыру бойынша шығыстар	(9.269.786)	(10.326.302)
Қаржыландырудан кіріс	4.349.947	2.560.723
Валюталық баптарды қайта бағалаудан таза кірістер	(32.355)	402.606
Өзге де кірістер	1.185.572	794.569
Өзге де шығыстар	(736.966)	(1.296.604)
Салық салғанға дейінгі пайда	42.118.530	30.078.114
Табыс салығы бойынша шығыс	(12.250.840)	(8.071.206)
Есепті жылдағы пайда	29.867.690	22.006.908
Бас компанияның меншік иелеріне келеді	15.232.522	15.322.612
Бақыламайтын қатысу үлестеріне келеді	14.635.168	6.684.296
Бақыламайтын қатысу үлестерінің пайдасына төленген дивидендтер	-	4.394.500

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша «Кселл» АҚ қаржылық жағдайы туралы жалпылама шоғырландырылған есеп:

Мың теңгемен	2022	2021
Айналымнан тыс активтер	217.067.822	214.368.308
Айналымдағы активтер	103.311.358	86.413.592
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(75.740.005)	(85.572.007)
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(67.646.745)	(68.086.154)
Барлық меншікті капитал	176.992.430	147.123.739
Мыналарға тиесілі:		
Бас компанияның иелеріне	94.539.015	79.305.492
Бақыламайтын қатысу үлестеріне	82.453.415	67.818.247

Сатып алу күнінен бастап 2022 және 2022 жылдардағы «Кселл» АҚ ақша қаражатының қозғалысы туралы жалпылама шоғырландырылған есеп:

Мың теңгемен	2022	2021
Операциялық қызмет	65.928.336	74.056.106
Инвестициялық қызмет	(52.463.179)	(12.452.350)
Қаржылық қызмет	(18.370.212)	(33.652.906)
Ақша қаражатына және олардың баламаларына бағам айырмашылығының әсері	(249.271)	428.455
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өзгерісі	(5.154.326)	28.379.305

7. СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ

Топ басқару мақсатында Топтың ұйымдық құрылымына байланысты бизнес-бөлімшелерден тұрады және мынадай есептік операциялық сегменттерден құралады:

- «Қазақтелеком» АҚ мен «Востоктелеком» ЖШС бизнес-бөлімшелерінің тіркелген байланыс қызметтерін көрсетуі;
- «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС мен «Кселл» АҚ еншілес ұйымдары бизнес-бөлімшелерінің GSM және LTE стандарттарында мобильді телекоммуникациялық байланыс қызметтерін көрсетуі.

Жоғарыда көрсетілген есептік сегменттерді көрсету үшін операциялық сегменттерді біріктіру жүргізілген жоқ. Басшылық ресурстарды бөлу туралы шешімдер қабылдау және олардың қызмет нәтижелерін бағалау мақсатында әрбір бөлімшеге жеке қызметтің операциялық нәтижелерін мониторингілеуді жүзеге асырады. Сегменттер қызметінің нәтижелері операциялық пайда мен залал негізінде бағаланады, оларды бағалау шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі операциялық пайда немесе залалды бағалауға сәйкес жүргізіледі.

Төмендегі кестелерде 2022 және 2021 жылдары 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін Топтың салалық сегменттері бойынша кірістері мен шығыстары туралы ақпарат көрсетілген.

7. СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Тіркелген теле-коммуникация байланысы	GSM және LTE стандарттарындағы мобильді телекоммуникация байланысы	Өзгелері	Элиминациялар мен түзетулер	Топ
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім					
Сыртқы сатып алушыларға өткізу	232.536.678	387.613.412	1.687.492	-	621.837.582
Сегменттер арасында өткізу	38.598.380	20.358.415	2.044.761	(61.001.556)	-
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша барлық түсім	271.135.058	407.971.827	3.732.253	(61.001.556)	621.837.582
Ауылдық жерде әмбебап қызметтерді ұсыну үшін өтемақы					
Ауылдық жерде әмбебап қызметтерді ұсыну үшін өтемақы	6.326.916	-	-	-	6.326.916
Мемлекеттік субсидиядан кіріс	1.755.766	4.576.132	-	-	6.331.898
Жиыны	279.217.740	412.547.959	3.732.253	(61.001.556)	634.496.396
Қаржылық нәтижелер					
Амортизация және тозу	(38.410.683)	(81.842.592)	(65.294)	1.669.326	(118.649.243)
Қаржылық шығыстар	(22.615.516)	(19.528.225)	5.453	1.668.741	(40.469.547)
Қаржылық кірістер	9.644.772	7.770.013	72.199	(1.509.030)	15.977.954
Дивидендтерден кіріс	45.548.416	-	-	(45.548.416)	-
Топтың қауымдастырылған ұйымдардың пайдасындағы үлесі	-	-	380.019	-	380.019
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан залалдар	8.275	(1.463.856)	(23.295)	-	(1.478.876)
Қаржылық активтердің құнсыздануынан залалдар	(822.142)	(6.631.371)	(16.100)	(152.547)	(7.622.160)
Табыс салығы	(7.156.518)	(33.258.755)	(58.895)	4.778.441	(35.695.727)
Сегменттің пайдасы/(залалы)	96.922.361	112.450.208	775.217	(45.698.914)	164.448.872
Операциялық активтер	1.231.669.037	800.777.903	2.349.528	(748.062.653)	1.286.733.815
Операциялық міндеттемелер	300.556.012	291.337.564	1.460.707	(37.228.291)	556.125.992
Өзге ақпаратты ашу					
Сатуға арналғандай жіктелген активтер (10-ескерте)*	-	-	3.763.284	-	3.763.284
Күрделі шығындар	55.588.403	70.521.370	16.980	-	126.126.753

* 2022 жылғы 20 қыркүйекте «Қазақтелеком» АҚ Директорлар кеңесі ашық екі кезеңді тендер арқылы «QazCloud» ЖШС 49% акциясын сату туралы шешім қабылдады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «QazCloud» ЖШС активтері мен міндеттемелері сатуға арналғандай жіктелген болатын.

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Тіркелген теле-коммуникация байланысы	GSM және LTE стандарттарындағы мобильді телекоммуникация байланысы	Өзгелері	Элиминациялар мен түзетулер	Топ
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім					
Сыртқы сатып алушыларға өткізу	232.578.232	347.749.151	1.167.837	-	581.495.220
Сегменттер арасында өткізу	38.643.063	16.992.770	1.733.903	(57.369.736)	-
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша барлық түсім	271.221.295	364.741.921	2.901.740	(57.369.736)	581.495.220
Ауылдық жерде әмбебап қызметтерді ұсыну үшін өтемақы					
Ауылдық жерде әмбебап қызметтерді ұсыну үшін өтемақы	6.412.945	-	-	-	6.412.945
Мемлекеттік субсидиядан кіріс	1.930.763	4.354.259	-	-	6.285.022
Жиыны	279.565.003	369.096.180	2.901.740	(57.369.736)	594.193.187
Қаржылық нәтижелер					
Амортизация және тозу	(38.758.287)	(80.619.313)	(32.971)	1.566.420	(117.844.151)
Қаржылық шығыстар	(25.129.166)	(22.896.207)	-	1.588.900	(46.436.473)
Қаржылық кірістер	4.110.254	3.308.252	-	(1.575.522)	5.842.984
Дивидендтерден кіріс	37.484.192	-	-	(37.484.192)	-
Топтың қауымдастырылған ұйымдардың пайдасындағы үлесі	-	-	512.364	-	512.364
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан залалдар	(2.654.397)	(3.347.563)	1	-	(6.001.959)
Қаржылық активтердің құнсыздануынан залалдар	(632.827)	(2.637.118)	9.543	4.039	(3.256.363)
Табыс салығы	(9.818.899)	(21.241.803)	(53.588)	(172.347)	(31.286.637)
Сегменттің пайдасы/(залалы)	86.234.388	85.635.478	700.168	(43.839.611)	128.730.423
Операциялық активтер	794.655.256	749.504.167	5.467.577	(315.041.705)	1.234.585.295
Операциялық міндеттемелер	315.082.967	296.628.298	1.438.901	(22.742.237)	590.407.929
Өзге ақпаратты ашу					
Қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар (10-ескерте)	-	-	3.460.120	-	3.460.120
Күрделі шығындар	38.636.762	74.950.823	60.533	(1.420)	113.646.698

1. Сегменттер бойынша кіріс шоғырландыру кезінде алынып тасталады.
2. Қаржыландыру шығыстары мен қаржыландыру кірістеріне сегментаралық қаржыландыру шығыстары мен сегментаралық қаржыландыру кірістері кіреді.
3. Сегменттердің операциялық пайдасына сегментаралық операциялар пайдасы кіреді.
4. Күрделі шығындарға негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу кіреді.

7. СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

ПАЙДАНЫ САЛЫСТЫРУ

Мың теңгемен	2022	2021
Сегменттердің пайдасы	210.147.786	172.570.034
Өзгелері	(45.698.914)	(43.839.611)
Топтың пайдасы	164.448.872	128.730.423

АКТИВТЕРДІ САЛЫСТЫРУ

Мың теңгемен	2022	2021
Сегменттердің операциялық активтері	2.034.796.468	1.549.627.000
Еншілес ұйымдарға Компания инвестицияларын элиминациялау	(699.527.549)	(291.256.203)
Топішілік дебиторлық және кредиторлық берешек бойынша қалдықтарды элиминациялау	(48.535.104)	(23.785.502)
Топтың барлық активі	1.286.733.815	1.234.585.295

МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІ САЛЫСТЫРУ

Мың теңгемен	2022	2021
Сегменттердің операциялық міндеттемелері	593.354.283	613.150.166
Топішілік дебиторлық және кредиторлық берешек бойынша қалдықтарды элиминациялау	(37.228.291)	(22.742.237)
Топтың барлық міндеттемесі	556.125.992	590.407.929

8. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

Негізгі құралдардың 2022 және 2021 жылдардағы қозғалысы мына түрде берілген:

Мың теңгемен	Жер	Ғимараттар мен құрылыстар	Жабдық	Өзгелері	Аяқталмаған құрылыс	Барлығы
Бастапқы құны						
2021 жылғы 1 қаңтарға	3.259.629	85.260.801	742.011.055	19.355.732	67.383.843	917.271.060
Түсімдер	1.618	250.399	23.266.947	825.316	70.536.573	94.880.853
Активтерді жою бойынша міндеттемелер (27-ескертпе)	-	-	1.205.990	-	-	1.205.990
Аударымдар	-	4.215.650	50.412.085	526.897	(55.154.632)	-
Істен шығару	(33.438)	(960.382)	(20.203.697)	(226.382)	(21.529)	(21.445.428)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.227.809	88.766.468	796.692.380	20.481.563	82.744.255	991.912.475
Түсімдер	832	580.753	15.214.917	1.833.506	90.721.644	108.351.652
Активтерді жою бойынша міндеттемелер (27-ескертпе)	-	-	(1.352.105)	-	-	(1.352.105)
Инвестициялық мүлікке аударымдар	-	(3.536.100)	-	-	-	(3.536.100)
Аударымдар	(884)	1.039.978	28.701.043	371.155	(30.111.292)	-
Істен шығару	(390)	(1.060.398)	(16.998.345)	(252.377)	(1.343.346)	(19.654.856)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	3.227.367	85.790.701	822.257.890	22.433.847	142.011.261	1.075.721.066

Есептелген тозу және құнсыздану

2021 жылғы 1 қаңтарға	-	25.388.943	405.434.476	14.250.000	9.150.305	454.223.724
------------------------------	----------	-------------------	--------------------	-------------------	------------------	--------------------

Есептелген тозу	-	3.868.538	71.219.221	1.604.877	-	76.692.636
Құнсыздану	-	(95.100)	974.512	11.446	3.055.954	3.946.812
Істен шығару	-	(449.527)	(18.326.683)	(212.579)	-	(18.988.789)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	-	28.712.854	459.301.526	15.653.744	12.206.259	515.874.383

Есептелген тозу	-	4.062.886	71.923.023	1.471.163	-	77.457.072
Құнсыздану/(қалпына келтіру)	-	(504)	164.157	(516)	1.013.226	1.176.363
Істен шығару	-	(1.001.000)	(16.670.356)	(223.120)	(1.324.266)	(19.218.742)
Инвестициялық мүлікке аударымдар	-	(1.559.448)	-	-	-	(1.559.448)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	-	30.214.788	514.718.350	16.901.271	11.895.219	573.729.628

Қалдық құны

2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.227.809	60.053.614	337.390.854	4.827.819	70.537.996	476.038.092
2022 жылғы 31 желтоқсанға	3.227.367	55.575.913	307.539.540	5.532.576	130.116.042	501.991.438

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс объектілері желінің базалық стансыларын, мобильдік коммутаторлық серверлерді және басқа телекоммуникациялық жабдықтар мен қызметтерді құрастыру үшін жабдық ретінде ұсынылған.

2022 жыл ішінде баланстық құны 1.976.652 мың теңге болатын ғимарат инвестициялық жылжымайтын мүлік құрамына ауыстырылды, өйткені оны Топ енді пайдаланбады және ғимаратты үшінші және байланысты тараптарға жалға беру туралы шешім қабылданды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құны 2.700.000 мың теңгені құрады (12-ескертпе).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланудағы толығымен амортизацияланған негізгі құралдардың бастапқы баланстық құны 478.739.825 мың теңге құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 436.917.636 мың теңге).

8. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3.308.209 мың теңге сомасындағы айналымнан тыс активтер үшін төленген аванстар базалық стансыларды орнату, негізгі құралдарды салу және жеткізу бойынша қызметтерді көрсету үшін аванстарды білдіреді (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 3.647.122 мың теңге). Топ 2022 жылдың ішінде 510.195 мың теңге сомасында айналымнан тыс активтер үшін берілген аванстардың құнсыздануынан залалды таныды (2021 жыл: 111.377 мың теңге) (47-ескертпе).

ҚҰНСЫЗДАНУҒА ТЕСТ

Топ 2022 жыл ішінде негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылыстың құнсыздануынан 164.157 мың теңге (2021 жыл: 890.858 мың теңге) және 1.013.226 мың теңге (2021 жыл: 3.055.954 мың теңге) мөлшерінде залалды таныды, ол технологиялық ескіру мен зақымдалу салдарынан өтелетін құнына дейін белгілі бір активтердің есептен шығарылуын білдірді. Құнсыздану операциялық шығыстар құрамында жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілді.

9. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

2022 және 2021 жылдардағы материалдық емес активтер қозғалысы мына түрде берілген:

Мың теңгемен	Лицензиялар	Бағдарламалық жасақтама	Өзгелері	Әзірленіп жатқан материалдық емес активтер	барлығы
Бастапқы құны					
2021 жылғы 1 қаңтарға	226.039.966	44.655.920	21.128.003	472.733	292.296.622
Түсімдер	7.260.626	8.165.812	1.145.772	987.645	17.559.855
Аударымдар	(3.154.844)	(327.080)	(1.847.433)	-	(5.329.357)
Істен шығару	(240.107)	1.227.752	-	(987.645)	-
2021 жылғы 31 желтоқсанға	229.905.641	53.722.404	20.426.342	472.733	304.527.120
Түсімдер	8.076.875	10.863.912	186.419	-	19.127.206
Істен шығару	(1.249.434)	(2.336.957)	(614)	-	(3.587.005)
Аударымдар	45.555	(47.777)	2.222	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға	236.778.637	62.201.582	20.614.369	472.733	320.067.321
Жинақталған амортизация мен құнсыздану					
2021 жылғы 1 қаңтарға	37.971.380	30.596.771	5.901.858	472.733	74.942.742
Амортизациялық есептеулер	17.620.372	8.055.489	1.836.288	-	27.512.149
Істен шығару	(3.142.446)	(326.438)	(1.847.433)	-	(5.316.317)
Құнсыздану	565.793	1.397.968	-	-	1.963.761
2021 жылғы 31 желтоқсанға	53.015.099	39.723.790	5.890.713	472.733	99.102.335
Амортизациялық есептеулер	19.120.305	7.212.809	1.870.597	-	28.203.711
Құнсыздануды қалпына келтіру	(93.265)	(218.066)	-	-	(311.331)
Істен шығару	(1.133.352)	(935.321)	(220)	-	(2.068.893)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	70.908.787	45.783.212	7.761.090	472.733	124.925.822
Қалдық құны					
2021 жылғы 31 желтоқсанға	176.890.542	13.998.614	14.535.629	-	205.424.785
2022 жылғы 31 желтоқсанға	165.869.850	16.418.370	12.853.279	-	195.141.499

Лицензиялар және тауарлық белгілер, бағдарламалық жасақтама және өзгелері бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтерді қамтиды.

2022 жыл ішінде Топ материалдық емес активтердің құнсыздануды қалпына келтіруден 311.331 мың теңге сомасында залалды таныды (2021 жыл: 1.963.761 мың теңге сомасына құнсызданудан залал). Кіріс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланудағы толығымен амортизацияланған материалдық емес активтердің бастапқы құны 69.108.150 мың теңге құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 68.599.192 мың теңге).

2022 жылдың 22-23 желтоқсанында бесінші буын ұялы байланыс (5G) үшін ашық радиожилік аукционы өтті. Интернет-сауданы Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі ұйымдастырды. Қатысушылар 5G технологиясы үшін 3600-3700 МГц (100 МГц) және 3700-3800 МГц (100 МГц) радиожилік диапазондары үшін бақ сынасты. Топ аукционға қатысу үшін аукционның бастапқы бағасын 3.522.450 мың теңге көлемінде төледі. Нәтижесінде радиожилік диапазондарының бағасы 156.069.426 мың теңгеге дейін өсті, ал екі лотта жеңімпаз ретінде «Мобайл Телеком Сервис» ЖШС (Tele2 және Altel брендтерімен) және «Кселл» АҚ (Kcell және Activ брендтерімен) құрамындағы консорциумдар анықталды. Топ 3.522.450 мың теңге мөлшеріндегі алдын ала төлемді ұзақ мерзімді төлем ретінде жіктеді, өйткені аукцион нәтижесі бұрыннан белгілі болды.

10. ҚАУЫМДАСТЫРЫЛҒАН ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке мынадай қауымдастырылған ұйымдар енгізілді:

Мың теңгемен	Негізгі қызмет	Тіркелген елі	2022 жылғы 31 желтоқсан		2021 жылғы 31 желтоқсан	
			Баланстық құны	Иелену үлесі	Баланстық құны	Иелену үлесі
«QazCloud» ЖШС	АТ қызметтері	Қазақстан	-	-	3.460.120	49%
			-	-	3.460.120	

2022 және 2021 жылдардағы қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялардың баланстық құнындағы қозғалыс мына түрде берілген:

Мың теңгемен	«QazCloud» ЖШС
2021 жылғы 1 қаңтарға	2.982.957
Қауымдастырылған ұйымдардың пайдасындағы үлес	512.364
Жарияланған дивидендтер	(35.201)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.460.120
Қауымдастырылған ұйымдардың пайдасындағы үлес	380.019
Жарияланған дивидендтер	(76.855)
Сату үшін активтерге аударымдар	(3.763.284)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	-

2022 жылғы 20 қыркүйекте «Қазақтелеком» АҚ Директорлар кеңесі ашық екі кезеңдік конкурс арқылы «QazCloud» ЖШС жарғылық капиталындағы «Қазақтелеком» АҚ қатысу үлесінің 49% сату туралы шешім қабылдады.

2022 жылғы 26 желтоқсанда тендер нәтижелері бойынша 4.590.010 мың теңге мөлшерінде үлесті сатып алу бағасымен жеңімпаз анықталды. Тендердің талаптарына сәйкес сатып алу-сату шартын жасасу «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ тобының бас компаниясы мақұлдағаннан кейін ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

10. ҚАУЫМДАСТЫРЫЛҒАН ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жылғы 20 қыркүйектен бастап «QazCloud» ЖШС қауымдастырылған компаниясына инвестициялар сатуға арналған активтер ретінде жіктелді. Топ инвестициялар сатуға арналған деп жіктелген күннен бастап үлестік қатысу әдісін қолдануды тоқтатты. Оның орнына қауымдастырылған компания екі шаманың ең азы бойынша бағаланады: баланстық құн және сату шығындарын шегергендегі әділ құн.

2022 жылдың ішінде «QazCloud» ЖШС жариялап, Топқа 76.855 мың теңге мөлшерінде дивидендтерді төледі.

Төмендегі кестеде Топтың «QazCloud» ЖШС-ға инвестициялары бойынша жиынтақталған қаржылық ақпарат келтірілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Айналымнан тыс активтер	11.088.391	6.934.261
Айналым активтері, қоса алғанда	5.374.394	5.822.194
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	2.062.794	2.490.816
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса алғанда	(3.517.175)	(1.604.501)
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	-	(99.284)
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса алғанда	(5.265.438)	(4.090.485)
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	(2.989.889)	(2.657.079)
Меншікті капитал	7.680.172	7.061.469

Сатуға арналған активтерге аударым	(3.763.284)	-
Меншікті капиталдағы Топ үлесі – 49%	-	3.460.120
Топ инвестициясының баланстық құны	-	3.460.120

Мың теңгемен	2022	2021
Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім	10.047.578	13.423.846
Тозу және амортизация	(2.019.180)	(2.072.460)
Қаржылық кірістер	53.325	42.134
Қаржылық шығыстар	(444.341)	(421.906)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(25.622)	(261.410)
Есепті жылға пайда	775.549	1.045.640
Барлық жиынтық кіріс	775.549	1.045.640

Топтың бір жылғы пайдадағы үлесі	380.019	512.364
---	----------------	----------------

11. ҚҰНСЫЗДАНУ МӘНІНЕ ТЕКСЕРУ

ГУДВИЛ

Бизнестерді біріктіру нәтижесінде сатып алынған гудвилді құнсыздануға тестілеу мақсатында ақша қаражатын өндіретін үш бірлікке («АҚӨБ») («IP TV», «Кселл» АҚ және «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС) бөлінген. 2022 жылғы 30 қыркүйекте «Қазақтелеком» АҚ (барлық шығарылған және төленген акциялардың жалғыз иесі Хан Тенгри Холдинг Б.В.) Хан Тенгри Холдинг Б.В.тарату туралы шешім қабылдады. Тарату туралы актіге сәйкес, «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС-дағы 100% үлесті қоса алғанда, барлық актив «Қазақтелеком» АҚ-ға берілді. Тиісінше, Хан Тенгри Холдинг Б.В. сатып алу кезінде бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған гудвилл «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС-ға 100% үлес бөлінді.

IP TV АҚӨБ тіркелген телекоммуникация сегментінің бір бөлігі болса, ал «Кселл» АҚ мен «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ мобильді телекоммуникация сегментінің бір бөлігі болып табылады. Ақша қаражатын өндіретін әр бірлікке бөлінген гудвилдің баланстық құны:

Мың теңгемен	2022	2021
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	96.205.967	96.205.967
«Кселл» АҚ	53.489.943	53.489.943
IP TV	2.706.335	2.706.335
	152.402.245	152.402.245

Топ 2022 және 2021 жылдардың желтоқсанында құнсыздануға жыл сайынғы тест жүргізді.

«МОБАЙЛ ТЕЛЕКОМ-СЕРВИС» ЖШС

«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ өтелетін құны шығу шығындарын шегергендегі әділ құнды есептеу негізінде айқындалды, өйткені ол неғұрлым сенімді нәтиже береді деп есептеледі. Бұл бағалау әдісі әділ құн иерархиясының 3-деңгейі болып табылатын бақыланбайтын бастапқы деректерге (дисконтталған ақша ағындары) негізделген.

Дисконттау мөлшерлемесі 2022: 16.33% (2021: 21.09%) салыққа дейінгі капиталдың орташа өлшенген құны негізінде есептелген. Капиталдың орташа өлшенген құны қарыз қаражатын да, меншікті капиталды да ескереді. 2027 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары МТС-тің 2023-2027 жылдарға арналған бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген, ол операциялық және күрделі шығындардың ықтимал өзгерістеріне қатысты басшылықтың ағымдағы бағалауын қамтиды. Бұл ақша ағындарының едәуір бөлігі 2028 жылдан кейін күтілетін инфляция деңгейін қолдана отырып болжанған 2022: 1.5% (2021: 1.5%).

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланудан алынған құндылық негізінде анықталған гудвилдің өтелетін құны оның баланстық құнынан асып түсті, сондықтан гудвилдің МТС құнсыздануы танылған жоқ.

«КСЕЛЛ» АҚ

Осы талдау нәтижесінде басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы АҚӨБ құнсыздануын анықтаған жоқ.

«Кселл» АҚ АҚӨБ өтелетін құны шығу шығындарын шегергендегі әділ құнды есептеу негізінде айқындалды, өйткені ол неғұрлым сенімді нәтиже береді деп есептеледі. Бұл бағалау әдісі әділ құн иерархиясының 3-деңгейі болып табылатын бақыланбайтын бастапқы деректерге (дисконтталған ақша ағындары) негізделген. Дисконттау мөлшерлемесі 2022: 16.33% (2021: 19.56%) салыққа дейінгі капиталдың орташа өлшенген құны негізінде есептелген. Капиталдың орташа өлшенген құны қарыз қаражатын да, меншікті капиталды да ескереді. 2027 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары «Кселл» АҚ 2023-2027 жылдарға арналған бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген, ол операциялық және күрделі шығындардың ықтимал өзгерістеріне қатысты басшылықтың ағымдағы бағалауын қамтиды. Бұл ақша ағындарының едәуір бөлігі 2028 жылдан кейін күтілетін инфляция деңгейін қолдана отырып болжанған 2022: 1.5% (2021: 1.5%).

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланудан алынған құндылық негізінде анықталған гудвилдің өтелетін құны оның баланстық құнынан асып түсті, сондықтан гудвилдің «Кселл» АҚ құнсыздануы танылған жоқ.

11. ҚҰНСЫЗДАНУ МӘНІНЕ ТЕКСЕРУ (ЖАЛҒАСЫ)

«IP TV» БІРЛІГІ

IP TV АҚӨБ өтелетін құны басшылық бес жылдық мерзімге бекіткен қаржылық жоспарларға негізделген болжанатын ақша ағындары негізінде активтерді пайдалану құндылығын есептеу жолымен анықталған.

Болжанатын ақша ағындарына қолданылатын салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі 14,97% құрады (2021 жыл 16,94%), ал бес жылдық мерзім шегінен тыс ақша ағындары 1,5% өсу қарқынын ескерумен экстраполирленген (2021 жыл: 1,5%).

Осы талдау нәтижесінде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы гудвил құнсыздануын анықтаған жоқ.

АКТИВТЕРДІ ПАЙДАЛАНУ ҚҰНДЫЛЫҒЫН ЕСЕПТЕУ КЕЗІНДЕ ПАЙДАЛАНЫЛАТЫН БАСТЫ ЖОРАМАЛДАР

«IP TV» АҚӨБ активтерін пайдалану құндылығын және «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС мен «Кселл» АҚ АҚӨБ істен шығару шығындарын шегергендегі әділ құнды есептеу кезінде мынадай көрсеткіштерге қатысты жасалған жорамалдар елеулі мәнге ие болды:

- болжанатын кезең ішіндегі клиенттік база және түсімнің өсу қарқынына тікелей әсер ететін абоненттен түсетін орташа кіріс;
- қаржылық жоспарға салынатын күрделі салымдар деңгейі;
- қаржылық жоспарға салынатын EBITDA маржасы;
- болжанатын кезеңнен тыс ақша ағындары эстраполяциясы үшін өсу қарқыны;
- дисконттау мөлшерлемесі.

Клиенттік база, абоненттен түсетін орташа кіріс және түсімнің өсу қарқыны

Клиенттік база және абоненттен түсетін орташа кіріс маңызды, себебі Топ басшылығы өз бәсекелестеріне қатысты болжалды кезең ішінде бөлімшенің позициясы қалай өзгертетінін бағалайды.

Топ басшылығы болжалды кезең ішінде IP TV клиенттік базасын ұлғайтуды күтеді, себебі Топ «Қазақтелеком» АҚ нарықтағы үлесін ұлғайту үшін «Қазақтелеком» АҚ инфрақұрылымының басымдылығын пайдалануды жоспарлайды.

Топ басшылығы халық санының болжалды ұлғаюына негізделген болжалды кезеңде мобильді сегменттегі клиенттік базаның ұлғаюын күтеді. Нәтижесінде Топ бүкіл болжалды кезең ішінде бөлімшенің түсімі артуын күтеді.

Күрделі салымдар деңгейі

«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС мен «Кселл» АҚ АҚӨБ-ге күрделі салымдар деңгейі маңызды. Себебі бөлімшенің клиенттік базаны арттыруды техникалық қолдау және нарық талаптарының өзгерістеріне жауап беру мүмкіндігін анықтайды. Күрделі салымдар деңгейі бөлімшенің халықтың байланыс қызметтеріне қажеттілігін қамту мен желінің сапалық көрсеткіштерін жақсартудағы артықшылықтарын сақтауға және нығайтуға деген қажеттіліктерімен анықталады.

EBITDA маржасы

EBITDA маржасы «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС мен «Кселл» АҚ АҚӨБ бөлімшесінің нарық талаптары, бәсекелестік және өзге факторлар ескерілген өз қаржылық жоспарына салатын кірістілік деңгейін көрсетеді. Аталған көрсеткіштің үдемелі қарқыны бөлімшенің операциялық ауқымының өсуіне және соған сәйкес шығыстар үнеміне сәйкес келеді.

Өсу қарқыны

Өсу қарқыны жарияланған салалық зерттеу материалдары негізінде анықталады.

Дисконттау мөлшерлемесі

Дисконттау мөлшерлемелері АҚӨБ-ге тән тәуекелдердің ағымдағы нарықтық бағасын ақшаның уақытша құнын және ақша ағындарын бағалауға енгізілмеген АҚӨБ құрамына кіретін активтер бойынша жеке тәуекелдерді есепке ала отырып көрсетеді. Дисконттау мөлшерлемесінің есебі Топ қызметіне және оның операциялық сегменттеріне тән нақты талаптарға негізделген және өз капиталының орташа есеппеленген құнына жүгіне отырып анықталады. Капиталдың орташа есеппеленген құны қарыздық, сонымен бірге акционерлік капиталды есепке алады. Акционерлік капиталдың құны Топ акционерлерінің инвестициялары бойынша күтілетін кіріс негізінде анықталады. Қарыздық капиталдың құны Топ қызмет көрсетуге міндетті пайыздық қарызға негізделген. Белгілі бір сегменттерге тән тәуекелдер бета жеке коэффициенттерін қолдану арқылы есепке алынады. Бета коэффициенттері ашық қолжетімді нарық ақпараты негізінде жыл сайын қайта бағаланады.

ЖОРАМАЛДАРДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕРГЕ СЕЗІМТАЛДЫҚ — «IP TV»

Басты жорамалдарда өтелетін сомаға өзгерістердің ықпалы мынадай:

Клиенттік база, абоненттен түсетін орташа кіріс және түсімнің өсу қарқыны

Басшылық Топқа тиесілі нарықтағы үлесі болжалды кезең ішінде өспейді деп күткенімен, қаржылық жоспарға сәйкес клиенттік базаның өсу қарқының төмендеуі немесе абоненттен түсетін орташа кірістің азаюы ағымдағы бизнес-жоспардан кірістің өсу қарқынының 8,40% (2021 жыл: 8,08 %) аса төмендеуіне алып келіп, «IP TV» АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 82.195 мың теңге (2021 жыл: 59.462 мың теңге) сомаға туындауына әкеліп соқтырады.

Күрделі салымдар деңгейі

Күрделі салымдар деңгейі 255%-дан аса (2021 жыл: 240%) аса ұлғаятын болса, бұл «IP TV» АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 16.095 мың теңге (2021 жыл: 2.523 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

Өсу қарқыны

Басшылық технологиялық өзгерістердің жылдамдығы мен жаңа компаниялардың пайда болу мүмкіндігі өсу қарқыны туралы болжалға елеулі әсер етуі мүмкін деп таниды. IP TV бөлімшесі үшін ұзақ мерзімді өсу қарқының төмендеуі құнсызданудан залалдың туындауына алып келмейді.

Дисконттау мөлшерлемесі

Салық салу есебіне дейін дисконттау мөлшерлемесінің 27% дейін, 14,97%-дан 18,42%-ға (2021 жыл: 23,56%, 16,33%-дан 26,62%-ға дейін) дейін өсуі IP TV АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 152.362 мың теңге сомаға туындауына алып келеді (2021 жыл: 47.663 мың теңге).

11. ҚҰНСЫЗДАНУ МӘНІНЕ ТЕКСЕРУ (ЖАЛҒАСЫ)

ЖОРАМАЛДАРДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕРГЕ СЕЗІМТАЛДЫҚ — «МОБАЙЛ ТЕЛЕКОМ-СЕРВИС» ЖШС

Басты жорамалдарда өтелетін сомаға өзгерістердің ықпалы мынадай:

Клиенттік база, абоненттен түсетін орташа кіріс және түсімнің өсу қарқыны

Басшылық Топқа тиесілі нарықтағы үлесі болжалды кезең ішінде өседі деп күткенімен, қаржылық жоспарға сәйкес клиенттік базаның өсу қарқының баяулауы немесе абоненттен түсетін орташа кірістің азаюы ағымдағы бизнес-жоспардан кірістің өсу қарқынының 16% (2021 жыл: 6,67%) аса төмендеуіне алып келіп, «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 1.065.907 мың теңге (2021 жыл: 389.162 мың теңге) сомаға туындауына әкеліп соқтырады.

Күрделі салымдар деңгейі

Күрделі салымдар деңгейі 94%-дан аса ұлғаюы (2021 жыл: 45%) «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 2.295.209 мың теңге (2021 жыл: 3.481.170 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

ЕБИТДА маржасы

ЕБИТДА маржасының 16%-дан аса төмендеуі (2021 жыл: 8%) «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 2.074.865 мың теңге (2021 жыл: 2.210.532 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

Өсу қарқыны

«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ-де өсу қарқынының төмендеуі құнсызданудан залалға алып келмейді.

Дисконттау мөлшерлемесі

Салық салу есебіне дейін дисконттау мөлшерлемесінің 82%, 16,33%-дан 29.72%-ға дейін (2021жыл: 31%, 21,09%-дан 27,63%-ға дейін) дейін артуы «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 167.873 мың теңге (2021 жыл: 34.820 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

«КСЕЛЛ»

Басты жорамалдарда өтелетін сомаға өзгерістердің ықпалы мынадай:

Клиенттік база, абоненттен түсетін орташа кіріс және түсімнің өсу қарқыны

Басшылық Топқа тиесілі нарықтағы үлесі болжалды кезең ішінде өседі деп күткенімен, қаржылық жоспарға сәйкес клиенттік базаның өсу қарқының төмендеуі немесе абоненттен түсетін орташа кірістің азаюы ағымдағы бизнес-жоспардан кірістің өсу қарқынының 14,10% (2021 жыл: 11,87%) аса төмендеуіне алып келіп, «Кселл» АҚ АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 180.275 мың теңге (2021 жыл: 176.947 мың теңге) сомаға туындауына әкеліп соқтырады.

Күрделі салымдар деңгейі

Күрделі салымдар деңгейі 93%-дан (2021 жыл: 154%) аса ұлғаятын болса, бұл «Кселл» АҚ АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 336.528 мың теңге (2021 жыл: 249.101 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

ЕБИТДА маржасы

ЕБИТДА маржасының 13%-дан аса (2021 жыл: 15%) төмендеуі «Кселл» АҚ АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 4.111.354 мың теңге (2021 жыл: 246.588 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

Өсу қарқыны

«Кселл» АҚ АҚӨБ-де өсу қарқынының төмендеуі құнсыздану залалына әкелмейді.

Дисконттау мөлшерлемесі

Салық салу есебіне дейін дисконттау мөлшерлемесінің 88%, 16,33%-дан 30,70%-ға дейін (2021 жыл: 38,8%, 19,56%-дан 27,15%-ға дейін) дейін өсуі «Кселл» АҚ АҚӨБ-де құнсызданудан залалдың 1.378.723 мың теңге (2021 жыл: 445.014 мың теңге) сомаға туындауына алып келеді.

12. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін инвестициялық жылжымайтын мүліктегі қозғалыс мына түрде берілген:

Мың теңгемен	Ғимараттар мен құрылыстар	Барлығы
Бастапқы құны		
2021 жылғы 1 қаңтарға	1.264.668	1.264.668
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.264.668	1.264.668
Негізгі құралдарды беру (8-ескертпе)		
2022 жылғы 31 желтоқсанға	4.800.768	4.800.768
Жинақталған тозу және құнсызданудан залал		
2021 жылғы 1 қаңтарға	1.264.668	1.264.668
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.264.668	1.264.668
Негізгі құралдарды беру (8-ескертпе)		
2022 жылғы 31 желтоқсанға	2.824.116	2.824.116
Баланстық құны		
2021 жылғы 31 желтоқсанға	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға	1.976.652	1.976.652

Инвестициялық жылжымайтын мүлік мемлекеттік мекемелерге жалға беру мақсатында салынған офистік ғимаратпен қамтылған.

1.264.668 мың теңге мөлшерінде құнсыздану инвестициялық жылжымайтын мүліктің баланстық құнын оның өтелетін құнына дейін есептен шығару болып табылады. Өтелетін құнды бағалау өткізу шығыстарын шегерумен пайдалану құнын және әділ құнын талдау негізінде жасалды және 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша нөлге тең деп бағаланды. Себебі Топ оны салу шығынын офистік ғимаратты сату немесе жалдау төлемдері түрінде өтеп алуы ықтималдығы аз. Бұл бағалаулар келешекте өзгеруі мүмкін.

12. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жыл ішінде баланстық құны 1.976.652 мың теңге болатын ғимарат инвестициялық жылжымайтын мүлік құрамына ауыстырылды, өйткені оны Топ енді пайдаланбады және ғимаратты үшінші және байланысты тараптарға жалға беру туралы шешім қабылданды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құны 2.700.000 мың теңгені құрады. Инвестициялық меншіктің әділ құны елеулі бақыланбайтын бастапқы деректерге (3-деңгей) сүйене отырып айқындалады.

13. АЙНАЛЫМНАН ТЫС ӨЗГЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына айналымнан тыс өзге қаржылық активтерге мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	4.344.884	4.147.622
Жұмыскерлерге қарыз	1.731.327	1.854.480
Ұзақ мерзімді депозит	642.726	830.526
Шектеулі пайдалану құқығы бар ақша қаражаты	-	43.243
Өзгелері	364.547	375.674
	7.083.484	7.251.545
Минус: күтілетін кредиттік залал резерві	(110.184)	(110.184)
	6.973.300	7.141.361

31 желтоқсанға аяқталған жылдар үшін күтілетін кредиттік залал резервінің қозғалысы мына түрде берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына болжалды кредиттік залал резерві	(110.184)	-
Жылға есептеу (47-ескертпе)	-	(110.184)
Жыл соңына болжалды кредиттік залал резерві	(110.184)	(110.184)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың айналымнан тыс өзге қаржылық емес активтеріне мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Теңге	6.973.300	7.098.118
АҚШ доллары	-	43.243
	6.973.300	7.141.361

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұзақ мерзімді дебиторлық берешек 4.344.884 мың теңге (31 желтоқсанға 2021 жыл: 4.147.622 мың теңге) сомаға клиенттермен келісімшарттық телефондар сатып алу келісімдерімен көрсетілген. Бұл ұзақ мерзімді дебиторлық берешек жылдық 18,1% нарықтық мөлшерлеменен дисконтталды (2020 жыл: жылдық 7,5%).

Жұмыскерлерге берілетін қарыз 1 жылдан асатын және 15 жылға дейінгі мерзімге берілетін пайызсыз қарыз болып табылады. Бұл қарыз берілген күнге жылдық 9,6% пайыздан 19,1% дейін (2021 жыл: жылдық 9,6%-дан 19,1%-ға дейін) нарықтық пайыздық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған. Ұзақ мерзімді қарыз жұмыскерлердің жалақысынан берешекті ұстау арқылы өтеледі. Қарыз жұмыскерлердің жылжымайтын мүлкі түріндегі қамтамасыз етуімен беріледі.

2022 жыл ішінде Топ 2037 жылы өтелу мерзімімен және жылдық 0,1% пайыздық мөлшерлеменен (2021 жыл: 0,1%) «Қазақстан Халық банкі» АҚ ұзақ мерзімді депозиттеріне 908.440 мың теңге (2021 жыл: 1.977.700 мың теңге) сома салды. Бұл банк депозиттері тану күніне жылдық 4,1% және 8% пайыздық нарықтық мөлшерлемені (2021 жыл: жылдық 4,1%-дан 8%-ға дейін) пайдаланумен дисконтталды. Нәтижесінде Топ 1.180.433 мың теңге (2021 жыл: 609.330 мың теңге) мөлшерінде дисконтты таныды. Орналастыру күніне ұзақ мерзімді депозиттер 299.110 мың теңгеге тең олардың әділ құны бойынша танылды. 2022 жыл ішінде Топ депозиттерден 871.338 мың теңге түсірді. 2022 жыл ішінде Топ 384.448 мың теңге (2021: 33,259 мың теңге) сомаға дисконт амортизациясын таныды.

14. АЙНАЛЫМНАН ТЫС ӨЗГЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына өзге айналымнан тыс қаржылық емес активтер мыналарды қамтыды:

Мың теңгемен	2022	2021
Операторлар бойынша келешектегі кезең шығыстары	6.104.403	4.907.385
Өзгелері	520.500	693.618
	6.624.903	5.601.003

15. ТАУАРЛЫ-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына тауарлы-материалдық қорларға мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Ең аз өзіндік құны мен таза сату бағасы бойынша қайта сатуға арналған тауарлар	10.036.992	8.345.018
Өзіндік құны бойынша кәбілдік материалдар	1.797.938	1.592.830
Өзіндік құны бойынша өзге материалдар мен шикізат	1.059.764	1.174.480
Өзіндік құны бойынша отын	512.807	373.962
Өзіндік құны бойынша қосалқы бөлшектер	449.813	476.464
	13.857.314	11.962.754

2022 жылдың ішінде 314.205 мың теңге (2021 жыл: 521.450 мың теңге) сома таза сату бағасы бойынша көрсетілген тауарлы-материалдық қорларға қатысты шығыстар ретінде танылды. Бұл сома 2022 жылы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепті «Жалпы және әкімшілік шығыстар» бабы бойынша көрсетілді.

16. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына сауда дебиторлық берешекке мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Сауда дебиторлық берешек	58.301.294	43.125.578
	58.301.294	43.125.578
Минус: болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(12.996.108)	(6.252.535)
	45.305.186	36.873.043

16. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (ЖАЛҒАСЫ)

31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы болжалды кредиттік залалдар үшін резервтегі қозғалыс мына түрде берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(6.252.535)	(6.135.606)
Бір жылға есептеу (47-ескерту)	(7.464.288)	(2.971.041)
Бір жылдағы есептен шығару	720.715	2.854.112
Жыл соңына болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(12.996.108)	(6.252.535)

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанға Топтың сауда дебиторлық берешек бойынша кредиттік тәуекелге ұшырауы туралы ақпарат резервтер матрицаларын пайдалану арқылы ұсынылған:

Мың теңгемен	Ағымдағы	Төлемдердің мерзімін өткізіп алу						Барлығы
		1 күннен 30 күнге дейін	31 күннен 60 күнге дейін	61 күннен 90 күнге дейін	91 күннен 120 күнге дейін	121 күннен 360 күнге дейін	360 күннен аса	
Болжалды кредиттік залал пайызы	0,68%	7,60%	23,01%	18,23%	26,31%	74,14%	100%	
Дефолт кезінде жалпы есеп айырысу жиынтық баланстық құны	35.640.680	6.712.577	1.773.035	1.557.994	791.946	1.856.360	9.968.702	58.301.294
Болжалды кредиттік залал	(240.876)	(509.907)	(407.929)	(283.988)	(208.392)	(1.376.314)	(9.968.702)	(12.996.108)

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанға Топтың сауда дебиторлық берешек бойынша кредиттік тәуекелге ұшырауы туралы ақпарат резервтер матрицаларын пайдалану арқылы ұсынылған:

Мың теңгемен	Ағымдағы	Төлемдердің мерзімін өткізіп алу						Барлығы
		1 күннен 30 күнге дейін	31 күннен 60 күнге дейін	61 күннен 90 күнге дейін	91 күннен 120 күнге дейін	121 күннен 360 күнге дейін	360 күннен аса	
Болжалды кредиттік залал пайызы	0,33%	6,41%	18,96%	21,48%	33,27%	70,72%	100%	
Дефолт кезінде жалпы есеп айырысу жиынтық баланстық құны	30.226.850	4.261.151	1.452.441	1.031.152	528.807	1.430.581	4.194.596	43.125.578
Болжалды кредиттік залал	(100.287)	(273.025)	(275.421)	(221.529)	(175.955)	(1.011.722)	(4.194.596)	(6.252.535)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың сауда дебиторлық берешегі мынадай валюталармен берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Тенге	43.123.448	35.252.251
АҚШ доллары	1.972.245	1.413.021
Еуро	200.812	199.179
Басқа валютада	8.681	8.592
	45.305.186	36.873.043

17. АВАНСТЫҚ ТӨЛЕМДЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына аванстық төлемдерге мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Аванстық төлемдер	6.211.957	7.509.687
	6.211.957	7.509.687
Минус: құнсыздану резерві	(5.719)	(9.136)
	6.206.238	7.500.551

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін құнсыздану үшін резерв қозғалысы:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына құнсыздану резерві	(9.136)	(37.066)
Бір жылда (есептелгені)/түзетілгені	(103.649)	19.991
Бір жылда есептен шығарылғаны	107.066	7.939
Жыл соңына құнсыздану үшін резерв	(5.719)	(9.136)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына қысқа мерзімді активтерге төленген аванстар Топтың операциялық қызметі үшін қызметтер мен ТМҚ жеткізгені үшін мердігерлерге берілді.

18. АЙНАЛЫМДАҒЫ ӨЗГЕ ДЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына айналымдағы өзге де қаржылық активтерге мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Банк депозиттері	3.399.500	11.558.500
Жұмыскерлерге берілген қарыз	1.235.750	1.245.820
Қолданылуы шектеулі ақша қаражаты	912.769	912.769
Жұмыскерлердің берешегі	375.093	372.763
Өзге де дебиторлық берешек	3.643.862	2.559.341
	9.566.974	16.649.193
Минус: болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(5.192.904)	(5.056.469)
	4.374.070	11.592.724

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша болжалды кредиттік залалдарды қамтуға резерв «Эксимбанк Қазақстан» АҚ таратылуына байланысты банкте орналастырылып, депозитке есептелген 3.399.500 мың теңге мөлшеріндегі резерв кіреді.

Қолданылуы шектеулі ақша қаражаты банк операцияларын жүзеге асыруға лицензияны қайтарып алуға байланысты өндіріп алуға ықтималдығы аз ретінде бағаланатын «Қазинвестбанк» АҚ мен «Эксимбанк Қазақстан» АҚ-дағы шоттарда тиісінше, 413.315 мың теңге және 499.454 мың теңге сомаға ақша қаражатын білдіреді. Болжалды кредиттік залалдар үшін резерв осы ақша қаражатының барлық сомасына ескерілген.

18. АЙНАЛЫМДАҒЫ ӨЗГЕ ДЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР (ЖАЛҒАСЫ)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бастапқы өтеу мерзімі 3 (үш) айдан артық, бірақ 12 (он екі) айдан аспайтын «Банк ВТБ» АҚ банкіне 9,0% мөлшерлеменен 3.000.000 мың теңге және «Сбербанк» АҚ-ға 9,0% мөлшерлеменен 3.000.000 мың теңге, АҚШ долларында «Банк РБК» АҚ-ға 1,2% мөлшерлеменен 2.159.000 мың теңге мөлшерінде банк депозиттерін орналастырды. Топ депозиттердің өтеу мерзімі басталғанға дейін 2022 жыл ішінде банктерден жалпы сомасы 8.305.500 мың теңгеге барлық депозитті қайтарды.

31 желтоқсанға аяқталған жылдар үшін болжалды кредиттік залалдар резервінің қозғалысы мына түрде берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(5.056.469)	(4.901.841)
Бір жылдағы есептеу (47-ескертпе)	(155.468)	(168.526)
Бір жылға есептен шығару	19.033	13.898
Жыл соңына болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(5.192.904)	(5.056.469)

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанға жұмыскерлерге берілген қарыз және өзге дебиторлық берешек бойынша Топтың кредиттік тәуекелге ұшырауы туралы ақпарат резервтер матрицасын пайдалану арқылы берілген:

Мың теңгемен	Ағымдағы	Төлемдердің мерзімін өткізіп алу						Барлығы
		1 күннен 30 күнге дейін	31 күннен 60 күнге дейін	61 күннен 90 күнге дейін	91 күннен 120 күнге дейін	121 күннен 360 күнге дейін	360 күннен аса	
Болжалды кредиттік залал пайызы	7,09%	5,04%	9,06%	10,40%	18,93%	29,87%	100%	
Дефолт кезінде жалпы есеп айырысу жиынтық баланстық құны	4.497.727	4.306	18.558	5.605	6.903	233.325	488.281	5.254.705
Болжалды кредиттік залал	(318.882)	(217)	(1.681)	(583)	(1.307)	(69.684)	(488.281)	(880.635)

2021 жылғы 31 желтоқсанға жұмыскерлерге берілген қарыз, жұмыскерлердің берешегі және өзге де дебиторлық берешектің берілуі мерзімінің талдамасы мына түрде берілген:

Мың теңгемен	Ағымдағы	Төлемдердің мерзімін өткізіп алу						Барлығы
		1 күннен 30 күнге дейін	31 күннен 60 күнге дейін	61 күннен 90 күнге дейін	91 күннен 120 күнге дейін	121 күннен 360 күнге дейін	360 күннен аса	
Болжалды кредиттік залал пайызы	7,28%	4,98%	28,80%	13,52%	29,50%	47,03%	100%	
Дефолт кезінде жалпы есеп айырысу жиынтық баланстық құны	3.645.929	21.030	500	3.218	3.309	44.611	459.327	4.177.924
Болжалды кредиттік залал	(265.298)	(1.048)	(144)	(435)	(976)	(20.979)	(459.327)	(748.207)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына айналымдағы өзге де қаржылық активтер мынадай валюталарда берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Теңге	4.369.873	9.425.976
АҚШ доллары	4.197	2.166.748
	4.374.070	11.592.724

19. КЕРІ «РЕПО» ШАРТЫ БОЙЫНША АКТИВТЕР ЖӘНЕ АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰНЫ БОЙЫНША ЕСКЕРІЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР

АМОРТИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚҰНЫ БОЙЫНША ЕСКЕРІЛЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланатын құны бойынша ескерілетін 14.832.821 мың теңге сомадағы қаржылық активтер теңгемен ірілендірілген Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің («ҚРҰБ») қысқа мерзімді дисконтты ноталарымен берілген. 2022 және 2021 жылдары Топ сәйкесінше 84.163.285 мың теңге және 140.018.401 мың теңге құны бойынша қысқа мерзімді дисконтты ноталарды сатып алды. 2022 жылдың ішінде қысқа мерзімді дисконтты ноталар номиналды құны бойынша 69.350.275 мың теңге және 649.725 мың теңге пайыздық кіріс сомаға өтелді (2021 жыл: номиналды құны бойынша 158.630.603 мың теңге және 1.369.397 мың теңге).

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанға амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер мыналарды құрайды:

Мың теңгемен	Өтеу күні	Өтеудегі кірістілік	Номиналдық құны	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Ноты НБРК	25 января 2023 года	16,46%	15.000.000	14.832.821	-
			15.000.000	14.832.821	-

Шартта көзделген ақша ағындары негізгі сома және пайыздар болып табылатын, қаржылық активтер шартта көзделген ақша ағындарын жинау үшін тиісті бизнес-модель аясында ұсталатын талаппен Топ амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржылық активтерді таныды.

КЕРІ «РЕПО» ШАРТЫ БОЙЫНША АКТИВТЕР

Топ 2021 жылы желтоқсан айында «Халық Финанс» АҚ-мен кері «репо» шартын жасады. Бұл келісімінің мәні Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған купондық еурооблигациялар (ISIN XS1120709669) және купондық МЕУКАМ (ISIN KZKD000915) болып табылады. Топ контрагенттің дефолты кезінде берілген бағалы қағаздарды сатуға немесе қайта кепілге қоюға құқылы. Кері «репо» шарты бойынша кепілдегі бағалы қағаздардың әділ құны 49.999.824 мың теңгені құрайды. Шарттың қолданыс мерзімі 2022 жылдың 31 наурызында аяқталады. Шарт валютасы — теңге. 1.172.438 мың теңге мөлшеріндегі пайызды қоса алғанда, алынған бағалы қағаздарды қайта сату бағасы 51.172.262 мың теңгені құрайды (операциялық ақша ағындарының құрамында ұсынылды).

20. АЙНАЛЫМДАҒЫ ӨЗГЕ ДЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына айналымдағы өзге де активтерге мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Өтелуге ҚҚС	4.355.432	6.850.749
Корпоративтік табыс салығынан басқа, алдын ала төленген салықтар	3.143.939	3.536.444
Операторларды қосу бойынша келешектегі кезеңдер шығыстары	1.293.116	906.594
Өзгелері	3.277.931	2.016.645
	12.070.418	13.310.432

21. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен оның баламаларына мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражаты	146.451.791	97.556.615
Өтеу мерзімі ашылу күнінен бастап 90 күннен аз депозиттер	95.672.493	69.547.376
Кассадағы ақша қаражаты	8.516	14.090
	242.132.800	167.118.081
Минус: болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(10.646)	(8.242)
	242.122.154	167.109.839

Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражатына жылдық 0,1-ден 7,25%-ға дейінгі пайыздық мөлшерлеме бойынша пайыздар есептеледі (2021 жыл: жылдық 0,2-ден 7,25%-ға дейін).

Топтың ақша қаражатына ағымдағы қажеттіліктеріне байланысты бір күннен үш айға дейінгі мерзімге ашылған қысқа мерзімді банк депозиттері 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 15,60% мөлшерлеменен 95.672.493 мың теңге құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 8,90% мөлшерлеменен 69.547.376 мың теңге).

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары мынадай валюталарда берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
АҚШ доллары	149.734.206	104.821.000
Теңге	90.509.732	60.770.210
Еуро	1.343.271	1.212.064
Ресей рублі	422.368	305.666
Өзгелері	112.577	899
	242.122.154	167.109.839

2022 жылдың 31 желтоқсанына аяқталған жыл үшін болжалды кредиттік залал үшін резервтегі қозғалыс:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(8.242)	(3.412)
Бір жылға есептелгені (47-ескертуге)	(2.404)	(4.830)
Жыл соңына болжалды кредиттік залалдар үшін резерв	(10.646)	(8.242)

22. КАПИТАЛ

ЖАРИЯЛАНҒАН ЖӘНЕ ШЫҒАРЫЛҒАН АКЦИЯЛАР

	Акциялар саны		Мың теңгемен		Барлық шығарылған акциялар
	Жай акциялар	Артықшылықты дауыс бермейтін акциялар	Жай акциялар	Артықшылықты дауыс бермейтін акциялар	
2020 жылғы 31 желтоқсанға	10.922.876	1.213.653	10.922.876	1.213.653	12.136.529
2021 жылғы 31 желтоқсанға	10.922.876	1.213.653	10.922.876	1.213.653	12.136.529
2022 жылғы 31 желтоқсанға	10.922.876	1.213.653	10.922.876	1.213.653	12.136.529

АКЦИОНЕРЛЕРДЕН САТЫП АЛЫНҒАН МЕНШІКТІ АКЦИЯЛАР

	Акциялар саны		Мың теңгемен		Барлық шығарылған акциялар
	Жай акциялар	Артықшылықты дауыс бермейтін акциялар	Жай акциялар	Артықшылықты дауыс бермейтін акциялар	
2020 жылғы 31 желтоқсанға	216.852	914.868	3.052.617	4.012.997	7.065.614
Меншікті акцияларды сатып алу					
Бұрын сатып алынған меншікті акцияларды сату	-	-	-	-	-
2021 жылғы 31 желтоқсанға	216.852	914.868	3.052.617	4.012.997	7.065.614
Меншікті акцияларды сатып алу	-	-	-	-	-
Бұрын сатып алынған меншікті акцияларды сату	-	-	-	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға	216.852	914.868	3.052.617	4.012.997	7.065.614

САТЫП АЛЫНҒАН АКЦИЯЛАРДЫ ШЕГЕРГЕНДЕГІ ШЫҒАРЫЛҒАН АКЦИЯЛАР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сатып алынған акцияларды шегергендегі шығарылған жай және артықшылықты акциялар саны тиісінше 10.706.024 және 298.785.

АРТЫҚШЫЛЫҚТЫ АКЦИЯЛАР

Артықшылықты акциялар иелерінің бір акцияға шаққанда 300 теңге мөлшерінде жыл сайынғы кумулятивті дивидендтерді және жай акциялардың иелеріне төленетін акцияға дивидендтер сомасынан алуға құқығы бар. Артықшылықты акциялар бойынша дивидендтерді төлеу «Қазақтелеком» АҚ акционерлері жиналысының шешімін талап етпейді. Жыл сайынғы кумулятивті дивидендтердің болашақтағы ақша ағындарының дисконтталған құны 2022 жылғы 31 желтоқсанға сомасы 814.868 мың теңге (2021 жығы 31 желтоқсанға: 814.868 мың теңге). Бұл міндеттеме ұзақ мерзімді міндеттемелер құрамындағы артықшылықты акциялардың борыштық құрамдас бөлігі ретінде көрсетілген.

22. КАПИТАЛ (ЖАЛҒАСЫ)

ДИВИДЕНДТЕР

Артықшылықты акциялар бойынша төленетін дивидендтердің міндетті мөлшері Компания Жарғысына сәйкес бір акцияға шаққанда 300 теңгені құрайды. Тиісінше, артықшылықты акциялар құрамдастырылған қаржы құралдары болып табылады, демек міндеттемелер мен капиталда ескерілетін компоненттер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бөлек жолмен міндеттемелер немесе капитал құрамында көрсетіледі. 2022 жылғы 31 желтоқсанға 89.636 мың теңге сомасындағы белгіленген дивидендтер есептелінді (2021 жыл: 89.636 мың теңге) және жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте туралы есепте пайыздар бойынша шығыс ретінде көрсетіледі (39-ескертпе).

2022 жылғы 30 сәуірде «Қазақтелеком» АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысында қабылданған шешімнің негізінде Компания 2021 жылдың қорытындысы бойынша 983.119 мың теңге сомасында артықшылықты акциялар бойынша қосымша дивидендтерді және 38.438.802 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: тиісінше 427.525 мың теңге және 18.530.843 мың теңге) мөлшерінде жай акциялар бойынша дивидендтерді жариялады. Жай акциялар бойынша есептелген дивидендтер 2022 жылдың ішінде төленді. 2022 жылғы 31 желтоқсанға акцияға (жай және артықшылықты) дивидендтер 3.590,39 теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: жай және артықшылықты акцияға 1.730,88 теңге) құрады.

31 желтоқсанға аяқталған жылдар үшін төленетін дивидендтер қозғалысы:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына төленетін дивидендтер	17.573	17.577
Бас компанияның акционерлеріне жай акциялар бойынша жарияланған дивидендтер	38.438.802	18.530.843
Бақыламайтын акционерлерге жай акциялар бойынша жарияланған дивидендтер	-	4.394.500
Міндетті мөлшерден тыс артықшылықты акцияларға жарияланған дивидендтер	983.119	427.525
Артықшылықты акциялардың борыштық құрамдас бөлігі бойынша пайыздық шығыс (39-ескертпе)	89.636	89.636
Өзара есеп айырысу	-	(1.386.421)
Бас компанияның акционерлеріне төленген дивидендтер	(39.511.557)	(17.661.587)
Бақыламайтын акционерлерге төленген дивидендтер	-	(4.394.500)
Жылдың соңына төленетін дивидендтер (29-ескертпе)	17.573	17.573

2022 жыл үшін Топ дивидендтер бойынша төлем көзінде 909 мың теңге (2021 жыл: 3.191 мың теңге) мөлшерінде салық төледі.

МЕНШІК ИЕЛЕРІМЕН ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛАР

«Самұрық-Қазына» АҚ шешіміне сәйкес, «Қазақтелеком» АҚ IPO іске асыру шеңберінде 2018-2021 жылдары «Қазақтелеком» АҚ тәуелсіз консультанттарды тартты. «Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы шешіміне сәйкес мұндай шығыстарды «Самұрық-Қазына» АҚ өтеуге тиіс болатын. Осылайша, 2021 жылы екі тарап шығыстарды өтеу туралы келісімге қойды. Оған сәйкес жалпы шығыстар сомасы ҚҚС есебінсіз 1.310.411 мың теңгені құрады. Шығыстардың бір бөлігі ҚҚС қоса алғанда 1.386.421 мың теңге мөлшерінде төленетін дивидендтер есебі арқылы өтелді (1.237.876 мың теңге, ҚҚС есебінсіз). 72.535 мың теңге мөлшеріндегі қалған бөлігі 2021 жылы ақшалай алынды.

БАСҚА РЕЗЕРВТЕР

Жарғыға сәйкес Компания жарияланған жарғылық капиталдың 15% мөлшерінде резервтік капитал құрды. Бұл резервтік капитал бөлінбеген пайданан құрылды. 2022 және 2021 жылдары резервтік капиталда қозғалыс болған жоқ.

ШЕТЕЛ ВАЛЮТАСЫН ҚАЙТА ЕСЕПТЕУ ЖӨНІНДЕГІ РЕЗЕРВ

Шетел валютасын қайта есептеу қоры функционалдық валютасы теңге болып табылмайтын және қаржылық есептілігі 3-ескертпеде ашылған есеп саясатына сәйкес, шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізілетін еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігін қайта есептеу кезінде туындайтын бағамдық айырмаларды көрсету үшін пайдаланылады.

БІР АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА

Бір акцияға шаққандағы базалық пайда бас компанияның жай акцияларын ұстаушылар арасында бөлінуге жататын жыл ішіндегі таза пайданы (артықшылықты акциялар бойынша төленетін дивидендтердің таза сомасын ескере отырып түзетілген) жыл ішінде орналастырылған жай және артықшылықты акциялардың орташа өлшенген санына бөлу арқылы есептеледі.

Бір акцияға шаққандағы бөліктелген пайда бір акцияға шаққандағы негізгі пайдаға тең, өйткені Топта қандайда бір бөліктелген әлеуетті жай акциялар жоқ.

Төмендегі кестеде бір акцияға шаққандағы негізгі және бөліктелген пайданы есептеу кезінде пайдаланылатын пайда мен акциялар туралы мәліметтер келтірілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Таза пайда	114.117.977	90.759.490
Айырбасталымды артықшылықты акциялар бойынша пайыздар (39-ескертпе)	89.636	89.636
Бір акцияға шаққандағы базалық және бөліктелген пайданы есептеу үшін таза пайда	114.207.613	90.849.126
Бір акцияға шаққандағы базалық және бөліктелген пайданы есептеу үшін жай және артықшылықты акциялардың орташа өлшенген саны	11.004.809	11.004.809
Бір акцияға шаққандағы базалық және бөліктелген пайда, теңгемен	10.377,97	8.255,40

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау күні мен есепті күн арасында жай акциялармен немесе артықшылықты акциялармен басқа ешқандай операциялар жүргізілген жоқ.

22. КАПИТАЛ (ЖАЛҒАСЫ)

БІР АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА (ЖАЛҒАСЫ)

Қазақстандық қор биржасы («ҚҚБ») талаптарына сәйкес ашылатын қосымша ақпарат

ҚҚБ талаптарына сәйкес есептелген жай акциялар құны

Төменде ҚҚБ талаптарын сәйке есептелген бір жай акцияның құны көрсетілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Барлық актив	1.286.733.815	1.234.585.295
Минус: гудвилді қоса алғанда, материалдық емес активтер	347.543.744	357.827.030
Минус: барлық міндеттеме	556.125.992	590.407.929
Минус: сатып алынған акцияларды шегергендегі артықшылықты акциялардың номиналды құны	298.785	298.785
ҚҚБ талаптарына сәйкес жай акциялар құнын есептеу үшін таза активтер	382.765.294	286.051.551
Жай акциялар саны	10.706.024	10.706.024
ҚҚБ талаптарына сәйкес есептелген бір жай акцияның құны (теңгемен)	35.752	26.719

Артықшылықты дауыс бермейтін акциялардың иелеріне төленетін дивидендтер мөлшері ақпаратты ашуға қойылатын тағы бір талап болып табылады. Бір артықшылықты дауыс бермейтін акцияның баланстық құны артықшылықты дауыс бермейтін акциялар санына бөлінген дауыс бермейтін артықшылықты акцияларды ұстаушыларға тиесілі капитал мен дауыс бермейтін артықшылықты акциялардың қарыздық құрамдасы сомасы ретінде есептеледі. ҚҚБ талаптарына сәйкес акционерлер, олардың төлем деректемелері туралы өзекті ақпараттың болмағындықтан төленбейтін артықшылықты акциялар бойынша төленуге жататын дивидендтер есепке алынбайды. 2022 жылғы 31 желтоқсанға бұл көрсеткіш 3.727 теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 3.727 теңге) құрады.

23. ҚАРЫЗ

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына қарыз мыналардан тұрды:

Мың теңгемен	Орташа есептелген тиімді пайыздық мөлшерлеме	2022 жыл	Орташа есептелген тиімді пайыздық мөлшерлеме	2021 жыл
Жылдық тіркелген мөлшерлемесі 7,12%-дан 12,92% дейінгі қарыздар	10,99%	125.061.369	10,90%	157.690.590
Жылдық тіркелген пайыздық мөлшерлемесі 11,84% -дан 11,86% дейінгі облигациялар	11,86%	122.815.508	11,85%	158.100.718
		247.876.877		315.791.308

Қарызды өтеу мерзімі мынадай түрде берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Қарыздың ағымдағы бөлігі	25.018.246	33.544.325
1 жылдан 2 жылға дейінгі өтеу мерзімімен	110.270.990	24.453.132
2 жылдан 5 жылға дейінгі өтеу мерзімімен	101.977.816	239.849.225
Өтеу мерзім 5 жылдан аса	10.609.825	17.944.626
Қарыздың барлық ұзақ мерзімді бөлігі	222.858.631	282.246.983
Барлық қарыз	247.876.877	315.791.308

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыз мынаны құрады:

Қарыз	Өтеу күні	Валюта	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2022 жыл	2021 жыл
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	2027 жылғы 21 мамыр	Теңге	12,20%	47.508.167	58.057.949
«First Heartland Jusan Bank» АҚ	2024 жылғы 10 қараша	Теңге	12,90%	40.209.056	39.870.617
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ» (46-ескертпе)	2032 жылғы 30 маусым	Теңге	7,95-8,41%	21.470.046	23.611.713
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ» (46-ескертпе)	2024 жылғы 19 желтоқсан	Теңге	7,12-9,30%	8.839.409	16.039.080
«Банк ВТБ»АҚ	15 октября 2023 года	Теңге	11,90%	5.001.538	7.006.228
«Қазақстандағы Қытай Банкі» АҚ ЕБ	2024 жылғы 1 маусым	Теңге	10,70%	2.033.153	13.105.003
Барлығы				125.061.369	157.690.590

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың бекітіліген пайыздық мөлшерлемесі бар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ (өтеу мерзімі — 2027 жылғы 21 мамыр)

2022 жыл ішінде Топ 2027 жылғы 21 мамырда өтеу мерзімімен «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен жасалған кредиттік желі шарттары бойынша 10.428.192 мың теңге мөлшерінде кредит бойынша негізгі қарызды және 6.331.832 мың теңге мөлшерінде пайызды (2021 жыл: тиісінше 10.428.192 мың теңге және 7.546.064 мың теңге) өтеді.

«First Heartland Jusan Bank» АҚ (өтеу мерзімі — 2024 жылғы 10 қараша)

2021 жылғы 10 қарашада Топ пен «First Heartland Jusan Bank» АҚ 60.500.000 мың теңге сомасына кредиттік желі туралы келісімге қол қойды. 2021 жылғы 11 қарашада «First Heartland Jusan Bank» АҚ-дан 22.000.000 мың теңге және 12.000.000 мың теңге сомасына екі транш алынды, тиісінше жылдық 11% және жылдық 10,7% пайыздық мөлшерлеменен. Қосымша, 2021 жылғы 25 қарашада «First Heartland Jusan Bank» АҚ-дан 6.500.000 мың теңге сомасында жылдық 11% пайыздық мөлшерлеменен, өтеу мерзімі 2024 жылғы 10 қарашаға дейін үшінші транш алынды. Бастапқы тану күнінде несие берілген кездегі 12,9%-ға тең ұқсас құралдар үшін байқалатын нарықтық мөлшерлеме бойынша күтілетін ақша қаражатының кетуі негізінде әділ құн бойынша танылды. Барлық үш траншты бастапқы тану кезінде 1.260.102 мың теңге мөлшеріндегі дисконттың жалпы сомасы капитал құрамында, «бақыланбайтын қатысу үлесі» құрамында танылды. 2022 жыл ішінде топ 2024 жылғы 10 қарашада өтеу мерзімімен «First Heartland Jusan Bank» АҚ-мен жасалған кредиттік желі шарттары бойынша 4.506.175 мың теңге мөлшерінде пайыздарды өтеді.

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ (өтеу мерзімі — 2032 жылғы 30 маусым)

2022 жыл ішінде Топ 2032 жылғы маусымға дейін өтеу мерзімімен «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-мен жасалған кредиттік желі шарттары бойынша 2.133.333 мың теңге мөлшерінде негізгі қарызды және 1.651.723 мың теңге мөлшерінде пайызды (2021 жыл: 2.133.332 мың теңге және тиісінше 1.814.734 мың теңге) өтеді.

23. ҚАРЫЗ (ЖАЛҒАСЫ)

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ (өтеу мерзімі — 2024 жылғы 19 желтоқсан)

2022 жыл ішінде Топ 7.111.566 мың теңге көлеміндегі негізгі қарызды және 2024 жылғы желтоқсанға дейін өтеу мерзімімен «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-мен жасалған кредиттік желі шарттары бойынша 1.047.811 мың теңге мөлшеріндегі пайызды (2021 жыл: 7.425.363 мың теңге және тиісінше 1.813.732 мың теңге) өтеді.

«Қазақстандағы Қытай Банкі» ЕБ АҚ (өтеу мерзімі — 2024 жылғы 1 маусым)

2019 және 2020 жылдар ішінде Топ «Қазақстандағы Қытай Банкі» АҚ-мен өтеу мерзімі 36 ай және жылдық 10,5% тіркелген пайыздық мөлшерлеменен кредиттік желі туралы Келісім шеңберінде тиісінше 5.000.000 мың теңге және 6.000.000 мың теңге сомасына қарыз алды. 2020 жылғы 14 қазанда Топ «Қазақстандағы Қытай Банкі» АҚ-мен кредиттік желі туралы келісім бойынша пайыздық мөлшерлемені жылдық 10,5% — дан 10,3%-ға дейін төмендету туралы кредиттік келісімге толықтыруға қол қойды. Пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі ХҚҒС (IFRS) 9-ға сәйкес айтарлықтай өзгерісті білдірмейді және осылайша бастапқы міндеттемені тануды тоқтатқан жоқ.

2021 жылғы 2 маусымда Топ «Қазақстандағы Қытай Банкі» АҚ-дан кредиттік желі туралы сол келісім шеңберінде 2.000.000 мың теңге мөлшерінде қосымша транш алды. 2022 жыл ішінде топ 11.000.000 мың теңге көлемінде негізгі қарызды және 1.026.854 мың теңге мөлшерінде пайызды төледі (2021 жыл: 1.253.453 мың теңге мөлшерінде пайыз).

«ВТБ Банкі» АҚ (өтеу мерзімі — 2023 жылғы 15 қазан)

2020 жылғы 28 қазанда Топ жылдық 10,7% пайыздық мөлшерлеменен 2023 жылғы қазанға дейін өтеу мерзімімен «Банк ВТБ» АҚ ЕБ-мен кредиттік желі шарты шеңберінде 6.000.000 мың теңге сомасына қарыз алды. 2021 жылғы 31 наурызда Топ «Банк ВТБ» ЕБ АҚ-мен кредиттік желі сомасын 6.000.000 мың теңгеден 7.000.000 мың теңгеге дейін ұлғайту туралы қосымша келісімге қол қойды және өтеу мерзімі 2023 жылғы 15 қазанға дейін және жылдық пайыздық мөлшерлемесі 10,7% құрайтын 1.000.000 мың теңге алды. 2022 жыл ішінде Топ 2.000.000 мың мөлшерінде кредит бойынша негізгі қарызды өтеді. теңге және 574.868 мың теңге мөлшеріндегі пайыздар (2021 жыл: 721.718 мың теңге мөлшеріндегі пайыздар).

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздар мен қарыз мынаны құрады:

Облигациялар	Өтеу күні	Валюта	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2022 жыл	2021 жыл
«Қазақтелеком» АҚ (KZTKb3) жергілікті облигациялары	2026 жылғы 19 маусым	Теңге	11,86%	80.243.841	80.225.718
«Қазақтелеком» АҚ жергілікті облигациялары (KTCB.1024 және KTCB2.1024 (45-ескертпе))	2024 жылғы 1 қараша	Теңге	11,84%	42.571.667	77.875.000
				122.815.508	158.100.718

«Қазақтелеком» АҚ жергілікті облигациялары (KZTKb3)

2019 жылғы 19 маусымда Топ «Қазақстан қор биржасы» АҚ-ға жалпы сомасы 80.000.000 мың теңге, тиімді мөлшерлемесі 11,86% және өтеу мерзімі 2026 жылғы маусымда облигацияларды орналастырды. Бір облигацияның номиналды құны — мың теңге. 2022 жыл ішінде топ 9.200.001 мың теңге сомасына пайыз төледі (2021 жыл: 9.200.001 мың теңге).

«Қазақтелеком» АҚ жергілікті облигациялары (KTCB.1024 және KTCB2.1024)

2018 жылғы 6 қарашада және 12 желтоқсанда Топ «Астана» халықаралық қаржы орталығының («АІХ») биржасында 100.000.000 мың теңге сомасында купондық облигациялар листингін жүзеге асырды, тиімді мөлшерлемесі 11,84% және өтеу мерзімі 2024 жылғы қарашада. Бір облигацияның номиналды құны-мың теңге. Осы шығарылымдар бойынша облигацияларды бас компания сатып алды.

Бас компаниямен жасалған купондық облигацияларды сатып алу-сату шарттарының талаптарына сәйкес, Топ 2019 жылдың 31 желтоқсанына дейінгі мерзімде шарттың жалпы сомасын жабу үшін жеткілікті көлемде қамтамасыз етуді немесе компанияның акцияларын қор нарығында бастапқы/қайталама орналастыруды ұсынуға міндетті болды. 2020 жылғы 18 тамызда «Кселл» АҚ-ның 150 миллион дана немесе 75% акциясы Топтың купондық облигациялары бойынша қамтамасыз ету ретінде бас компанияға кепілге берілді.

2020 жылғы 10 желтоқсанда топ 2024 жылғы 1 қарашаға дейін өтеу мерзімі бар жергілікті облигацияларды бас компаниядан 25.000.000 мың теңге мөлшерінде мерзімінен бұрын сатып алды.

2022 жыл ішінде Топ 34.000.000 мың теңге сомасына облигациялардың бір бөлігін мерзімінен бұрын сатып алып, 9.048.583 мың теңге сомасына пайыз төледі (2021 жыл: 8.625.000 мың теңге мөлшерінде пайыз).

КОНВЕНАНТТАР

Топ кредиттік шарттардың талаптарына сәйкес қаржылық және қаржылық емес келісімдердің орындалуын қамтамасыз етуге міндетті. Қаржылық келісімдерді сақтамау несие берушілерге несиелерді мерзімінен бұрын өтеуді талап етуге құқық береді. 2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша топ барлық қаржылық және қаржылық емес.

24. ПАЙДАЛАНУ ҚҰНЫ ЖӘНЕ ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР НЫСАНЫНДАҒЫ АКТИВТЕР

Төменде пайдалану құқығы нысанындағы активтердің баланстық құны және оның жыл ішіндегі өзгерістері берілген:

Мың теңгемен	Ғимараттар мен құрылыстар	Жабдық	Барлығы
Бастапқы құн			
2021 жылғы 1 қаңтарға	60.846.301	42.848.491	103.694.792
Түсімдер	4.072.579	-	4.072.579
Модификация	1.795.233	-	1.795.233
Бұзу	(1.179.162)	-	(1.179.162)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	65.534.951	42.848.491	108.383.442
Түсімдер	3.099.088	211.757	3.310.845
Модификация	786.573	2.035.434	2.822.007
Шығуы	(884.365)	-	(884.365)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	68.536.247	45.095.682	113.631.929
Жинақталған тозу			
2021 жылғы 1 қаңтарға	16.569.720	7.430.654	24.000.374
Есептелген тозу	10.451.786	3.187.580	13.639.366
Бұзу	(105.364)	-	(105.364)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	26.916.142	10.618.234	37.534.376
Есептелген тозу	4.495.171	8.493.289	12.988.460
Шығуы	(185.712)	-	(185.712)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	31.225.601	19.111.523	50.337.124
Қалдық құны			
2021 жылғы 31 желтоқсанға	38.618.809	32.230.257	70.849.066
2022 жылғы 31 желтоқсанға	37.310.646	25.984.159	63.294.805

24. ПАЙДАЛАНУ ҚҰНЫ ЖӘНЕ ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР НЫСАНЫНДАҒЫ АКТИВТЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Төменде жалдау бойынша міндеттемелердің баланстық құны және оның жыл ішіндегі өзгерістері берілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Кезең басына	49.151.576	59.110.635
Түсімдер (47-ескертпе)	3.310.845	4.072.579
Модификация (47-ескертпе)	2.822.007	1.795.233
Шығуы (47-ескертпе)	(698.653)	(754.362)
Пайыздар бойынша шығыстар (39-ескертпе)	5.716.000	7.469.004
Пайыздар төлемі (47-ескертпе)	(5.716.000)	(7.469.004)
Ақша қаражатымен негізгі қарызды қайтару (47-ескертпе)	(13.759.891)	(15.072.509)
Кезең соңына	40.825.884	49.151.576

Төменде жалдау бойынша ұзақ және қысқа мерзімді міндеттемелердің баланстық құны және оның жыл ішіндегі өзгерістері берілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Жалдау бойынша міндеттемелер: ұзақ мерзімді бөлігі	28.360.505	33.810.098
Жалдау бойынша міндеттемелер: қысқа мерзімді бөлігі	12.465.379	15.341.478

Төменде пайда және залал құрамында танылған сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	32021 жылғы 31 желтоқсан
Пайдалану құқығы нысанындағы активтерге есептелген тозу	12.988.460	13.639.366
Жалға беру міндеттемелері бойынша пайыздық шығындар (39-ескертпе)	5.716.000	7.469.004
Қысқа мерзімді жалға алу және құны төмен активтерді жалға алу шығыстары (іске асырудың өзіндік құнына қосылған) (35-ескертпе)	1.133.982	1.007.372
Қысқа мерзімді жалға алу шығыстары (жалпы және әкімшілік шығыстар қосылған) (36-ескертпе)	221.786	241.174
	20.060.228	22.356.916

2022 жылы жалдау бойынша ақшалай шығыстардың жалпы сомасы 20.831.659 мың теңгені құрады, оның ішінде құны төмен активтерді жалға алуға және қысқа мерзімді жалға алуға жататын 1.355.768 мың теңге мөлшерінде ақшалай қаражаттың кетуі (2021 жыл: тиісінше 23.789.831 мың теңге және 1.248.546 мың теңге). 2022 жылы Топта 3.310.845 мың теңге (2021 жыл: 4.072.579 мың теңге) мөлшерінде пайдалану құқығы және жалдау бойынша міндеттемелер нысанындағы активтердің ақшалай емес түсімдері болды.

25. ЖҰМЫСКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БЕРУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

МЕМЛЕКЕТТІК ЗЕЙНЕТКЕРЛІК ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес әлеуметтік салықты төлейді. Әлеуметтік салық және жалақыны есептеу олардың туындауына қарай шығыстарда көрсетіледі. Сондай-ақ Топ жұмыскерлердің жалақысынан жинақтаушы зейнетақы қорларына жұмыскерлердің жарнасы ретінде төленетін 10 % ұстап қалады. Мұндай шығыстар орын алған кезеңі бойынша көрсетіледі.

ЖҰМЫСКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БЕРУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың сыйақы беру бойынша жалпы міндеттемелері мыналарды қамтыды:

Мың теңгемен	2022	2021
Белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспарлар бойынша міндеттемелердің дисконтталған құны	17.508.382	22.685.554
Басқа ұзақ мерзімді төлемдер бойынша міндеттемелердің дисконтталған құны	742.004	689.610
	18.250.386	23.375.164

Белгіленген төлемдері бар Зейнетақы жоспары компания мен қызметкерлер арасында жасалған Ұжымдық шартқа сәйкес зейнетақымен қамсыздандыру бойынша міндеттемелерді орындауды көздейді. Басқа ұзақ мерзімді төлемдер мерейтойлық күндерге сыйақы төлеуді, қызметкерлердің қайтыс болуына байланысты төлемдерді және басқаларын қамтиды. Топ мұндай міндеттемелер үшін Қор құрған жоқ.

Төменде 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін белгіленген төлемдермен зейнетақы жоспарлары бойынша міндеттеменің дисконтталған құнын салыстыру берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына барлық міндеттемелер	22.685.554	16.688.944
Ағымдағы қызметтердің құны	833.583	569.878
Өткен кезеңдегі қызметтердің құны	(9.646.346)	-
Пайыздық шығындар	1.745.547	1.326.771
Жыл ішінде төленген сыйақы	(1.457.974)	(2.730.146)
Өзге жиынтық кіріс құрамында жыл ішінде танылған актуарлық залал/(кіріс)	3.348.018	6.830.107
Жыл аяғына барлық міндеттеме	17.508.382	22.685.554
Жыл ішінде төленетін міндеттемелер	(1.471.855)	(1.425.479)
Бір жылдан аса уақыттан кейін төленетін міндеттемелер	16.036.527	21.260.075

Төменде 31 желтоқсанға аяқталған жылдар үшін белгіленген төлемдермен өзге де ұзақ мерзімді төлемдер бойынша міндеттемелердің дисконтталған құнын салыстырып тексеру берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Жыл басына барлық міндеттемелер	689.610	727.200
Ағымдағы қызметтер құны	43.184	52.375
Өткен кезеңдегі қызметтер құны	53.576	-
Пайыздық шығындар	51.972	57.812
Жыл ішінде төленген сыйақы	(71.745)	(85.975)
Пайда мен залал құрамында бір жыл ішінде танылған актуарлық кірістер	(24.593)	(61.802)
Жыл аяғына барлық міндеттеме	742.004	689.610
Жыл ішінде төленетін міндеттемелер	(91.002)	(100.963)
Бір жылдан аса уақыттан кейін төленетін міндеттемелер	651.002	588.647

25. ЖҰМЫСҚЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БЕРУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

ЖҰМЫСҚЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БЕРУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жылы танылған актуарлық пайда негізінен 2022 жылғы ақпандағы ұжымдық шарттағы өзгерістерге байланысты болды (2021 жылы танылған шығындар негізінен дисконттау мөлшерлемесіне қатысты болжамдардың өзгеруіне және өткен кезеңдердегі түзетулерге байланысты болды). Ағымдағы қызметтердің құны, жұмыскерлерге жалпы сомасы 6.943.077 мың теңгеге арналған өзге де жеңілдіктер бойынша пайыздар мен актуарлық шығындарға арналған шығындар іске асырудың өзіндік құны құрамындағы шығыстарда және персоналға арналған шығындар ретінде жалпы және әкімшілік шығыстарда көрсетілді (2021 жыл: 1.945.034 мың теңге) (38 және 39-ескертпелер).

2022 жылы басқа жиынтық табыстың құрамында танылған актуарлық залалдар 3.348.018 мың теңгені құрады (2021 жылғы актуарлық залалдар: табыс салығын шегергенде 6.302.871 мың теңге).

Топта танылмаған актуарлық шығындар немесе бұрынғы қызметтердің танылмаған құны болған жоқ.

Міндеттемелерді есептеу кезінде жұмысшылардың өлім-жітім деңгейіне қатысты жарияланған статистика және жұмысшылардың санына, жасына, жынысына және жұмыс өтіліне қатысты Топтың нақты деректері пайдаланылды. Топтың зейнетақы жоспарлары бойынша зейнетақы міндеттемелерін айқындау кезінде пайдаланылған басқа да негізгі жорамалдар мынадай кестеде көрсетілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Дисконттау мөлшерлемесі	9,92%	7,95%
Ең төменгі жылдық жалақының болжамды ұлғаюы	9,00%	8,10%

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша елеулі жорамалдар үшін сезімталдықтың сандық талдауы берілген:

Сезімталдық деңгейі	Дисконттау Мөлшерлемесі		Ең төменгі жылдық жалақының болжамды ұлғаюы	
	0,5%-ға өсу	0,5%-ға төмендеу	1%-ға өсу	1%-ға төмендеу
Белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспар бойынша міндеттемелерге ықпал, мың теңгемен	(710.018)	798.215	1.033.723	(912.421)

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша елеулі жорамалдар үшін сезімталдықтың сандық талдауы берілген:

Сезімталдық деңгейі	Дисконттау Мөлшерлемесі		Ең төменгі жылдық жалақының болжамды ұлғаюы	
	0,5%-ға өсу	0,5%-ға төмендеу	1%-ға өсу	1%-ға төмендеу
Белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспар бойынша міндеттемелерге ықпал, мың теңгемен	(1.178.236)	1.459.647	1.653.978	(1.557.960)

Жоғарыда көрсетілген сезімталдық талдауы белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік жоспар бойынша міндеттеме негізгі жорамалдардың дәйекті өзгерістері ықпал ететін әдістің негізінде жүргізілді, есепті кезең соңындағы жағдай бойынша олардың мәндері экстраполяциялау арқылы анықталады. Сезімталдық талдауы басқа жорамалдар өзгермейтін жағдайда елеулі жорамалдардың өзгерісіне негізделеді. Сезімталдық талдауы белгіленген төлемдері бар зейнеткерлік бағдарламасы бойынша міндеттеменің нақты өзгерісін көрсетпеуі мүмкін, себебі жорамалдардың өзгерістері бір-біріне қатыссыз өтетіндіктен оның орын алу мүмкіндігі аз.

26. ШАРТ БОЙЫНША ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына шарт бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Операторлармен шарттар бойынша міндеттемелер	4.047.586	4.766.404
Абоненттерді қосу бойынша шарт міндеттемелері	426.653	544.722
Шарттар бойынша өзге де міндеттемелер	3.079.966	2.876.996
	7.554.205	8.188.122

Шарт бойынша 31 желтоқсанға міндеттемелер қозғалысы:

Мың теңгемен	2022	2021
Шарт бойынша 1 қаңтарға міндеттемелер	30.068.781	24.944.812
Жыл ішінде келешектегі кезеңдерге жатқызылғаны	287.690.513	232.019.257
Түсім ретінде танылғаны	(283.462.982)	(226.895.288)
Шарт бойынша 31 желтоқсанға міндеттемелер	34.296.312	30.068.781
Қысқа мерзімді (30-ескертпе)	26.742.107	21.880.659
Ұзақ мерзімді	7.554.205	8.188.122

27. АКТИВТЕРДІ ТАРАТУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Активтерді жою жөніндегі міндеттемелерге арналған резерв ақша ағындарын бағалауды пайдалана отырып, учаскелер мен объектілерді бастапқы жағдайына дейін қалпына келтіруге арналған күтілетін шығындардың дисконтталған құны бойынша көрсетіледі және нақты актив құнының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары салыққа дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады, бұл оларды пайдаланудан шығару міндеттемелеріне тән тәуекелдерді көрсетеді.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы активтерді шығару жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтің қозғалысы:

Мың теңгемен	2022	2021
1 қаңтарға активтерді тарату бойынша міндеттемелер үшін резерв	10.284.324	8.480.576
Дисконт амортизациясы (39-ескертпе)	610.541	597.758
Қосымша құрылған (қалпына келтірілген) резервтер (8-ескертпе)	(1.352.105)	1.205.990
31 желтоқсанға активтерді тарату бойынша міндеттемелер резерві	9.542.760	10.284.324
Қысқа мерзімді бөлігі (31-ескертпе)	2.947.595	2.868.319
Ұзақ мерзімді бөлігі	6.595.165	7.416.005

28. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына сауда кредиторлық берешекке мыналар кірді:

Мың теңгемен	2022	2021
Негізгі құралдарды жеткізуге сауда кредиторлық берешек	56.524.594	46.945.570
Көрсетілген қызметтер үшін сауда кредиторлық берешек	46.382.181	27.284.558
Алынған ТМҚ үшін сауда кредиторлық берешек	1.925.479	870.483
	104.832.254	75.100.611

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына сауда кредиторлық берешекке пайыз есептелген жоқ.

28. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (ЖАЛҒАСЫ)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына сауда кредиторлық берешек мынадай валюталармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Теңге	98.267.568	56.541.166
АҚШ доллары	3.137.656	16.879.626
Еуро	3.035.534	1.478.207
Ресей рублі	384.720	194.828
Өзгелері	6.776	6.784
	104.832.254	75.100.611

29. ӨЗГЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына өзге қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер мыналарды қамтыды:

Мың теңгемен	2022	2021
Жұмыскерлермен есептесу	24.352.049	19.363.782
Төленуге тиіс дивидендтер (22-ескертпе)	17.573	17.573
Өзгелері	3.247.259	570.730
	27.616.881	19.952.085

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына өзге қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелерге пайыздар есептелінбеді, қалдықтар көбінесе теңгемен көрсетілді. ы в тенге.

30. ШАРТ БОЙЫНША ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына шарттар бойынша қысқа мерзімді міндеттемелер мыналарды қамтыды:

Мың теңгемен	2022	2021
Алынған аванстар	24.597.725	19.697.210
Операторлармен шарттар бойынша міндеттемелер	1.678.156	1.674.654
Абоненттерді қосуға шарттар бойынша міндеттемелер	261.527	312.099
Шарттар бойынша өзге міндеттемелер	85.025	82.586
Өзгелері	119.674	114.110
	26.742.107	21.880.659

Алынған аванстар клиенттерге телекоммуникациялық байланыс, интернет, IP TV қызметтерін көрсеткені үшін алдын ала төлемді білдіреді. Клиенттерді үш негізгі топқа бөлуге болады: жеке тұлғалар, жеке компаниялар және мемлекеттік сектор.

31. ӨЗГЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына өзге қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелер мыналарды қамтыды:

Мың теңгемен	2022	2021
Бағалау міндеттемелері		
Шарттық міндеттемелер мен айыппұлдар бойынша сот шағымдары	3.684.675	3.684.675
Активтердің кетуі бойынша міндеттемелер (27-ескертпе)	2.947.595	2.868.319
Салық тәуекелдері бойынша бағалау міндеттемелері	1.910.312	3.842.611
	8.542.582	10.395.605
Өзге қаржылық емес міндеттемелер		
Табыс салығынан басқа, төлемге салық	4.249.869	2.745.141
Зейнетақы қорларымен есептесу	1.009.829	712.895
Өзгелері	703.727	425.390
	5.963.425	3.883.426
	14.506.007	14.279.031

31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы салық тәуекелдері бойынша бағалау міндеттемелеріндегі өзгерістер:

Мың теңгемен	2022	2021
1 қаңтарға бағалау міндеттемелері	3.842.611	1.616.063
Салық тәуекелдері бойынша бағалау міндеттемелерін есептеу	1.019.959	2.226.548
Тану	(822.012)	-
Салықты және онымен байланысты айыппұлдар мен өсімақыларды кері қайтару	(2.130.246)	-
31 желтоқсанға бағалау міндеттемелері	1.910.312	3.842.611

2021 жыл ішінде Топ салықтық тәуекелдер бойынша бағалау міндеттемелерін 2.226.548 мың теңге мөлшерінде есептеді, оның 1.055.681 мың теңгесі Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің өкілдері жүргізген салықтық шолуға жатады (48-ескертпе), ал 1.170.867 мың теңгесі тәуелсіз салық мамандары жүргізген салықтық тексеруге жатады.

2022 жыл ішінде Топ корпоративтік табыс салығы және төлем көзінен алынатын салық бойынша 1.019.959 мың теңге мөлшерінде резерв қалыптастырды және 2021 жылға, сондай-ақ 2022 жылдың 3-тоқсанына жеке салықтық тексеру негізінде 1.896.577 мың теңгені өтеді. Топ қаржылық есептілікте Топ шеше алмайтын немесе айтарлықтай төмендете алмайтын тәуекелдерді талдады және көрсетті.

2022 жылы «Қазақтелеком» АҚ-ның 2016-2020 жылдар аралығындағы кезеңдегі көлденең мониторинг бойынша пилоттық жоба шеңберінде жүргізілген мониторинг қорытындылары бойынша 2022.17.05 хаттамасы және 2022.23.12 № 520 салықтық тексеру актісі негізінде бұрын құрылған резерв есебіне 822.012 мың теңге сомасында салықтар танылды. Құжаттық салықтық тексерудің аяқталуына байланысты 233.669 мың теңге сомасында пайдаланылмаған резервтің қалдығы есептен шығарылды.

31. ӨЗГЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС МІНДЕТТЕМЕЛЕР (ЖАЛҒАСЫ)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін шарттық міндеттемелер мен айыппұлдар бойынша сот талаптарына өзгерістер:

Мың теңгемен	2022	2021
1 қаңтарға бағалау міндеттемелері	3.684.675	4.385.679
Салықты және онымен байланысты айыппұлдар мен өсімақыларды кері қайтару	-	(682.820)
Өзге резервтерді қалпына келтіру	-	(18.184)
31 желтоқсанға бағалау міндеттемелері	3.684.675	3.684.675

2020 жылы Топ шарттық міндеттемелер бойынша сот талаптарына, сондай-ақ басшылық ықтимал деп есептейтін айыппұлдар мен тұрақсыздық айыбына байланысты тиісінше 3.684.675 мың теңге және 701.004 мың теңге мөлшерінде резервтің белгілі бір сомасын жинады (48-ескертпе).

682.820 мың теңге мөлшеріндегі айыппұлдар мен тұрақсыздық айыбы бойынша резервтің бір бөлігі 2021 жылы кедендік аудиттің аяқталуына байланысты қалпына келтірілді (48-ескертпе).

32. МЕМЛЕКЕТТІК СУБСИДИЯЛАР

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына мемлекеттік субсидиялар мыналарды қамтыды:

Мың теңгемен	2022	2021
1 қаңтарға мемлекеттік субсидиялар	18.798.488	-
Бір жыл ішінде алынғаны	14.391.376	25.083.510
Пайда мен шығын туралы есепте көрсетілгені	(6.331.898)	(6.285.022)
31 желтоқсанға мемлекеттік субсидиялар	26.857.966	18.798.488

Қысқа мерзімді бөлігі	6.167.493	4.202.083
Ұзақ мерзімді бөлігі	20.690.473	14.596.405

2021 жылы Үкімет жиіліктер белдеулерін, радиожиіліктерді беру, радиоэлектрондық құралдар мен жоғары жиілікті құрылғыларды пайдалану қағидаларына («Қағидалар») өзгерістерді бекітті, олардың негізінде Топ 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемді 90%-ға төмендету түрінде мемлекеттік субсидиялар алуға құқылы. Мемлекеттік субсидиялар талаптарды сақтау шартымен беріледі, атап айтқанда ауылдық және қалалық жерлерде Интернетке кең жолақты қатынауға байланысты жобаларды қаржыландыру. Егер кең жолақты интернетке қатынауға байланысты жобаларды қаржыландыру алынған салық жеңілдіктерінің сомасынан аз болса, онда Топ радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жыл сайынғы төлемді билік органдары алдындағы орындалмаған міндеттемелердің сомасы мөлшерінде төлеуі керек.

2021 және 2022 жылдарға арналған радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемақының 13.571.431 мың теңге және 14.391.376 мың теңге мөлшерінде төмендеуі нәтижесінде босаған қаражатты тиісінше Топ жекелеген мүлік объектілері мен жабдықтарды (негізінен базалық станцияларды) сатып алуға және салуға бағыттады. Активтерге байланысты мемлекеттік субсидиялар активтің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде жүйелі негізде пайда немесе залал құрамында танылатын кейінге қалдырылған табыс ретінде танылады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік субсидиялардың қалдық балансы 26.857.966 мың теңгені құрады, ал тиісті амортизациялық аударымдарды жабу үшін қажетті кезеңдегі пайда немесе залал құрамында көрсетілген мемлекеттік субсидиялардың бір бөлігі 6.331.898 мың теңгені құрады.

2022 жылғы 31 желтоқсанда осы субсидияларға байланысты орындалмаған жағдайлар немесе күтпеген жағдайлар жоқ.

33. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін сатып алушылармен шарттар бойынша түсім мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	Тіркелген телекоммуникациялық байланыс	Мобильді байланыс	Өзгелері	Барлығы
Деректер беру бойынша қызметтер	138.767.808	176.141.850	15.838	314.925.496
Сым және сымсыз телефон байланысы қызметтері	37.096.001	127.814.640	-	164.910.641
Жабдықтар мен мобильді құрылғылар сату	8.380	44.123.457	-	44.131.837
Желіаралық қосылыс қызметтері	17.930.063	14.633.308	-	32.563.371
Байланыс арналарын жалға беру	2.854.076	-	-	2.854.076
Өзгелері	52.848.428	8.218.746	1.384.987	62.452.161
	249.504.756	370.932.001	1.400.825	621.837.582

Уақыт өткеннен кейін берілген қызметтер	249.496.376	326.808.544	1.400.825	577.705.745
Белгілі бір уақытта берілген тауарлар	8.380	44.123.457	-	44.131.837
	249.504.756	370.932.001	1.400.825	621.837.582

B2C*	128.917.266	315.510.583	1.167.135	445.594.984
B2B**	43.032.890	28.358.396	233.690	71.624.976
B2O***	19.996.768	26.767.658	-	46.764.426
B2G****	57.557.832	295.364	-	57.853.196
	249.504.756	370.932.001	1.400.825	621.837.582

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	Тіркелген телекоммуникациялық байланыс	Мобильді байланыс	Өзгелері	Барлығы
Деректер беру бойынша қызметтер	123.740.238	160.025.192	14.013	283.779.443
Сым және сымсыз телефон байланысы	36.408.258	127.891.407	-	164.299.665
Жабдықтар мен мобильді құрылғылар сату		37.999.601	-	38.006.345
Желіаралық қосылыс қызметтері	15.856.166	13.318.623	-	29.174.789
Байланыс арналарын жалға беру	3.009.668	-	-	3.009.668
Өзгелері	53.557.159	8.514.327	1.153.824	63.225.310
	232.578.233	347.749.150	1.167.837	581.495.220

Уақыт өткеннен кейін берілген қызметтер	232.571.489	309.749.549	1.167.837	543.488.875
Белгілі бір уақытта берілген тауарлар	6.744	37.999.601	-	38.006.345
	232.578.233	347.749.150	1.167.837	581.495.220

B2C*	122.030.130	294.464.846	992.996	417.487.972
B2B**	39.135.832	27.859.795	174.841	67.170.468
B2O***	18.449.109	25.173.331	-	43.622.440
B2G****	52.963.162	251.178	-	53.214.340
	232.578.233	347.749.150	1.167.837	581.495.220

* B2C (Business-to-consumer — тұтынушыға арналған бизнес) түпкілікті тұтынушыларға (жеке тұлғаларға) көрсетілетін қызметтер.

** B2B (Business-to-business — бизнеске арналған бизнес) ірі кәсіпорындар мен ШОБ қоса алғанда, корпоративтік секторға көрсетілетін қызметтер.

*** B2O (Business-to-operators — операторларға арналған бизнес) байланыс операторларына көрсетілетін қызметтер.

**** B2G (Business-to-government — мемлекетке арналған бизнес) мемлекеттік секторға көрсетілетін қызметтер.

34. АУЫЛДЫҚ ЖЕРЛЕРДЕ ӘМБЕБАП ҚЫЗМЕТТЕРДІ КӨРСЕТУГЕ ӨТЕМАҚЫ

2017 жылы субсидиялау жөніндегі нормативтік құжаттарға өзгерістер енгізілді. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 2 мамырдағы № 238 қаулысына сәйкес әмбебап қызметтер операторларын сәйкестендіру жөніндегі конкурсты өткізудің жаңа қағидалары, оның ішінде субсидиялар мөлшерлемелерін есептеу тәртібі және уәкілетті органның байланыс операторларына әмбебап қызметтер көрсету жөніндегі міндеттерді, байланыс операторларына әмбебап байланыс қызметтерін ұсыну жөніндегі талаптарды қайта беру тәртібі, әмбебап байланыс қызметтері тізбесі бекітілді және Қазақстан Республикасы Үкіметінің жекелеген шешімдерінің күші жойылды деп танылды.

Әмбебап қызметтер операторын айқындауға арналған тендер 2021 жылғы ақпанда өткізілді және тендер нәтижелері бойынша «Қазақтелеком» АҚ әмбебап қызметтер операторы ретінде таңдалды. Қосуды 2022 жылғы 31 желтоқсанда осы субсидияларға байланысты орындалмаған шарттар немесе күтпеген жағдайлар жоқ.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы алынған субсидиялардың жалпы сомасы 6.326.916 мың теңгені құрады (2021 жыл: 6.412.945 мың теңге).

35. ӨТКІЗУДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

31 желтоқсанға аяқталған жылдар үшін өзіндік құн мынадай түрде берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Тозу және амортизация	112.252.977	111.995.228
Персоналға арналған шығыстар (38-ескертпе)	102.695.145	86.709.615
SIM-карталар, скретч-карталар, бастапқы топтамалар мен мобильдік құрылғылар құны	40.760.854	34.511.790
Желіаралық қосылыс қызметтері	29.941.817	30.002.086
Жөндеу және техникалық күтім жасау шығыстары	21.368.503	22.657.762
Жиілік диапазонын пайдалану үшін төлемдер	18.684.797	17.032.520
Электр энергиясы	12.201.887	10.367.857
Байланыс арналарын жалға беру	9.454.585	9.576.912
Байланыс қызметтерін көрсету құқығына төлемдер	8.932.534	7.937.629
Материалдар	6.511.029	5.946.359
Контент шығыстары	5.486.641	6.544.992
Лицензиялы бағдарламалық жасақтаманы пайдалану үшін төлем	3.303.201	3.545.055
Күзет және қауіпсіздік	3.122.944	3.296.045
Коммуналдық қызметтер	2.156.791	2.602.614
Таңбалау бойынша шығыстар	1.859.154	1.874.790
Иссапар шығыстары	1.715.207	1.290.262
Қысқа мерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалдау бойынша шығыстар (24-ескертпе)	1.133.982	1.007.372
Мүлікті сақтандыру	995.354	961.921
Консультанттарды жалдау шығыстары	974.860	924.271
Спутниктік байланыс қызметтері	795.778	799.349
Желіні бірлесіп пайдалану бойынша шығыстар	582.961	814.643
Төтенше жағдаймен байланысты шығыстар	103.442	1.003.104
Өзгелері	14.135.591	6.600.431
	399.170.034	368.002.607

36. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Персоналға арналған шығыстар (38-ескертпе)	22.064.056	20.933.606
Табыс салығынан басқа салық	7.944.097	7.444.303
Тозу және амортизация	6.396.266	5.848.923
Консультациялық қызметтер	1.589.259	5.808.933
Әлеуметтік іс-шаралар	1.396.638	642.660
Иссапар шығыстары	777.428	593.516
Жұмыскерлердің біліктілігін арттыру	642.475	430.248
Материалдар	506.214	361.277
Банк комиссиялары	458.947	230.099
Жөндеу және техникалық күтім жасау шығыстары	319.344	747.285
Өткізудің таза құнына дейін тауар-материалдық қорлардың құнын есептен шығару (15-ескертпе)	314.205	521.450
Персоналды аутсорингілеу шығыстары	262.592	832.488
Қысқа мерзімді жалдау бойынша шығыстар (24-ескертпе)	221.786	241.174
Сақтандыру	187.431	220.943
Күзет және қауіпсіздік	116.529	148.762
Коллекторлық қызметтер	-	284.271
Өзгелері	961.517	3.632.167
	44.158.784	48.922.105

37. ӨТКІЗУ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізу бойынша шығыстар мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Маркетинг және жарнама	9.953.872	8.959.743
Шарт жасасу шығындарын амортизациялау	4.245.766	3.568.740
Өзгелері	2.709.089	1.152.757
	16.908.727	13.681.240

38. ПЕРСОНАЛҒА АРНАЛҒАН ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін персоналға арналған шығыстар мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Жалақы	119.067.416	96.389.163
Еңбекке ақы төлеу қорынан салық	12.634.862	9.309.024
Жұмыскерлерге сыйақы беру шығыстары (25-ескертпе)	(6.943.077)	1.945.034
	124.759.201	107.643.221

38. ПЕРСОНАЛҒА АРНАЛҒАН ШЫҒЫСТАР (ЖАЛҒАСЫ)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін персоналға арналған шығыстарды бөлу мынадай баптар бойынша берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Өткізудің өзіндік құны (35-ескертпе)	102.695.145	86.709.615
Жалпы және әкімшілік шығыстар (36-ескертпе)	22.064.056	20.933.606
	124.759.201	107.643.221

39. ҚАРЖЫЛЫҚ (ШЫҒЫСТАР)/ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығыстар және қаржылық кірістер мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Қаржылық шығыстар		
Қарыздар бойынша пайыздық шығыстар (47-ескертпе)	(31.724.945)	(36.617.616)
Жалдау міндеттемелері бойынша пайыздық шығыс (24-ескертпе)	(5.716.000)	(7.469.004)
Жұмыскерлерге берілетін ұзақ мерзімді қарызды дисконттау	(1.170.102)	(110.649)
Айналымнан тыс өзге қаржылық активтерді дисконттау	(633.068)	(1.356.558)
Дисконттың амортизациясы (активтерді жою бойынша міндеттемелер) (27-ескертпе)	(610.541)	(597.758)
Ұзақ мерзімді қарыздар бойынша дисконтты тану (47-ескертпе)	(421.562)	-
Артықшылықты акциялардың борыштық құрамдас бөлігі бойынша пайыздық шығыс (22-ескертпе)	(89.636)	(89.636)
Өзге де шығыстар	(103.693)	(195.252)
	(40.469.547)	(46.436.473)

Қаржылық кірістер		
Депозиттер бойынша пайыздық кіріс	8.322.955	2.672.065
Ақша қаражатының қалдықтары бойынша пайыздық кіріс	4.167.327	910.686
Амортизациялық құны бойынша ескерілетін қаржылық активтердің пайыздық кірісі	1.841.974	1.058.200
Жұмыскерлерге берілетін ұзақ мерзімді қарыз бойынша дисконт амортизациясы	720.411	818.676
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясы	445.401	162.137
Өзге де кірістер	479.886	221.220
	15.977.954	5.842.984

40. ВАЛЮТАЛЫҚ БАПТАРДЫ ҚАЙТА БАҒАЛАУДАН ТАЗА КІРІСТЕР

2015 жылғы 20 тамызда Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі мен Үкіметі «теңгенің еркін өзгермелі айырбас бағамына» көшу және валюта дәлізінің күшін жою туралы жариялады. Нәтижесінде АҚШ долларына және басқа да негізгі валюталарға қатысты қазақстандық теңгенің айтарлықтай девальвациясы шамамен 90%-ға байқалды. Кейіннен теңгенің АҚШ долларына шаққандағы бағамы нарықтық жағдайларға сәйкес айтарлықтай ауытқып отырды. 2022 жыл ішінде айырбас бағамы 7,57%-ға бір АҚШ доллары үшін 426,03 теңгеден бір АҚШ доллары үшін 460,93 теңгеге дейін өсті (2021 жыл ішінде: айырбас бағамы 3,06%-ға бір АҚШ доллары үшін 413,36 теңгеден 426,03 теңгеге дейін өсті). 2022 жылы Топ 7.901.638 мың теңге мөлшерінде валюталық баптарды қайта бағалаудан түскен таза табысты мойындады (2021 жылы: 2.259.417 мың теңге мөлшерінде валюталық баптарды қайта бағалаудан түскен таза кіріс).

41. TELIA ЖӘНЕ TURKCELL ӨТЕМАҚЫЛАРЫНАН КІРІС

2021 жылдың 20 мамырында «Қазақтелеком» АҚ, Telia Company A. B. және Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. арасында 2019 жылы «Қазақтелеком» АҚ бастаған Лондон халықаралық төрелік сотында 2018 жылғы 12 желтоқсандағы «Кселл» АҚ акцияларын сатып алу туралы шартта қамтылған белгілі бір кепілдіктерді бұзуға байланысты талаптар бойынша төрелік талқылаулар шеңберінде бітімгершілік келісімге қол жеткізілді.

Келіссөздер нәтижесінде, Telia Company A. B. және Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. 22 млн. доллар көлемінде өтемақы төлеуге келісті. АҚШ доллары, бұл 9.386.963 мың теңгеге тең. 2021 жылдың мамырында Топ өтемақы сомасын толық көлемде алды.

42. ӨЗГЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР/(ШЫҒЫСТАР)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер мен шығыстар мынадай баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Өзге де операциялық кірістер		
Зиянды өтеуден түскен кіріс (48-ескертпе)	11.368.772	-
Жалға беру кірістері	1.786.562	1.645.395
Айыппұлдар мен өсімақылар	1.105.628	378.858
Есептен шығарылған міндеттемелерден кіріс	764.932	266.905
Коммуналдық қызметтерге шығыстардың орнын толтыру	139.508	141.975
Қорғалған байланыс арналарын ұсыну бойынша қызметтер	-	115.308
Өзгелері	1.887.321	1.701.146
	17.052.723	4.249.587

Өзге де операциялық шығыстар		
Коммуналдық шығыстар	(520.164)	(495.641)
Тауар-материалдық қорларды есептен шығару (48-ескертпе)	(553.000)	-
Жалға алу шығыстары	(434)	(10.369)
Өзгелері	(248.420)	(492.527)
	(1.322.018)	(998.537)

2022 жылғы 13 наурызда Skyline Investment Company S. A. және «Алатау Капитал Инвест» ЖШС-нің түпкі бенефициары Қайрат Сатыбалдыұлы «Қазақтелеком» АҚ-ның қызметтік жағдайын асыра пайдаланды және қаражатын аса ірі мөлшерде ұрлады деген күдікпен Қазақстанның сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметімен ұсталды. «Қазақтелеком» АҚ Қ.Сатыбалдыұлына және басқа да қатысы бар адамдарға қатысты қозғалған қылмыстық істер бойынша жәбірленуші деп танылды.

2022 жылғы 8 қыркүйектегі «жеңілдіктер» және «соңғы миль» эпизодтары бойынша қылмыстық іс шеңберінде туындаған дау бойынша дауды реттеу және тараптарды сот медиациясы тәртібімен татуластыру туралы Медиативтік келісімде Қоғам ҚҚС есебімен 12.733.024 мың теңге мөлшерінде залалдың өтелгенін мойындады.

Астана қаласы «Байқоңыр» ауданының № 2 соты Қ.Сатыбалдыұлына және ҚР Қылмыстық кодексінің 28-бабы 3-бөлігінің, 189-бөлігінің 4-бөлігінің 2-тармағының, 195-бөлігінің 4-бөлігінің 2-тармағында көзделген қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп айыпталған басқа да қатысы бар адамдарға қатысты қылмыстық істердің бірі бойынша 2022.26.09 үкім шығарды. Сот үкіміне сәйкес, «Қазақтелеком» АҚ-ның азаматтық талабы қараусыз қалдырылды, бұл бұрын жасалған медиативтік келісімнің күші жойылмайтынын білдіреді. Сот актісі белгіленген мерзімде заңды күшіне енді.

42. ӨЗГЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР/(ШЫҒЫСТАР) (ЖАЛҒАСЫ)

Жеке сот ісін жүргізуге бөлінген «үй-жайларды жалға алу» эпизоды бойынша қылмыстық іс шеңберінде туындаған дау бойынша тергеу аяқталған жоқ.

«Қазақтелеком» АҚ-ның 14.353.966 мың теңге мөлшерінде талап-арыз талаптарында көрсетілген залалдың барлық сомасы толық көлемде өтелді.

Жалға беруден түсетін табыс негізінен үшінші тұлғалардың технологиялық жабдықты орнату үшін алаңдарды жалға алуымен ұсынылады.

43. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы бойынша шығыстар мына баптармен берілді:

Мың теңгемен	2022	2021
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	39.878.423	33.297.458
Өткен жылдың табыс салығына қатысты түзетулер	(709.158)	(1.136.840)
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемдеу	(3.473.538)	(873.981)
	35.695.727	31.286.637

Топ және оның «КТ-АЙИКС» ЖШҚ-дан басқа еншілес ұйымдары Қазақстан Республикасында салық салынуға жатады. «КТ-АЙИКС» ЖШҚ Ресей Федерациясында салық салынуға жатады. Жоғарыда көрсетілген еншілес ұйымнан басқа, Топ пен оның еншілес ұйымдары үшін ресми салық мөлшерлемесі 2022 және 2021 жылдары 20% құрады. 20% көлеміндегі ресми мөлшерлемені (2021 жыл: 20%) пайдалану арқылы есептелген салық салынғанға дейінгі пайдаға қатысты табыс салығы бойынша шығыстарды 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстармен салыстыру төменде берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Салық салынғанға дейінгі пайда	164.448.872	128.730.423
20% ресми салық мөлшерлемесі бойынша есептелген табыс салығы	32.889.774	25.746.085
Өткен жылдардың кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығына қатысты түзетулер	2.103.971	2.110.967
Алдағы кезеңдерге ауыстырылған, танылмаған салық шығынын өзгерту	(1.530.000)	1.530.000
Қаржылық емес активтердің құнсыздануы	180.448	1.200.392
Салық тәуекелдері бойынша бағалау міндеттемелерін құру шығыстары	(178.453)	445.310
ІРО-мен байланысты шығыстардың орнын толтыру	-	262.082
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелермен байланысты шегерілмейтін шығыстар	(1.893.763)	243.710
Қауымдастырылған ұйымдардың пайдасындағы Топтың үлесі	(76.004)	(102.473)
Ауыстыруға жататын салық шығындары	1.804.000	(192.000)
Өткен жылдың табыс салығына қатысты түзетулер	(709.158)	(1.136.840)
Сот шағымдары бойынша резервке шығыстар	3.104.912	1.179.404
Табыс салығы бойынша барлық шығыс	35.695.727	31.286.637

2022 жылдың 31 желтоқсанына шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтердің салық базасы мен міндеттемелер, сомалар арасындағы мерзімдік айырмашылықтарына есепті күнде қолданыстағы ресми салық мөлшерлемелерін қолдану арқылы есептелген кейінге қалдырылған салықта мынадай позициялар қамтылды:

Мың теңгемен	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп		Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп		Өзге жиынтық залал құрамында	
	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан	2022 жыл	2021 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жыл
Кейінге қалдырылған салық активтері						
Негізгі құралдар	3.220.475	6.976.577	(3.756.102)	(5.193.942)	-	-
Кейінге қалдырылған қызметтер	5.248.087	5.088.426	159.661	568.008	-	-
Мемлекеттік субсидиялар	5.371.953	3.759.698	1.612.255	3.759.698	-	-
Жұмыскерлерді сыйақылауға резерв	3.352.474	2.488.757	863.717	28.236	-	-
Активтерді пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелер	1.908.874	2.056.865	(147.991)	393.863	-	-
Көшіруге салық залалдары	8.486	1.887.152	(1.878.666)	202.536	-	-
Жұмыскерлерді сыйақылау бойынша міндеттемелер	2.588.383	1.551.305	649.572	(306.606)	387.506	527.236
Жалдау бойынша міндеттемелер	1.132.732	1.185.390	(52.658)	321.202	-	-
Жұмыскерлердің пайдаланбаған демалыстары бойынша есептелген резерв	843.101	834.007	9.094	80.763	-	-
Күтілетін кредит залалына есептелген резервтер	1.253.765	528.638	725.127	(98.737)	-	-
Материалдық емес активтер	96.306	258.912	(162.606)	77.606	-	-
Шартты бұзғаны үшін айыппұл төлеу міндеттемелері	-	-	-	(372.258)	-	-
Өзгелері	1.274.023	1.120.466	153.557	(76.177)	-	-
Минус: кейінге қалдырылған салықты шегергендегі танылмаған салық активтері	-	(1.530.000)	1.530.000	(1.530.000)	-	-
Минус: кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін шегергендегі кейінге қалдырылған салық активтері	(24.827.896)	(25.546.023)	718.127	298.071	-	-
Кейінге қалдырылған активтер	1.470.763	660.170	423.087	(1.847.737)	387.506	527.236

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері						
Негізгі құралдар	28.471.199	29.929.543	(1.458.344)	(762.293)	-	-
Материалдық емес активтер	27.154.373	29.706.769	(2.552.396)	(2.552.396)	-	-
Өзгелері	723.455	481.293	242.162	294.900	-	-
Минус: кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін шегергендегі кейінге қалдырылған салық активтері	(24.827.896)	(25.546.023)	718.127	298.071	-	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	31.521.131	34.571.582	(3.050.451)	(2.721.718)	-	-
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемдеу	-	-	3.473.538	873.981	387.506	527.236

43. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (ЖАЛҒАСЫ)

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелері былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Кейінге қалдырылған салық активтері	1.470.763	660.170
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	(31.521.131)	(34.571.582)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелері	30.050.368	(33.911.412)
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін салыстыру, нетто		
1 қаңтарға сальдо	(33.911.412)	(35.312.629)
Есепті кезеңге табыс салығы бойынша үнемдеу – мерзімді шектердің пайда болуы және қалпына келтіру	3.473.538	873.981
Басқа жиынтық залалдың құрамындағы танылған кейінге қалдырылған салықты шегергенде	387.506	527.236
31 желтоқсанға сальдо	30.050.368	(33.911.412)

Топ ағымдағы салық активтері мен ағымдағы салық міндеттемелерін және сол салық органы алатын табыс салығына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін есепке алуды жүргізуге заңды құқығы болған жағдайда ғана салық активтері мен міндеттемелері арасында өзара есепке алу жүргізеді.

Кейінге қалдырылған салық активі болашақта осы актив пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайданы алудың айтарлықтай ықтималдығы болатын дәрежеде ғана танылады. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес салық шығындары олар пайда болған күннен бастап 10 жылға дейін кейінге қалдырылуы және 2029 жылы аяқтала бастайды. Кейінге қалдырылған салық активтері тиісті салық үнемін іске асыру ықтималдығы жоқ дәрежеде азайтылады. 2021 жыл ішінде 1.530.000 мың теңге мөлшерінде кейінге қалдырылған салық шығындарына жататын салық активтерін тануды тоқтатты.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемелері танылмаған, еншілес ұйымдарға салынған инвестицияларға байланысты уақытша айырмашылықтардың жиынтық сомасы 6.809.474 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан 13.713.293 мың теңге). Топ уақыт айырмашылықтарының деректерін пайдалануды бақылай алады және бұл уақыт айырмашылықтары жақын болашақта пайдаланылады деп күтпейді.

44. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМНЫҢ ШЫҒУЫ

«KT CLOUD LAB» ЖШС

12019 жылғы 17 маусымда Топ ашық екі кезеңдік конкурс арқылы «KT Cloud Lab» ЖШС сату туралы келісім жасасты. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «KT Cloud Lab» ЖШС активтері мен міндеттемелері сатуға арналған активтер және сатуға арналған активтермен тікелей байланысты міндеттемелер ретінде жіктелді және 18.872.008 мың теңге және 895.217 мың теңгеге тең болды.

Шарттың талаптары бойынша төлемдер 3 траншпен жүргізілуі тиіс (шартқа қол қойылған күннен бастап 30 күн ішінде сатып алу құнының 30% мөлшерінде бірінші транш, шартқа қол қойылған күннен кейін 12 ай ішінде сатып алу құнының 35% мөлшерінде екінші транш және шартқа қол қойылған күннен кейін 24 ай ішінде сатып алу құнының 35% мөлшерінде үшінші транш).

2021 жылғы 14 шілдеде сатып алушы сатып алу құнының 30% мөлшерінде сатып алу-сату шарты бойынша бірінші траншты жүзеге асырды. Сатып алушының «KT Cloud Lab» ЖШС компаниясындағы қалған үлесті мерзімінен бұрын сатып алу құқығын пайдалану ниеті топқа бірінші траншты алған сәттен бастап «KT Cloud Lab» ЖШС-нің кетуін тануға және конкурс жеңімпазынан төлем бойынша берешекті толық көлемде тануға мүмкіндік берді.

2021 жылдың 20 қазанында сатып алушы сатып алу құнының қалған бөлігін мерзімінен бұрын төледі.

«KT Cloud Lab» ЖШС таза активтері былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	Шығу күні	2021 жылғы 31 желтоқсан
Активтер		
Негізгі құралдар		525.792
Материалдық емес активтер		483.934
Өзге айналымнан тыс қаржылық активтер		77.431
Тауар-материалдық қорлар		8.546
Сауда дебиторлық берешек		916.395
Өзге айналымдағы қаржылық емес активтер		22.958
Өзге айналымдағы қаржылық активтер		164.340
Берілген аванстар		15.819
Ақша қаражаты және оның баламалары		447.868
Сатуға арналған деп жіктелген активтер		2.663.083
Міндеттемелер		
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері		11.099
Сауда кредиторлық берешек		146.423
Басқа қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер		199.715
Шарт бойынша міндеттемелер		63
Өзге қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелер		444.965
Сатуға арналған деп жіктелген активтермен тікелей байланысты міндеттемелер		802.265
Шығу тобымен тікелей байланысты емес таза активтер		1.860.818

2021 жылы Топ жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте еншілес ұйымды шығарудан 425.818 мың теңге көлемінде залалды таныды.

Төменде «KT Cloud Lab» ЖШС-ны сатудың әсерін түсіндіретін кесте берілген:

Мың теңгемен	2021
Алынған ақшалай сыйақы	1.435.000
Минус: ақшалай қаражаттың шығуы	(447.868)
Еншілес ұйымды сатудан таза ақшалай ағындар	987.132

45. АҚШАСЫЗ ОПЕРАЦИЯЛАР

Бұл ақшасыз айтарлықтай операциялар ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен алынып та-сталды:

2022 жылы топ радиожииліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемнің 90%-ға төмендеуін білдіретін жалпы сомасы 14.391.376 мың теңгеге мемлекеттік субсидиялар алды (2021 жыл: 25.083.510 мың теңге).

2022 жылы Топ өткен жылы сатып алынған негізгі құралдар мен материалдық емес активтер үшін 46.945.570 мың теңге (2021 жыл: 34.791.217 мың теңге) сомасын төледі. Негізгі құралдар 56.524.594 мың теңге сомасына 2022 жылы сатып алынған, бірақ 2022 жылғы 31 желтоқсанға төленбеген (2021 жыл: 46.945.570 мың теңге).

2022 жылы топ қызметкерлердің жалақысынан 1.206.379 мың теңге сомасына бұрын берілген несиелер сомасын ұстады (2021 жыл: 1.632.947 мың теңге).

46. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

«Бас компания бақылайтын кәсіпорындар» санатына бас компания бақылайтын ұйымдар кіреді. Бас компания бақылайтын кәсіпорындарға кіретін компаниялармен операциялар негізінен Топтың «Қазақстан Темір жолы» ҰК» АҚ, «Қазмұнай-газ» ҰК» АҚ, «КЕГОК» АҚ, «Қазпошта» АҚ-лармен операцияларымен берілген. Топ телекоммуникация қызметтерін бас компанияға, бас компания бақылайтын кәсіпорындарға көрсетеді. Мемлекеттік мекемелер санатына түрлі мемлекеттік құрылымдар мен министрліктер кіреді.

Байланысты тараптармен мәмілелер тараптар арасында келісілген шарттарда жүргізілді, олардың міндетті түрде нарыққа сәйкес келмеуі және үшінші тараптар үшін қол жетімді болмауы мүмкін. Жыл соңындағы өтелмеген қалдықтар қамтамасыз етілмейді, қысқа мерзімді болып табылады, ал есептеулер төменде сипатталған жағдайларды қоспағанда, ақшалай нысанда жүргізіледі.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ байланысты тараптардың дебиторлық берешегіне қатысты 294.214 мың теңге мөлшерінде күтілетін кредиттік шығындар үшін бағалау резервін таныды.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы байланысты тараптармен сату және сатып алу және 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы байланысты тараптармен мәмілелер бойынша қалдықтар келесідей берілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Тауарлар мен қызметтерді сату		
Бас компания	13.275	22.762
Бас компания бақылайтын кәсіпорындар	2.963.506	1.972.355
Қауымдастырылған ұйым («Qaz Cloud» ЖШС)	1.161.487	1.007.919
Мемлекеттік мекемелер	53.041.835	54.090.034
Тауарлар мен қызметтерді сатып алу		
Бас компания бақылайтын кәсіпорындар	2.631.988	3.841.442
Қауымдастырылған ұйым («Qaz Cloud» ЖШС)	1.773.632	1.563.631
Мемлекеттік мекемелер	277.973	264.391
Қарыз бен облигациялар бойынша есептелген сыйақы		
Мемлекеттің бақылауындағы кәсіпорындар («Қазақстан Даму Банкі» АҚ)	2.603.095	3.401.926
Қарыздар бойынша орташа сыйақы мөлшерлемесі	8,02%	8,09%
Бас компания*	7.745.250	8.625.000
Облигациялар бойынша орташа сыйақы мөлшерлемесі	11,85%	11,84%

* «Қазақтелеком» АҚ жергілікті облигацияларын (КТСВ.1024 және КТСВ2.1024) бас компания сатып алған.

Мың теңгемен	2022	2021
Ақша қаражаты мен оның баламалары		
Мемлекеттің бақылауындағы кәсіпорындар («Қазақстан Даму Банкі» АҚ)	31	229

Қарыз бен облигациялар (23-ескертпе)		
Мемлекеттің бақылауындағы кәсіпорындар («Қазақстан Даму Банкі» АҚ)	30.309.455	39.650.793
Бас компания*	42.571.667	77.875.000

Сауда және басқа дебиторлық берешек		
Бас компания	1.229	1.521
Бас компания бақылайтын кәсіпорындар	566.382	378.563
Қауымдастырылған ұйым («Qaz Cloud» ЖШС)	222.479	130.273
Мемлекеттік мекемелер	7.833.829	8.970.497

Кредиторлық берешек		
Бас компания	59	59
Бас компания бақылайтын кәсіпорындар	234.945	1.069.641
Қауымдастырылған ұйым («Qaz Cloud» ЖШС)	863.154	423.755
Мемлекеттік мекемелер	1.643.367	1.676.754

Басқа айналымнан тыс активтер		
Басты басқарушы персоналға ұзақ мерзімді қарыз	-	11.655

* «Қазақтелеком» АҚ жергілікті облигацияларын (КТСВ.1024 және КТСВ2.1024) бас компания сатып алған.

БАСТЫ БАСҚАРУШЫ ПЕРСОНАЛҒА СЫЙАҚЫ БЕРУ

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдары жалпы және әкімшілік шығыстар құрамындағы жиынтық кіріс туралы қоса берілген шоғырландырылған есепте көрсетілген негізгі басқарушы персоналға сыйақының жалпы сомасы тиісінше 3.594.862 мың теңгені және 3.051.642 мың теңгені құрады. Негізгі басқарушы персоналға өтемақы еңбек келісімінде белгіленген жалақыдан, сондай-ақ бір жылдағы жұмыс қорытындылары бойынша сыйақыдан тұрады.

32 және 34-ескертпелерде көрсетілгендей, Қазақстан Республикасының Үкіметі Топқа ауылдық жерлерде әмбебап қызметтер көрсету үшін белгілі бір өтемақы және мемлекеттік субсидия береді.

47. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАТТАРЫ

ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕРДІҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫНАН ЗАЛАЛДАР

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық активтерің құнсыздануынан болған залалдар 7.464.288 мың теңге мөлшерінде сауда дебиторлық берешегі бойынша (16-ескертпе), өзге де айналым қаржы активтері бойынша 155.468 мың теңге мөлшерінде (18-ескертпе), ақша қаражаты және олардың қаражаты бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін есептелген/(қалпына келтірілген) резервтен тұрады 2.404 мың теңге мөлшеріндегі баламаларға (21-ескертпе) (2021 жыл: 110.184 мың теңге сомасындағы өзге де айналымнан тыс қаржы активтері бойынша, 2.971.041 мың теңге мөлшеріндегі сауда дебиторлық берешегі бойынша. 168.526 мың теңге мөлшеріндегі өзге де айналым қаржы активтері бойынша, ақша қаражаты және олардың баламалары бойынша (4.830) мың теңге мөлшерінде және «KT Cloud Lab» ЖШС-нің сауда дебиторлық берешегі бойынша (Топ құрамынан шыққанға дейін) 1.782 мың теңге мөлшерінде).

47. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАТТАРЫ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРДІҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫНАН БОЛҒАН ЗАЛАЛДАР / ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУДЕН ТҮСКЕН КІРІС

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залалдар 510.195 мың теңге мөлшерінде айналымнан тыс активтер үшін төленген аванстардың құнсыздануына есептелген/(қалпына келтірілген) резервтен (8-ескертпе), 103.649 мың теңге мөлшерінде аванстық төлемдерден (17-ескертпе), 1.176.363 мың теңге мөлшерінде негізгі құралдардың құнсыздануынан (8-ескертпе) және материалдық емес активтердің құнсыздануына резервті қалпына келтіру (311.331) мың теңге (9-ескертпе) (2021 жыл: 111.377 мың мөлшерінде айналымнан тыс активтер үшін төленген аванстардың құнсыздануына резерв (19.991) мың теңге мөлшеріндегі аванстық төлемдер және 3.946.812 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдардың құнсыздануы және 1.963.761 мың теңге материалдық емес активтердің құнсыздануы).

Топтың негізгі қаржы құралдарының құрамына қарыздар, жалдау бойынша міндеттемелер, ақша қаражаттары және олардың баламалары, банктік депозиттер, дебиторлық және кредиторлық берешек, кері «репо» шарты бойынша активтер және амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері кіреді. Топтың қаржы құралдарымен байланысты негізгі тәуекелдерге пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі, валюталық және несиелік тәуекелдер жатады. Сонымен қатар, Топ нарықтық тәуекелге және барлық қаржы құралдарымен байланысты өтімділік тәуекеліне мониторинг жүргізеді.

ПАЙЫЗ МӨЛШЕРЛЕМЕЛЕРІНІҢ ӨЗГЕРУ ТӘУЕКЕЛІ

Пайыз мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі нарықтық пайыз мөлшерлемелерінің өзгеруіне орай қаржы құралы құнының ауытқуымен байланысты тәуекелді білдіреді. 2022 жылдың және 2021 жылдың 31 желтоқсанына Топтың өзгермелі пайыз мөлшерлемелері бар кредиттері және қарыздары болған жоқ және нарықтық пайыз мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекеліне ұшыраған жоқ.

ВАЛЮТАЛЫҚ ТӘУЕКЕЛ

Валюталық тәуекел — бұл қаржы құралының құны валюта бағамдарындағы өзгерістер салдарынан өзгеріп отыру тәуекелі.

АҚШ долларымен берілген елеулі кредиторлық берешек, ақша қаражаты мен оның баламаларының, банктік депозиттер мен дебиторлық берешектің болуына байланысты, Топтың қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебіне АҚШ доллары/теңге айырбас бағамдарының өзгеруі айтарлықтай ықпал етуі мүмкін.

Төмендегі кестеде салық салғанға дейінгі Топ пайдасының (монетарлық активтері мен міндеттемелерінің әділ құнындағы өзгерістер есебінен) басқа айнымалылар өзгеріссіз болғанда, өзгерісін негізді түрде болжамдау мүмкін болғанда, АҚШ долларының теңгеге қатысты айырбас бағамының сезімталдығы көрсетілген. Көрсетілген факторлар Топтың капиталына әсер етпейді.

Мың теңгемен	2022		2021	
	Айырбас бағамының ұлғаюы/ (азаяюы)	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсері	Айырбас бағамының ұлғаюы/ (азаяюы)	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсері
АҚШ доллары	21%	32.688.318	13%	12.599.504
	-21%	(32.688.318)	-10%	(9.691.926)

КРЕДИТТІК ТӘУЕКЕЛ

Кредиттік тәуекел — контрагенттер қаржы құралы немеес клиенттік шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамауы салдарынан Топтың көтеретін қаржылық залал тәуекелі. Топ операциялық (ең алдымен, сауда дебиторлық берешегіне қатысты) және қаржылық қызметіне байланысты, банктегі депозиттер мен қаржылық ұйымдар, валюталық операциялар мен басқа да қаржылық құралдарды қоса алғанда, кредиттік тәуекелге бейім.

САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Топтың кредиттік тәуекелі шоғырланған қаржылық құралдары — бұл ең алдымен сауда және басқа да дебиторлық берешек. Осы активтермен байланысты кредиттік тәуекел Топтағы клиенттер санының көптігі мен клиенттердің және басқа да дебиторлардың кредит төлеу қабілеттілігіне үздіксіз мониторинг жасау рәсімі салдарынан шектелген.

Күтілетін кредиттік залалды бағалауда матрица қорын қолдану арқылы әр есепті күнге құнсыздануды тану қажеттілігі талданады. Резервтердің мөлшерлемесі төлем мерзімін өткізіп алған күннің санына байланысты түрлі клиенттік сегменттегі топтар үшін залалдың туындауы (яғни географиялық өңір, өнімнің түрі, сатып алушының түрі мен рейтингісі, аккредитивтер немесе басқа да кредиттік тәуекелдерді сақтандыру түрлерімен қамтамасыз ету бойынша) сипаттамасына ұқсас қойылады. Есеп айырысу белгіленген есептіліктің ықтималдығын, уақытша ақша құны мен есепті күнге қолжетімді өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар мен болашақтағы болжамды экономикалық жағдайлар туралы негізделген және расталған ақпарат ескерілген нәтижелерді көрінеді. Әдетте сауда және басқа да дебиторлық берешек, егер бір жылдан аса мерзімі өткен және тиесілі қаржыны мәжбүрлі талап ету арқылы рәсімдеу қолданылмаса, алынып тасталады. Есепті күнге кредиттік тәуекелге мейлінше түсіп қалу әр сыныптама бойынша 13, 16, 18 және 19-ескертпелерде қарастырылған қаржылық активтердің әр класының теңгерімдік құнымен ұсынылды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ҚҰРАЛДАР ЖӘНЕ АҚША ДЕПОЗИТТЕРІ

Топтың қаржылық саясатына сәйкес бос ақшалай қаражатты бірнеше ірі қазақстандық банкке (кредиттік рейтингілері барынша жоғары) орналастырады. Банктердегі бос ақшалай қаражатты орналастыруға байланысты кредиттік тәуекелді басқару үшін Топ басшылығы банктердің кредит төлеу қабілетін бағалау жұмыстарын мерзімді жүргізіп отырады. Депозитті бағалау жұмыстарын жеңілдету үшін Топ салыстырмалы несие міндеттемелері мен ағымдағы есеп айырысу шоты бар және қызметін оңай мониторинг жасай алатын банктерге басымдылық береді.

47. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАТТАРЫ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАРЖЫЛЫҚ ҚҰРАЛДАР ЖӘНЕ АҚША ДЕПОЗИТТЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

Мың теңгемен	2022 жыл рейтингісі	2021 жыл рейтингісі	Ақша қаражаты қалдығы		Депозит шоттардағы қалдық	
			2022	2021	2022	2021
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	BB+/тұрақты/BBB-, kzAA	BB+/тұрақты/BBB-, kzAA	134.827.224	74.754.897	81.489.820	34.752.026
«Ситибанк Қазақстан» АҚ	A+/ тұрақты /A+	A+/ тұрақты /A+	7.498.826	174.505	37.530	1.040
«Bank RBK» Банкі» АҚ	B2+/жағымды/	B+/ тұрақты /	2.336.823	-	-	-
Электрондық ақшалары	-	-	994.814	-	-	-
«Банк ЦентрКредит» АҚ	B+ тұрақты, kzBBB-	B/ тұрақты, kzBBB-	311.568	51.091	-	-
«Kaspi Bank» АҚ	BB-/ жағымды, Ba1,kzA	BB- жағымды, kzA	225.382	65.733	-	-
«Сбербанк России» ЖАҚ/	-	Baa3/ тұрақты	125.509	188.971	-	-
«Altyn Bank» АҚ («Қазақстан Халық Банкі» АҚ ЕБ)	BBB- тұрақты, kzAA+	BBB-/ тұрақты, kzAA+	72.383	772.040	7.025.890	20.000.400
«Банк Уралсиб» ЖАҚ	-	-	26.697	-	-	-
Credit Suisse (Schweiz) AG	A-	A+	12.266	1.838.596	-	-
«Сбербанк» АҚ ЕБ «Bereke bank» АҚ	-	BBB-/ тұрақты, kzAA+	4.978	44.131	-	3.793.910
«First Heartland Jysan Bank» АҚ	B+/ жағымды, kzBB+	B/ тұрақты, kzBB+	2.611	19.657.548	19.253	11.000.000
ВТБ банкі АҚ ЕУ (Қазақстан)	-	BB+/ тұрақты, kzAA	1.177	103	-	-
«Банк Фридом Финанс Казахстан» АҚ	B-/ жағымды	-	739	-	-	-
Қазпочта АҚ	Baa3/ тұрақты	-	83	-	7.100.000	-
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ	BBB/ тұрақты / BBB, kzAAA	BBB-/ тұрақты / BBB, kzAAA	31	229	-	-
«Қазақстандағы Қытай банкі» ЕБ АҚ	BBB+/stable, kzAAA	BBB+/ тұрақты, kzAAA	23	465	-	-
«ForteBank» АҚ	BB-/ тұрақты /BB-, kzA-	B+/ жағымды/B+, kz BBB+	11	-	-	-
«Альфа-Банк» ЕБ» АҚ	-	BB/ тұрақты /BB-, kzA+	-	64	-	-
Барлығы			146.441.145	97.548.373	95.672.493	69.547.376

ӨТІМДІЛІК ТӘУЕКЕЛІ

Өтімділік тәуекелі – бұл Топтың қалыпты немесе күтпеген жағдайларда төлем мерзімі келген кезде төлемдер бойынша өз міндеттемелерін орындай алмау тәуекелі.

Топ ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отырып, ақша қаражатының жетіспеу тәуекелін бақылауды жүзеге асырады. Бұл құрал қаржы инвестициялауының және қаржылық активтердің (мысалы, дебиторлық берешек және басқа қаржылық активтер) өтелу мерзімін, сондай-ақ операциялық қызметтің болжамды ақша ағындарын ескереді.

Топтың мақсаты – қарыз және жалдау шарттарын пайдалану жолымен қаржыландыру мен қолайлылық арасындағы балансты тепе-теңдікте ұстап тұру. Топтың саясатына сәйкес келесі 12 ай ішінде 30%-дан аспайтын қарыз бен жалдау шарттары өтелуі тиіс. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген қарыз қаражаты мен жалдаудың баланстық құнын негізге ала отырып, Топтың қарыз қаражатының шамамен 17%-ы жыл ішінде өтелу-ге жатады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 13%).

Төмендегі кестеде міндеттемелерді өтеу мерзімдері бөлігінде Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконт-талмаған төлемдер туралы жалпылама ақпарат берілген:

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан аса	Барлығы
2022 жылдың 31 желтоқсанына						
Қарыз	49.541.166	8.418.364	39.444.127	259.610.911	23.096.186	380.110.754
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	4.423.948	13.330.621	50.459.590	18.424.535	86.638.694
Сауда кредиторлық берешек	79.919.698	10.381.610	14.530.946	-	-	104.832.254
Өзге қаржылық міндеттемелер	-	3.247.259	-	414	-	3.247.673
	129.460.864	26.471.181	67.305.694	310.070.915	41.520.721	574.829.375
2021 жылдың 31 желтоқсанына						
Қарыз	74.259.126	9.820.160	57.049.596	314.513.423	17.348.143	472.990.448
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	4.986.740	14.145.911	49.582.402	13.021.976	81.737.029
Сауда кредиторлық берешек	57.253.546	7.437.264	10.409.801	-	-	75.100.611
Өзге қаржылық міндеттемелер	-	19.952.085	-	707	-	19.952.792
	131.512.672	42.196.249	81.605.308	364.096.532	30.370.119	649.780.880

АҚША АҒЫНДАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ТӘУЕКЕЛДЕР

Ақша қаражатының қозғалысымен байланысты тәуекел монетарлық қаржы құралына байланысты болашақтағы ақша ағындары құнының өзгеру тәуекелін білдіреді. Ақша ағындарына қажеттілік мониторингі тұрақты түрде жүзеге асырылады және басшылық туындауына орай кез келген міндеттемелерді орындауға қажетті қаражаттың болуын қамтамасыз етеді. Топ басшылығы ақшалай қаржы құралымен байланысты болашақтағы ақша ағындарының ешқандай ықтимал ауытқулары Топтың қызметіне айтарлықтай ықпал етпейді деп есептейді.

КАПИТАЛДЫ БАСҚАРУ

Қызметті қолдау және акционерлік құнды барынша көбейту мақсатында жоғары кредит рейтингі мен жеткілікті капиталдың тұрақты коэффициенттерін қамтамасыз ету Топ капиталын басқарудың негізгі мақсаты болып табылады. Топ өз капиталының құрылымын басқарады және оған экономикалық жағдайдың өзгеруіне орай түзету енгізеді. Капитал құрылымын қолдау немесе оған түзету енгізу үшін Топ жай акциялар иегерлерінің дивидендік төлемдер көлемін қайта қарауы, акционерлерге капиталдарды қайтаруы немесе жаңа акциялар шығаруы мүмкін. 2022 және 2021 жылдары Топ капиталды басқару мақсатына, саясатына немесе үдерістеріне өзгерістер енгізген жоқ. Топ таза берешектің жалпы капиталға арақатынасын білдіретін берешек коэффициентін пайдалана отырып, капитал мониторингін жүзеге асырады. Топтың саясаты бұл коэффициентті 1,0 шегінде ұстап тұруды көздейді. Топ пайыздық қарызды және жалдау бойынша міндеттемелерді таза берешек құрамына қосады. Капитал Топтың акционерлеріне келетін капиталдан тұрады.

Төмендегі кестеде кезеңнің аяғына Топтың берешек коэффициенті берілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Пайыздық кредиттер мен қарыз	247.876.877	315.791.308
Жалдау бойынша міндеттемелер	40.825.884	49.151.576
Таза берешек	288.702.761	364.942.884
Бақыламайтын қатысу үлестерін қоса алғанда, капитал жиыны	730.607.823	644.177.366
Берешек коэффициенті	0,40	0,57

47. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАТТАРЫ (ЖАЛҒАСЫ)

ӘДІЛ ҚҰН

Әділ құнын анықтау мақсатында Топ жоғарыда көрсетілгендей, активтер немесе міндеттемелердің сипаттамалары мен тәуекелдері негізінде активтер мен міндеттемелердің санаттарын және әділ құн иерархиясы деңгейлерін анықтады. Төмендегі кестеде Топ активтері мен міндеттемелері әділ құнының баға көздері иерархиясы берілген. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы құралдары әділ құнының баға көздері иерархиясы саны туралы ақпараттың ашылып жазылуы:

Мың теңгемен	Бағалау күні	Мыналарды қолданғандағы әділ құн бағасы			Барлығы
		Белсенді нарықтардағы котировкалар (1-деңгей)	Маңызды бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)	
Әділ құны ашылатын активтер					
Әділ құны бойынша амортизацияланатын қаржы активтері	2022 жылғы 31 желтоқсан	14.896.830	-	-	14.896.830
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	2.700.000	2.700.000
Айналымнан тыс өзге қаржылық активтер	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	6.629.229	6.629.229
Айналымдағы өзге қаржылық активтер	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	4.374.070	4.374.070
Сауда дебиторлық берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	45.305.186	45.305.186
Әділ құны ашылатын міндеттемелер					
Қарыз	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	243.775.351	243.775.351
Өзге ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	414	414
Өзге қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	27.616.881	27.616.881
Сауда кредиторлық берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	-	-	104.832.254	104.832.254

Төмендегі кестеде Топ активтері мен міндеттемелері әділ құнының баға көздері иерархиясы берілген. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы құралдары әділ құнының баға көздері иерархиясы саны туралы ақпараттың ашылып жазылуы:

Мың теңгемен	Бағалау күні	Мыналарды қолданғандағы әділ құн бағасы			Барлығы
		Белсенді нарықтардағы котировкалар (1-деңгей)	Маңызды бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)	
Әділ құны ашылатын активтер					
Әділ құны бойынша амортизацияланатын қаржы активтері	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	49.999.824	-	49.999.824
Айналымнан тыс өзге қаржылық активтер	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	6.752.172	6.752.172
Айналымдағы өзге қаржылық активтер	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	11.592.724	11.592.724
Сауда дебиторлық берешек	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	36.873.043	36.873.043
Әділ құны ашылатын міндеттемелер					
Қарыз	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	319.483.880	319.483.880
Өзге ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	707	707
Өзге қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	19.952.085	19.952.085
Сауда кредиторлық берешек	2021 жылғы 31 желтоқсан	-	-	75.100.611	75.100.611

Төменде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша көрсетілмейтін Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің санаттары бойынша баланстық құн мен әділ құнның салыстырмасы берілген. Кестеде қаржылық емес активтер мен қаржылық емес міндеттемелердің әділ құн мәндері көрсетілмеген.

Мың теңгемен	Баланстық құн 2022 жыл	Әділ құн 2022 жыл	Танылмаған кіріс/ (шығыс) 2022 жыл	Баланстық құн 2021 жыл	Әділ құн 2020 жыл	Танылмаған кіріс/ (шығыс) 2021 жыл
Қаржылық активтер						
Ақша қаражаты мен оның баламалары	242.122.154	242.122.154	-	167.109.839	167.109.839	-
Айналымнан тыс өзге қаржылық активтер	6.973.300	6.629.229	(344.071)	7.141.361	6.752.172	(389.189)
Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы активтері	14.832.821	14.896.830	64.009	-	-	-
Айналымдағы өзге қаржылық активтер	4.374.070	4.374.070	-	11.592.724	11.592.724	-
Кері «репо» шарты бойынша активтер	-	-	-	49.999.824	49.999.824	-
Сауда дебиторлық берешек	45.305.186	45.305.186	-	36.873.043	36.873.043	-
Қаржылық міндеттемелер						
Қарыз	247.876.877	243.775.351	4.101.526	315.791.308	319.483.880	(3.692.572)
Өзге ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	414	414	-	707	707	-
Өзге қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	27.616.881	27.616.881	-	19.952.085	19.952.085	-
Сауда кредиторлық берешек	104.832.254	104.832.254	-	75.100.611	75.100.611	-
Өткізілмеген әділ құндағы барлық танылмаған өзгеріс			3.821.464	(4.081.761)		

БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕЛЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР

Төменде осы қаржылық есептілігінде әділ құны бойынша көрсетілмеген қаржы құралдарының әділ құнын анықтау кезінде пайдаланылған әдістемелер мен жорамалдар сипатталған.

Әділ құны шамамен олардың баланстық құнына тең активтер

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер өтімді немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) болған жағдайда олардың әділ құны шамамен баланстық құнына тең дегенге жол беріледі. Сондай-ақ бұл жорамал талап етілетін салымдарға және өтеу мерзімі белгіленбеген жинақтаушы шоттарға қолданылуы мүмкін.

Амортизацияланатын құн бойынша ескерілетін қаржылық міндеттемелер

Алынған қарыздың әділ құны шарттары, кредит тәуекелі мен өтеу мерзімі ұқсас берешек бойынша қазіргі уақытта қолданыстағы мөлшерлемелер пайдаланыла отырып, алдағы ақша қаражаты ағындарын дисконттау арқылы бағаланады.

47. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН ҚАҒИДАТТАРЫ (ЖАЛҒАСЫ)

ҚАРЖЫ ҚЫЗМЕТІМЕН БАЙЛАНЫСТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР

2022 жылғы қаржы қызметімен байланысты міндеттемелердегі өзгерістер мынадай түрде берілді:

Мың теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтар	Алған қарыз	Түсімдер	Модификация	Бұзу	Қайта жіктелді	Негізгі борышты өтеу	Пайыздық шығыс (39-ескертпе)	Пайыздар төлеу	Дисконт	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қарыз: ұзақ мерзімді бөлігі	282.246.983	-	-	-	-	(59.809.914)	-	-	-	421.562	222.858.631
Қарыз: қысқа мерзімді бөлігі	33.544.325	-	-	-	-	59.809.914	(66.673.091)	31.724.945	(33.387.847)	-	25.018.246
Жалдау бойынша міндеттемелер: ұзақ мерзімді бөлігі	33.810.098	-	3.310.845	2.822.007	(698.653)	(10.883.792)	-	-	-	-	28.360.505
Жалдау бойынша міндеттемелер: қысқа мерзімді бөлігі	15.341.478	-	-	-	-	10.883.792	(13.759.891)	5.716.000	(5.716.000)	-	12.465.379
Барлығы	364.942.884		3.310.845	2.822.007	(698.653)	-	(80.432.982)	37.440.945	(39.103.847)	421.562	288.702.761

2021 жылғы қаржы қызметімен байланысты міндеттемелердегі өзгерістер мынадай түрде берілді:

Мың теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтар	Алған қарыз	Түсімдер	Модификация	Бұзу	Қайта жіктелді	Негізгі борышты өтеу	Пайыздық шығыс (39-ескертпе)	Пайыздар төлеу	Дисконт	Басқа	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қарыз: ұзақ мерзімді бөлігі	316.290.589	62.500.000	-	-	-	(95.283.504)	-	-	-	(1.260.102)	-	282.246.983
Қарыз: қысқа мерзімді бөлігі	46.111.485	-	-	-	-	95.283.504	(107.240.887)	36.617.616	(37.192.373)	-	(35.020)	33.544.325
Жалдау бойынша міндеттемелер: ұзақ мерзімді бөлігі	42.461.444	-	4.072.579	1.795.233	(754.362)	(13.764.796)	-	-	-	-	-	33.810.098
Жалдау бойынша міндеттемелер: қысқа мерзімді бөлігі	16.649.191	-	-	-	-	13.764.796	(15.072.509)	7.469.004	(7.469.004)	-	-	15.341.478
Барлығы	421.512.709	62.500.000	4.072.579	1.795.233	(754.362)	-	(122.313.396)	44.086.620	(44.661.377)	(1.260.102)	(35.020)	364.942.884

48. ШАРТ ЖӘНЕ ТАЛАП МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ

ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ОРТА

Қазақстанда нарықтық экономика талаптарына жауап беретін экономикалық реформалар және құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылымды дамыту жалғасуда. Қазақстандық экономиканың болашақтағы тұрақтылығы көп жағдайда осы реформалар барысына, сондай-ақ Үкімет экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдайтын шаралар тиімділігіне байланысты болмақ.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ НАРАЗЫЛЫҚТАР

2022 жылғы 2 қаңтарда Қазақстанның Маңғыстау облысында сұйытылған табиғи газдың бөлшек сауда бағасының айтарлықтай өсуіне байланысты наразылық акциялары басталды. Бұл наразылықтар басқа қалаларға таралып, тәртіпсіздіктерге, мүлікке зиян келтіруге және адам өліміне әкелді. 2022 жылдың 5 қаңтарында Үкімет төтенше жағдай жариялады.

Жоғарыда көрсетілген наразылықтар мен төтенше жағдайдың нәтижесінде Қазақстан Президенті салық заңнамасына түзетулерді, қаржылық тұрақтылық, инфляция деңгейін және теңгенің айырбас бағамын бақылау және тұрақтандыру жөніндегі шараларды енгізуді қоса алғанда, мүмкін болатын шаралар туралы белгілі бір жария мәлімдемелер жасады.

Наразылықтар барысында Алматы мен Алматы облысында орналасқан алты «Кселл» дүкені тоналды, сондай-ақ топтың екі ірі кеңсесіне шабуыл жасалды. Сондай-ақ, Алматы қаласында «Хан Тәңірі Холдинг Б. В.» компаниясының бірнеше базалық станциялары өртенді.

Топ басшылығы абоненттердің үздіксіз байланысы және Үкіметке шұғыл іс-қимылдарда жәрдем көрсету және жедел мәселелерді уақтылы шешу үшін төтенше жағдай жариялануына байланысты жедел штаб құрды.

Топ абоненттерді үздіксіз ұялы байланыспен қамтамасыз етуге басымдық берді және Басшылық төтенше жағдайда өз абоненттерін, оның ішінде шағын және орта бизнес өкілдерін қолдау туралы шешім қабылдады. Қазақстанның барлық аумағында жарияланған төтенше жағдай кезінде және 2022 жылдың қаңтар айының соңына дейін «Кселл» ЖШС мен «МТС» ЖШС корпоративтік клиенттері шоттағы қалдық жетіспеген жағдайда қарым-қатынас пен Интернетке қолжетімділікте шектелген жоқ.

Жоғарыда көрсетілген наразылықтар мен төтенше жағдайдың нәтижесінде Қазақстан Президенті салық заңнамасына түзетулерді, қаржылық тұрақтылық, инфляция деңгейін және теңгенің айырбас бағамын бақылау және тұрақтандыру жөніндегі шараларды енгізуді қоса алғанда, мүмкін болатын шаралар туралы белгілі бір жария мәлімдемелер жасады.

2022 жылғы 10 қаңтарда Қазақстанның Ұлттық қауіпсіздік комитеті елдегі жағдай тұрақтанып, бақылауда екенін хабарлады. 2022 жылдың 19 қаңтарында төтенше жағдай тоқтатылды.

Топ осы оқиғалардан 553,000 мың теңге көлемінде шығынға ұшырады (42-ескертпе), бұл тауар-материалдық қорлардың (қайта сатуға арналған тауарлардың) ұрлануы және дүкендердің бүлінуі болып табылады, бұл 2022 жылғы жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепте өзге операциялық шығыстардың құрамында танылды.

48. ШАРТ ЖӘНЕ ТАЛАП МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

УКРАИНАДАҒЫ ОҚИҒАЛАР ЖӘНЕ КОРОНАВИРУСТЫҚ ПАНДЕМИЯ

Украинадағы соғыс әлемдік экономикалық перспективаға айтарлықтай теріс әсер етті. Ресейге қарсы шабуылға жауап ретінде кең санкциялар енгізілді, бұл елді халықаралық қаржы нарықтарынан алып тастайды және тауар саудасын айтарлықтай шектейді. Бұл санкциялар Ресей Федерациясына теріс экономикалық әсер етуге арналған. Топтың коммерциялық қызметіне, демек, оның қызметі мен қаржылық жағдайына Украинадағы соғыстың салдары айтарлықтай әсер етпейді, өйткені Ресейде немесе Украинада Топ басқаратын желілер жоқ.

Украина мен Ресейдің айналасындағы геосаяси оқиғаларға байланысты 2022 жылдың 24 ақпанында мұнай бағасы барреліне 100 доллардан асты. 2022 жылғы 23 ақпанда теңгенің АҚШ долларына қатысты айырбас бағамы күрт әлсірей бастады. 2022 жылғы 6 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі +/-1% дәлізін сақтай отырып, базалық мөлшерлемені 16,75%-ға дейін көтеру туралы шешім қабылдады.

Украинадағы соғыс пен коронавирустық пандемияның жеке активтер мен міндеттемелерді бағалау үшін болашақ салдары тұрақты негізде талданады. Топтың, атап айтқанда, әлемдік экономикаға қалай әсер ететінін нақты бағалау мүмкін емес. Жалпы экономикалық перспективалар кең санкциялар мен тауар саудасына шектеулер нәтижесінде айтарлықтай нашарлады. Жинақталған тәжірибеге сүйене отырып, Топ Украинадағы соғыс пен коронавирустық пандемия болашақта бизнеске шектеулі ғана әсер етеді деп күтеді.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ СИПАТТАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Топ құрылыс жобаларын орындауға және телекоммуникациялық жабдықтарды сатып алуға шарттар жасасады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың телекоммуникациялық жабдықты сатып алуға және телекоммуникациялық желіні салуға байланысты ҚҚС қоса алғанда, жалпы сомасы 49.774.593 мың теңгеге (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 45.138.707 мың теңге, ҚҚС қоса алғанда) шарттық міндеттемелері болды.

ЛИЦЕНЗИЯЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Сымсыз байланыс қызметтерін көрсетуге арналған бірқатар лицензиялардың шарттарына сәйкес Топ өз желісінің қамту аймағына қатысты белгілі бір міндеттемелерге ие. Топ Қазақстан Республикасының негізгі магистральдары, шағын қалалары мен қалалық үлгідегі кенттері бойындағы аудандарды қамтитын мобильді желіні қамтуды кеңейтуге міндетті. Топ басылығы Топ лицензия шарттарын сақтайды деп санайды.

САЛЫҚ САЛУ

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы мен нормативтік базасы тұрақты өзгерістерге ұшырайды және әртүрлі түсіндірулерге жол береді. Сонымен қатар, басшылық топ Халықаралық телекоммуникация одағына кіретін және белгілі бір салықтық жеңілдіктер беретін бейрезиденттермен жұмыс жасайтын халықаралық шарттар ұлттық салық заңнамасынан басым болады деп санайды. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдары арасында пікір алшақтығы жағдайлары жиі кездеседі. Қазақстандық салық заңнамасының анықталған және расталған бұзушылықтары үшін айыппұлдар мен өсімпұлдардың қолданыстағы режимі қатаңдығымен ерекшеленеді. Айыппұл мөлшері, әдетте, қосымша есептелген салықтар сомасының 50-80% құрайды, ал өсімпұлдар Қазақстан Ұлттық Банкі белгілеген 1,25-ке көбейтілген қайта қаржыландыру мөлшерлемесі негізінде есептеледі. Нәтижесінде айыппұлдар мен өсімпұлдар сомасы есептелген салықтар сомасынан бірнеше есе көп болуы мүмкін. Салықтық тексерулер тексеру жылының алдындағы бес күнтізбелік жылды қамтуы мүмкін.

Қазақстанның салық жүйесімен байланысты белгісіздікке байланысты салықтардың, айыппұлдардың және пайыздардың түпкілікті сомасы, егер бар болса, 2022 жылғы 31 желтоқсанда есептелген күнгі жұмсалған сомандан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша оның тиісті заңнаманы түсіндіруі және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көзделген немесе осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте өзгеше түрде ашылған жағдайларды қоспағанда, Топтың салық позициялары расталу ықтималдығы бар деп санайды.

Салық тәуекелдерін бағалау

2021 жылғы тамыз бен 2022 жылғы ақпан аралығында «Қазақтелеком» АҚ-да 2016-2020 жылдар аралығындағы кезеңдегі тарихи деректерге салықтық тексеру форматында салықтық шолу жүзеге асырылды. Шолуды Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитетінің өкілдері «Көлденең мониторинг» жобасын іске асыру шеңберінде жүргізді, ол болашақта салықтарды бақылау және дұрыс есептеу мақсатында салық төлеуші мен салық органы арасындағы өзара іс-қимылдың жаңа түрін болжайды.

Шолу қорытындысы бойынша жалпы сомасы 2.637.804 мың теңгеге салықтық тәуекелдер тізілімі қалыптастырылды, ол 2021 жылға арналған қаржылық есептілікті шығару сәтінде ұсынымдық сипатта болады.

Топ салық заңнамасын дұрыс түсіндірді және ықтимал қосымша төлемдерге шағымдануға ниетті деп санайды. Осыған қарамастан, шағымдардың статистикасын, сондай-ақ ағымдағы сәтте салық ортасында орын алған бейрезиденттерге салық салуға қатысты даулы жағдайды ескере отырып, Топ ықтималдық дәрежесі бойынша салық тәуекелдерінің тізілімін саралады және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1.055.681 мың теңге сомасына резерв құру, сондай-ақ шартты міндеттемелер ретінде 1.487.574 мың теңге мөлшерінде (31-ескертпе) салық тәуекелдерін мәлімдеу туралы шешім қабылдады.

2022 жылғы мамырда 2016-2020 жылдар аралығындағы кезеңдегі тарихи деректерге салықтық шолу қорытындылары бойынша Хаттама келісілді және қол қойылды, оған сәйкес анықталған салық тәуекелдерінің сомасы 1.245.611 мың теңгені құрады, салықтар толық көлемде есептелді және төленді.

2022 жылғы қарашада Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті кешенді құжаттамалық тексеруге кірісті, оның нәтижелері бойынша 153.720 мың теңге мөлшерінде салықтар мен айыппұл санкциялары қосымша есептелді, бұл міндеттеме де толық көлемде есептелді және төленді.

ЖИІЛІК ТӨЛЕМІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ МЕМЛЕКЕТТІК ГРАНТ

Топ Қазақстан Республикасының бүкіл аумағындағы қалалық және ауылдық елді мекендерде Интернетке кең жолақты қатынау қызметтерін ұсыну үшін қажетті күрделі және операциялық шығындарды қоса алғанда, қалалық және ауылдық жерлерде Интернет желісіне кең жолақты қатынау жобаларын қаржыландыруға бағытталған шығыстар туралы жиынтық есепті ұсынды. Басшылық бұл гранттарға байланысты орындалмаған жағдайлар немесе күтпеген жағдайлар жоқ деп санайды.

Аудиттелген ақпараттың нәтижелері бойынша байланыс операторының қалалық және ауылдық жерлерде Интернетке кең жолақты қатынау жобаларын қаржыландыруға тиісті сыйақы мөлшерлемесін төмендетуден босатылған қаражаттан кем емес қаражатты жіберу бойынша міндеттемелерді орындамау фактісі анықталған жағдайда, байланыс саласындағы уәкілетті орган есепті жылдан кейінгі жылдан кейін кемінде бір жыл өткен соң, есепті жылдағы қаржылық міндеттемелердің орындалмаған көлеміне пропорционал болуы тиіс көлемде есепті жыл үшін жиілікті пайдалануға жылдық төлемақының мөлшеріне қайта есептеу жүргізеді.

48. ШАРТ ЖӘНЕ ТАЛАП МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

ТЕХНИКАЛЫҚ РЕГЛАМЕНТТІҢ ЖАҢА ТАЛАПТАРЫ

Ұлттық қауіпсіздік комитетінің 2021 жылғы 27 шілдедегі «Жедел-іздігі іс-шараларын жүргізуді, абоненттер туралы қызметтік ақпаратты жинауды және сақтауды қамтамасыз ету жөніндегі телекоммуникациялық жабдыққа қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламентін бекіту туралы № 85 бұйрығы 2021 жылғы 2 тамызда жарияланды және 2022 жылғы 2 тамызда күшіне енді. Жаңа регламентке сәйкес телекоммуникациялық жабдыққа жедел-іздігі іс-шараларын жүргізу, абоненттердің ақпаратын жинау және сақтау үшін жабдықтың техникалық мүмкіндіктерін кеңейтуді қамтитын қосымша талаптар қойылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ лицензиялық және порт қуаттарын жалпы сомасы 4.612.223 мың теңгеге жаңғыртуды және кеңейтуді ішінара жүзеге асырды. Топ 2025 жылы кеңейтуді толығымен аяқтауды жоспарлап отыр және жаңғырту мен кеңейтуге арналған күрделі шығындардың жалпы сомасы 8.025.115 мың теңгені құрайды деп күтеді.

КЕДЕНДІК ТЕКСЕРУ

2019 жылғы 13 қыркүйекте Алматы қаласы Кедендік бақылау департаменті («КБД») «Кселл» АҚ-ның 2014-2019 жылдар кезеңіндегі қызметіне қатысты кедендік тексеруді бастау туралы бұйрық шығарды, КБД тауарлардың кедендік құнын дұрыс анықтамау және оны дұрыс жіктемеу бойынша бұзушылықтарды анықтау үшін «Кселл» АҚ-ның салық есептілігінің құжаттарына тексеру жүргізеді. 2020 жылғы 15 қазанда Кедендік бақылау департаменті «Кселл» АҚ кедендік тексеруді жүргізуді белгісіз мерзімге кейінге қалдыру туралы хабарлама шығарды. 2021 жылдың 22 сәуірінде кедендік аудит қайта басталып, алдын-ала есеп жасалды. Есепке сәйкес, «Кселл» АҚ-ға 39.354 мың теңге көлемінде ҚҚС және 18.152 мың теңге мөлшерінде төлемді кешіктіргені үшін айыппұл салды. Алдын ала есепті «Кселл» АҚ қарады.

2021 жылғы 29 сәуірде КБД «Кселл» АҚ-ға 57.506 мың теңге төлеуге және кедендік декларацияларға өзгерістер енгізуге нұсқау бере отырып, жүргізілген көшпелі кедендік тексеру туралы ресми хат және тексеру нәтижелері туралы хабарлама жолдады. Хабарламаны орындау үшін «Кселл» АҚ салықты қосымша есептеу және төлемді кешіктіргені үшін айыппұл төледі, сондай-ақ кедендік декларацияларға өзгерістер енгізді.

2021 жылғы 28 мамырда «Кселл» АҚ кеден органына хабарламада баяндалған талаптардың орындалуы туралы хабарлама жіберген хат жолдады. 2021 жыл ішінде «Кселл» АҚ резервтің пайдаланылмаған бөлігін 682.820 мың теңге мөлшерінде қалпына келтірді (31-ескертпе).

АМДОКС КОМПАНИЯЛАРЫНА ҚАРСЫ АРБИТРАЖ

«Амдокс-Қазақстан» ЖШС және «Амдокс Софтвар Солюшнс» ЖШҚ (бірге «Амдокс» деп аталады) TeliaSonera AB және Amdocs Software System Ltd арасындағы 2014 жылғы сәуірдегі бас келісімге («Негізгі келісім») және қосымшаларын қоса алғанда, Жеткізу шартына (бұдан әрі «Жеткізу шарты») сәйкес Конвергенттелген биллинг жүйесін әзірлеп, Кселл жүйесіне енгізіп және орнатуға тиіс болатын.

2018 жылғы қарашада «Кселл» АҚ конвергенттелген биллинг жүйесінің сапасы және Амдокс шарт міндеттемелерін Жеткізу шартының талаптарына сәйкес орындамауына байланысты, техникалық қолдау қызметтерін қоспағанда, Жеткізу шартын бұзатыны туралы Жеткізушіге хабарлады. Сонымен қатар OLC (онлайн-тарифтеу) жүйесін жеткізу және енгізу кешіктірілді. Сондай-ақ 2020 жылғы мамырда «Кселл» АҚ Жеткізушіге техникалық қолдау туралы шарттан да шығатыны туралы хабарлады. Амдокс жеткізу туралы келісімнің әрекетін тоқтатуға және техникалық қолдау туралы келісімнен шығуға қатысты «Кселл» АҚ ұйғарымдарымен келіспеді.

«Кселл» АҚ мен Амдокс арасындағы шарттық қатынастар швед заңнамасына сәйкес реттеледі және түсіндіріледі және осындай қарым-қатынастарға байланысты кез келген дау, қайшылықтар немесе шағымдар Стокгольм сауда палатасының Арбитраждық институтының («Халықаралық арбитраж») қағидаларына сәйкес Стокгольм арбитражында қаралуға тиіс.

2020 жылғы 18 желтоқсанда «Кселл» АҚ Амдоксқа қатысты арбитраждық іс қозғау туралы өтінішімен Халықаралық арбитражға жүгінді. «Кселл» АҚ арызданған талаптардың жалпы сомасы шамамен 25.792 мың еуро (12.823.267 мың теңге) құрады.

«Кселл» АҚ өтініші Стокгольм сауда палатасының (бұдан әрі – «ССП») Арбитраждық институтында 2020 жылғы желтоқсанда тіркелді. 2020 жылғы 29 желтоқсанда ССП Амдокс компанияларына арбитраждық іс басталғаны туралы хабарлама жіберіп, арбитраж туралы сұрауға жауап белгіледі.

2021 жылғы 26 қаңтарда Амдокстан жауап алынып, Амдокс дауды ССП-да қарауға келісімін берді. Бұнымен қоса Амдокс қазіргі сәтте шамамен 13.886 мың АҚШ доллары (6.046.350 мың теңгеге тең) сомасына және жұмыстар көлемінде қамтылмаған, қосымша жұмыстар мен басқа қызметтер үшін төленбеген жиындар үшін қарсы талап-арыз берді. Бұл жұмыстардың сомасы есептелмеген және олар «Кселл» АҚ-ның OLC пен 1-кезеңдегі ықтимал кешіктіру төлемімен байланысты болып отыр.

2021 жылғы 16 және 23 сәуірде аралық соттың ұйымдастыру отырыстары өтіп, солардың нәтижесінде тараптар үдерістік регламент пен жұмыстар кестесі бойынша келісімге келді. Негізгі мәселе бойынша сот ісі 2022 жылғы 5 және 16 қыркүйек арасында қаралып, ал трибунал шешімі 2022 жылғы желтоқсанда шығады деп жоспарлануда.

Үдерістік кестеге сәйкес сот ісінің келесі сатысында «Кселл» АҚ мынадай соттық қорғауды талап етті (бастапқы соманы 90%-ға арттыру):

1. «Кселл» АҚ 2018 жылғы 22 қарашада хабарлама беруі арқылы жеткізу шартын ішінара бұзуын жарамды және күшіне енді деп тану;
2. жауап берушілерден бірге және жеке-жеке 59.773 мың АҚШ долларын (26.001.255 мың теңгеге тең) төлеуге міндеттеу, сондай-ақ жоғарыда аталған сомалар төленгенге дейін және төленгеннен кейін пайыздар төлеуге және осы сот ісіне байланысты «Кселл» АҚ шығындарын өтеуге міндеттеу.

2021 жылғы 5 қарашада Амдокс 17.697 мың АҚШ доллары (7.699.056 мың теңгеге тең) сомасына және арбитраждық сот ісіне байланысты Амдокс шығындарын (арбитрлардың және заң консультанттарының гонорары, басқа да шығындар) қоса алғанда, швед заңнамасына сәйкес қолданылатын пайыздарға (8% жылдық; міндеттеме пайда болған күннен бастап берілген талап-арыздарға қарай күндерінде айырмашылық болуы мүмкін) кеңейтілген қарсы талап-арыздар берді:

1. «Кселл» АҚ бастамасымен жеткізу шартын (келісімшартын) ішінара бұзуын жарамсыз деп тану, мұндай бұзуды шарт талаптарын бұзу деп тану; «Кселл» АҚ осындай бұзушылықпен байланысты залал үшін жауапкершілікке тартылады деп тану;
2. Амдокс шешім шығарылған күннен бастап Пайыздар және алымдарды өтеу туралы Швеция Заңының 6-бөліміне сәйкес талап етілген сома толық көлемде төленген күнге дейін төлеген арбитраждық алымдарды, Амдокс шешім шығарылған күннен бастап Пайыздар және алымдарды өтеу туралы Швеция Заңының 6-бөліміне сәйкес талап етілген сома толық көлемде төленген күнге дейін өзінің заң консультанттарына төлеген және арбитражға байланысты басқа шығындарды өтеуді.

«Кселл» АҚ жоғарыда аталған қарсы талап-арыздарға 2022 жылғы 15 ақпанға дейін жауап ұсынуды жоспарлаған. 2022 жылғы қаңтарда Қазақстанда төтенше жағдай енгізілуіне байланысты «Кселл» АҚ Амдокс қарсы талап-арыздарына жауап ұсыну мерзімін ұзарту туралы өтініш берді. Құжаттарды ұсыну мерзімі 2022 жылғы 1 наурызға дейін ұзартылды.

48. ШАРТ ЖӘНЕ ТАЛАП МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ (ЖАЛҒАСЫ)

АМДОКС КОМПАНИЯЛАРЫНА ҚАРСЫ АРБИТРАЖ (ЖАЛҒАСЫ)

2022 жылдың 1 наурызында «Кселл» АҚ Amdocs-тың кеңейтілген талап-арыздарына жауап ұсынып, талаптардың ешбірімен келіспейтінін хабарлады. «Кселл» АҚ қосымша талап арыз берді, оған сәйкес, егер Трибунал компанияның келісімшарт бағасын төмендетуге құқығы жоқ деп шешсе, онда «Кселл» АҚ ұсынылған шешім (BSS) үшін артық төленген 16 миллион АҚШ доллары (7.920 миллион теңгенің баламасы) мөлшерінде ақшалай қаражаттың өтемақысын талап етеді. Ұсынылған шешімді бағалай отырып, тиісті сараптамалық есепті тәуелсіз қаржы сарапшысы дайындады және «Кселл» АҚ Арбитражға ұсынды.

Amdocs-тың «Кселл» АҚ-ның талаптарына жауабы 2022 жылдың 24 мамырында алынды. Amdocs жаңа талап қойған жоқ, бұрын берілген талаптарды растады және «Кселл» АҚ-мен жеткізу келісімі АҚШ долларымен келісімшарт ретінде қарастырылуы мүмкін және ол бойынша кез келген шағымдар тек АҚШ долларымен көрсетілуі мүмкін деп келісті.

2022 жылғы 21 маусымда «Кселл» АҚ қосымша дәлелдер мен дәлелдемелері бар түпкілікті құжатты жіберді (соның ішінде Amdocs-тың 2022 жылғы 24 мамырдағы құжатында келтірілген дәлелдерге айғақтар мен жауаптар).

2022 жылғы 15 шілдеде «Кселл» АҚ Amdocs-тан қарсы талаптың соңғы сомаларын қамтитын құжатты алды. Бұрын жарияланған сандардан басқа, Amdocs 2018 жылғы 4 мамырдағы 400.000 АҚШ доллары көлеміндегі шотты «20% ҚҚС-пен түпкілікті жеткізу» кезеңі үшін 3 қосымша келісімге сәйкес төлеуді талап етеді. Сонымен, қыркүйек айындағы тыңдауға дейін Amdocs талаптары 18 миллион АҚШ долларын құрайды (8.657 миллион теңгеге тең) плюс % (Швецияның пайыздық заңына сәйкес 8% мөлшерлеменен есептелген. Міндеттеме күніне байланысты ол тыңдау нәтижелері негізінде есептеледі және расталады және арбитраждық шешімде көрсетіледі).

Жеткізу туралы келісімге байланысты «Кселл» АҚ мен «Amdocs-Қазақстан» ЖШС және «Amdocs Software Solutions» ЖШҚ арасындағы өзара шағымдарды қарау бойынша бетпе-бет тыңдаулар 2022 жылғы 5-16 қыркүйек аралығында Стокгольмде (Швеция) өтті. Тыңдау барысында «Кселл» АҚ Amdocs және трибунал қолдаған келесі ұсыныстарды енгізді:

- егер трибунал екі тараптың талаптарын толық немесе ішінара қанағаттандырса, өзара есеп айырысу принципі қолданылады;
- егер төрелік сот теңгемен берілген талаптарды қанағаттандырса, төрелік шешім шығарылған күнге айырбас бағамын қолданыңыз және осы сомаларды төрелік соттың шешімінде АҚШ долларымен көрсетіңіз.

Тараптардың өтініші бойынша және Төреліктің мақұлдауымен Тараптардың соңғы талап арыздарын беру күні 2022 жылдың 31 қазанына ауыстырылды, ал төрелік талқылауға байланысты шығындарды өтеу үшін құжаттарды беру күні 2022 жылдың 11 қарашасына ауыстырылды.

2022 жылдың желтоқсанында Трибунал істің техникалық күрделілігіне сілтеме жасай отырып, шешімді дайындауға қосымша уақыт сұрады. SCC кейінге қалдыру туралы өтінішті қанағаттандырып, 2023 жылдың 14 наурызын марапаттау мерзімі ретінде белгіледі.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы жағдай бойынша Top Amdocs-қа қарсы төрелік талқылауға 3.684.675 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 3.684.675 мың теңге) мөлшерінде резерв жинады (31-ескертпе). 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы жағдай бойынша басшылық қосымша резервтің ықтималдығы мен мөлшерін сенімді түрде бағалай алмайды.

5G ҚЫЗМЕТТЕРІ

2022 жылғы желтоқсанда 5G 3600-3700 МГц және 3700 — 800 МГц радиожилік диапазондары үшін ашық аукцион өткізілді, оның қорытындысы бойынша «Мобайл Телеком Сервис» ЖШС («Теле 2» және «Алтел» брендiмен) және «Кселл» АҚ-дан («Кселл» және «Актив» брендiмен) тұратын консорциум жеңімпаз болып анықталды.

СОТ ІСІН ЖҮРГІЗУ

2022 жылғы 13 наурызда Skyline Investment Company S. A. және «Алатау Капитал Инвест» ЖШС-нің түпкі бенефициары Қайрат Сатыбалдыұлын (1-ескертпе) Қазақстанның сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметі «Қазақтелеком» АҚ-ның қызметтік жағдайын теріс пайдаланды және қаражатын аса ірі мөлшерде ұрлады деген күдікпен ұстады. «Қазақтелеком» АҚ Қ.Сатыбалдыұлына және басқа да қатысы бар адамдарға қатысты қозғалған қылмыстық істер бойынша жәбірленуші деп танылды.

2022 жылғы 8 қыркүйектегі «жеңілдіктер» және «соңғы миль» эпизодтары бойынша қылмыстық іс шеңберінде туындаған дау бойынша дауды реттеу және тараптарды сот медиациясы тәртібімен татуластыру туралы Медиативтік келісімде Қоғам ҚҚС есебімен 12.733.024 мың теңге мөлшерінде залалдың өтелгенін мойындады (42-ескертпе).

Астана қаласы «Байқоңыр» ауданының №2 соты Қ.Сатыбалдыұлына және ҚР Қылмыстық кодексінің 28-бабы 3-бөлігінің, 189-бөлігінің 4-бөлігінің 2-тармағының, 195-бөлігінің 4-бөлігінің 2-тармағында көзделген қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп айыпталған басқа да қатысы бар адамдарқатысты қылмыстық істердің бірі бойынша 2022.26.09 үкім шығарды. Сот үкіміне сәйкес, «Қазақтелеком» АҚ-ның азаматтық талабы қараусыз қалдырылды, бұл бұрын жасалған медиативтік келісімнің күші жойылмайтынын білдіреді. Сот актісі белгіленген мерзімде заңды күшіне енді.

Жеке сот ісін жүргізуге бөлінген «үй-жайларды жалға алу» эпизоды бойынша қылмыстық іс шеңберінде туындаған дау бойынша тергеу аяқталған жоқ. Қылмыстық істің осы эпизоды бойынша Қоғам да жәбірленуші деп танылғандықтан, 2022.31.05 қылмыспен келтірілген мүліктік зиянды өтеу туралы азаматтық талап қойылды.

«Қазақтелеком» АҚ-ның 14.353.966 мың теңге мөлшерінде талап қою талаптарында көрсетілген залалдың толық сомасы толық көлемде өтелді.

49. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2023 жылғы 25 қаңтарда Top өтеу мерзімі 2023 жылғы 22 ақпанға дейін 14.812.080 мың теңге сомасына ҚРҰБ ноталарын сатып алды. 2023 жылғы 22 ақпанда Top 2023 жылғы 22 наурызға дейін өтеу мерзімімен 19.732.660 мың теңге сомасына ҚРҰБ ноталарын қосымша сатып алды.

2023 жылғы 20 наурызда Top 5G жиіліктері үшін 34.323.069 мың теңге сомасына төлем жасады.

2023 жылғы 3 наурызда Top «Самұрық-Қазына» ҰАҚ» АҚ инвестициялық комитетінің «Qazcloud» ЖШС-дегі «Қазақтелеком» АҚ-ның 49% үлесін «Данекер Сала» ЖШС-ға 4 590 010 мың теңге бағамен сатуды мақұлдау туралы шешімін алды. Тараптар 2023.20.03 «QazCloud» ЖШС жарғылық капиталындағы 49% үлесті сатып алу-сату шартына қол қойды. 2023 жылдың 28 наурызында Top келісімшарт бойынша толық төлем алды.